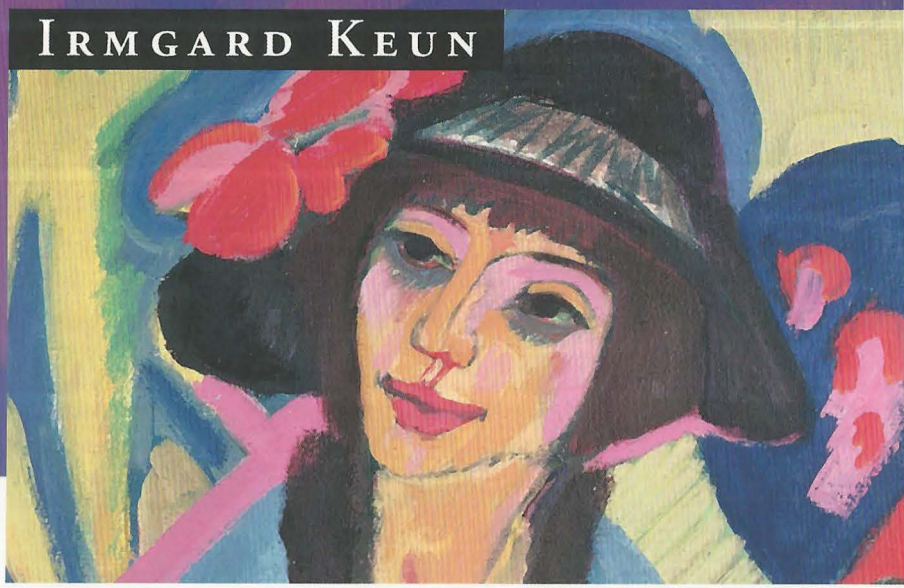
IRMGARD KEUN

Yalancı İpek Kız

ÇEVİRİ VE ÖNSÖZ
NİLAY KAYA

iletişim

IRMGARD KEUN
Yalancı İpek Kız

IRMGARD KEUN • **Yalancı İpek Kız**

Das kunstseidene Mädchen
© 2004 Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin
© 1979 Claassen Verlag
Bu kitabın yayın hakları ONK Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 2606 • Dünya Edebiyatı 244
ISBN-13: 978-975-05-2406-6
© 2018 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)
1. BASKI 2018, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYANLAR Deniz Cankoçak, Emrah Serdan
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Ernst Ludwig Kirchner, "Gerda'nın Portresi", 1914
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Melis Oflas

BASKI Usta Ofset Ambalaj ve Matbaacılık · SERTİFİKA NO. 36070
Maltepe Mahallesi, Davuşpaşa Caddesi, Güven İş Merkezi, No: 83,
B Blok, 2. Kat 382-383, Zeytinburnu 34010 İstanbul, Tel: 212.565 44 32
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

IRMGARD KEUN

Yalancı İpek Kız

Das kunstseidene Mädchen

ÇEVİRİ VE ÖNSÖZ
Nilay Kaya

iletişim

IRMGARD KEUN 6 Şubat 1905'te günümüzde Berlin'e katılmış olan Charlottenburg kasabasında dünyaya geldi. Babası bir petrol şirketinde satıcı, annesi ev hanımıydı. 1913 yılında aile Köln'e taşındı. Keun, burada Mädchen-lyzeum Teschner isimli bir okula girdi. 1921 yılında ticaret okuluna başladı; stenografi ve daktilo dersleri aldı. Sekreter olarak çalışmaya başladığı sırada Köln'de oyunculuk derslerine gitti. Greifswald ve Hamburg kentlerinde sahneye çıksa da 1929 yılında oyunculuğu tamamen bıraktı ve Alfred Döblin'in tavsiyesiyle yazarlığa başladı. İlk romanı *Gilgi, eine von uns* (Gilgi: Bizden Biri, 1931) büyük beğeni topladı. İkinci kitabı *Yalancı İpek Kız* da (1932) yayımlanır yayımlanmaz çok satan bir roman oldu. Keun aynı yıl yazar ve yönetmen Johannes Tralow'la evlendi. 1933 yılında Keun'un eserleri Almanya'da yasaklandı: Kitaplarının tüm kopyaları toplatıldı ve mevcut baskılar yakıldı. Nazi rejimine uyum sağlayan kocasından uzaklaşan Keun, alkolizmini tedavi etmesi için gittiği Arnold Strauss adlı Berlinli bir Yahudi doktora âşık oldu. 1936'da "Zencilerin ve Yahudilerin peşinden git," diyen kocasını terk ederek Belçika'ya gitti, burada iki yıl boyunca Avusturyalı romancı Joseph Roth ile birliktelik yaşadı. 1937'de Tralow'dan ayrıldı. Strauss ile ilişkisi devam ediyordu; New York'a kaçan Strauss'u ziyaret etti. Burada iki ay geçirdikten sonra Avrupa'ya, 1940'ta da Köln'e döndü ve Charlotte Tralow ismiyle yaşadı. Savaş yıllarını burada, intihar ettiğine dair yalan haberlerin de yardımıyla, gözlerden uzak geçirdi. 1950'de yayımlanan romanı *Ferdinand, der Mann mit dem freundlichen Herzen* (Ferdinand, Müşfik Yürekli Adam) ilgi görmedi. Keun, savaştan sonraki yıllarını alkolizmin pençesinde, yoksulluk içinde geçirdi. *Scherzartikel* (Şaka Konusu, 1951), *Wenn wir alle gut wären* (Hepimiz İyiyken, 1954) ve son romanı olacak *Blühende Neurosen* (Çiçekli Nevroz, 1962) belirdikleri gibi kayboldular. Keun, 1966'dan 1972'ye kadar Bonn Devlet Hastanesi'nin psikiyatri kliniğinde tedavi gördü. 1977'de *Stern* dergisinde yayımlanan bir makaleyle romanları tekrar keşfedildi ve yeni baskıları Keun'un para durumunu düzeltmesine yardımcı oldu. 1982 yılında akciğer kanserinden hayata gözlerini yumdu.

ÖNSÖZ

NİLAY KAYA

Irmgard Keun hayatının altı yılını Bonn'da bir psikiyatri kliniğinde geçirdi. 1972'de klinikten ayrıldıktan sonra Köln'de küçük bir stüdyo dairede yoksul bir hayat sürmeye başladı. Weimar Cumhuriyeti'nin çoksatan kitaplarının radikal feminist yazarı çoktan unutulmuştu. Nazi rejimine pırıl pırıl bir zekâ ve mizahla karşı duran kitapları ve ölüme meydan okuyan politik cesareti de unutulmuştu. Edebiyat alanındaki başarıları, erkek egemen bir edebiyat dünyasının ve Joseph Roth, Alfred Döblin gibi isimlerle yakınlığının gölgesinde kalıyordu. Hayatının ancak son yıllarında, 1982 yılında ölmeden önce, *Stern* dergisinde çıkan bir makalenin ardından Almanya, ülkesinin 20. yüzyılda çıkardığı en stilize ve çığır açan yazarlarından birinin hakiki edebi değerinin farkına vardı.

1905'te Berlin'de doğan Irmgard Keun sekiz yaşındayken ailesiyle Köln'e taşındı. Monarşi, Birinci Dünya Savaşı ve Weimar Dönemi'nin ilk yıllarını orta sınıfın görece konformizmi içinde geçirdi. Liseyi bitirdikten sonra bir meslek edinmesi amacıyla ailesinin teşvikiyle daktilo ve stenografi eğitimi aldı. Ardından tiyatro kariyerinin peşinden giderek Köln'de bir oyunculuk okuluna girdi. 1925-1927 yılları arasında bu okula devam eden Keun, 1929 yılına ge-

lindiğinde oyunculuktan ve bir taşra olarak gördüğü Köln'den sıkıldığını anlamıştı. Yazmaya başladı ve Berlin'e taşındı. 1932'de, 26 yaşındayken ilk romanı *Gilgi - eine von uns* (Gilgi, İçimizden Biri) ve *Daskunstseidene Mädchen* (Yalancı İpek Kız) ile edebiyat dünyasında sükse yaratmıştı bile. *Gilgi* başrolünde *Metropolis* yıldızı Brigitte Helm'in oynadığı aynı isimli filmle sinemaya uyarlandı, yedi dile çevrildi ve sosyal demokratların dergisi *Vorwärts*'de tefrika edildi. Alfred Döblin onu Alman edebiyatının en başarılı kadın yazarlarından biri olarak ilan ediyor, Kurt Tucholvsky "Yaşasın!" nidalarıyla yeni bir yeteneğin ortaya çıkışını kutluyordu.

1918'de Weimar Cumhuriyeti Alman tarihinde ilk kez, oy hakkı da dahil olmak üzere kadınlara eşitlikçi haklar tanımıştı. Çok sayıda kadın yeni ve özgür bir görünüm için saçlarını kısa kestirmekle kalmamış, kamusal alandaki yerini yeniden düzenlemek için harekete geçmiş, aktif siyaset içinde de rol almaya başlamıştı. 1860'lardan beri gelişmekte olan bu "Yeni Kadın Hareketi" artık kadınların siyasi, toplumsal ve kültürel düzlemde daha özgür ve yenilikçi olmasına imkân veriyordu. Keun'un bu atmosferin içinden yazdığı romanları geleneksel cinsiyet rollerini alaşağı eden, ataerkil düzeni eleştiren, aşka ve hayata karşı daha modern ve "metropollü" tutumlar sergileyen, umut ve umutsuzluk arasında gidip gelen, alt sınıftan genç kadınları resmediyordu. Öte yandan, ülkenin istikrarlı ekonomik büyümesine, toplumsal özgürlüklerin genişlemesine, özellikle sanat alanındaki deneysel ve yaratıcı gelişmelere sahne olan Altın Yirmiler dönemi hızla bir mit halini alacak, Weimar Cumhuriyeti keskin bir siyasi dönüşümden geçerek Adolf Hitler liderliğindeki Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi'nin tutumu nedeniyle etnik ayrımcılık, insan hakları ihlalleri ve suçlarıyla çalkalanacaktı. Yeni ulaşım imkânları sunan ilk tramvaylarıyla, Avrupa'da açılan ilk alışveriş merkezleri, lüks otelleri, pasajları, tüm dünyadan gelen avangard sanatçıların buluştuğu kafeleri, Alman sinemasının, tiyatrosunun ve kabare kültürünün bir yıldız gibi parladığı, cinsel kimliklerin kulüplerde özgürce varlık gösterdiği altkültürü, en

önemlisi de etnik çeşitliliğiyle Berlin, 20. yüzyıl başı metropol olgusunun en dikkat çekici örneklerinden biriydi. Ne var ki yaklaşık on yıl içinde söz konusu kabareler, kafe ve kulüpler Nasyonal Parti'nin teşkilat binalarına dönüşecekti.

Bu gelişmelere paralel olarak, Keun'un romanları kısa zamanda çoksatanlar arasına girseler de başarıları kısa sürdü: Naziler tarafından "nasyonal sosyalist Alman halkının ruhuna karşı", "dejenere" ve "asfalt edebiyatı" olarak etiketlenerek sansüre uğradı, sokaklarda yakılan kitaplar arasında yerini aldı. Nazi sempatizanı eşi Johannes Tralow ile evliliği sona eren Keun pek çok çağdaşının aksine ülkeden hemen kaçmadı. Bunun yerine, gelir kaybı gerekçesiyle Nazilere dava açarak direnmeyi denedi. Gestapo tarafından sorgulanmasının ardından 1936'da Belçika'ya iltica etmek zorunda kalarak, Stefan Zweig, Ernst Weiss, Heinrich Mann gibi sürgündeki diğer Alman yazarların arasına katıldı. Sürgün yıllarını Fransa, Polonya, İsviçre ve Amerika Birleşik Devletleri gibi çeşitli ülkelerde geçirdi, bu arada yazar Joseph Roth ile birliktelik yaşadı. 1940 yılında *British Daily Telegraph*'ta Hollanda'nın ele geçirilmesi üzerine, Amsterdam'da intihar ettiği haberinin yayınlanmasını sağladı. Bu haber sayesinde Nazi Almanyası'na kaçak olarak girebildi ve ikinci ismi ile boşandığı kocasının soyadını birleştirdiği Charlotte Tralow adıyla, sahte bir kimlikle yaşamını sürdürmeye başladı. Bu yıllarda yazdığı *Nach Mitternacht* (Geceyarısından Sonra, 1937), *Kind Aller Länder* (Bütün Ülkelerin Çocuğu, 1938) ve son romanı *Ferdinand der Mann mit dem freundlichen Herzen* (Ferdinand, Müşfik Yürekli Adam, 1950) Nazi Almanyası'nın gündelik yaşamda yarattığı korku atmosferini, yol açtığı sürgünlük deneyimini ve elbette savaşın doğasını konu eder.

Sadece ilk baskısı 50 bin kopya satan *Yalancı İpek Kız*, Weimar döneminin "Yeni Kadın" deneyimini temsil eden on sekiz yaşındaki Doris'in hikâyesini bizlere aktarır. Söz konusu yeni kadınlık deneyimi feminizm, Amerikanlaşma, dönemin popüler eğlence türleri; moda ve neon ışıklı reklam panolarıyla yerini sağlamlaştıran

tüketim toplumunun sarmalında cereyan eder. Sokakta artık sadece fahişe olan kadınlar yoktur; genç, bekar, çoğunluğu beyaz yakalı işçi olarak çalışan, ekonomik ve cinsel özgürlüğünü kendi elinde tutan kadınlar vardır. Taşradan büyükşehir Berlin'e firar eden Doris, kendisini *Ella Cinders* (1926) filminde işçi kızıyken yıldız haline gelen bir karakteri oynayan Colleen Moore ile özdeşleştirerek, parası, eğitimi, referansı olmadan, biricik kürk mantosu ve yalancı ipekten elbiseleriyle sağladığı dış görünümü ve cinselliğiyle zenginliğin, başarının peşinde koşar. "Düzgün" kadınlara atfedilen sadakat, dürüstlük, ahlâk ve annelik gibi değerleri sorgular. Dönemin popüler kadın romanlarının bir kısmı sonunda gözüpek maceralarının cezasını çeken kadınların yer aldığı, ahlâki kıssadan hisselerle sona ererken, Doris yaşadığı her musibeti, kimliğini, cinsel hazzı ve özgürlüğü sahiplenen bir yapıdadır.

Yalancı İpek Kız, gösteri dünyasına doğrudan referansları, giyim ve kozmetik markalarının, dönemin şarkılarının, filmlerinin sıklıkla belirtilmesi ve böyle bir kurgu içinde genç bir kadının gönül maceraları olarak algılanması nedeniyle zaman zaman bazı eleştirmenler tarafından "popüler kadın edebiyatı" ve bir "romance" olarak nitelendirilmiştir. 2011 yılında yapılan İngilizce baskıda kitap, Weimar Dönemi'nin *Bridget Jones*'u olarak tanıtılmış, *Gentlemen Prefer Blondes*, *Sex and the City* gibi çeşitli dönemlere ait popüler kültürün Külkedisi varyasyonlarıyla birlikte anılmıştır. Halbuki başarı ve başarısızlık kavramlarının epey gri bir alanda kendini gösterdiği açık uçlu sonu dahi tek başına, romanın aslında söz konusu popüler peri masallarını alaşağı ettiğinin bir göstergesidir. Yanı sıra bu yaklaşım, romanın farklı katmanlarının ve renklerinin gözden kaçmasına neden olur.

Neyse ki romanı bu farklı katmanları yakalayarak ele alan eleştirmenler de olmuştur. Pikaresk roman, büyüme romanı, duygusal eğitim, kurmaca günlük, metropol, siyasi ve toplumsal arka plan, Alman yeni nesnelciliği, anlatıcı meselesi *Yalancı İpek Kız* üzerine yapılan incelemelerin odak noktalarından bazılarıdır. Özellikle ro-

manın 20. yüzyıl başında gelişen modernist yazın tekniklerini çeşitlendiriyor olması, yenilikçi yapısıyla dikkat çekicidir. 19. yüzyılın her şeye muktedir tanrı anlatıcısının 20. yüzyılda giderek yerini teslim ettiği öznel ben-anlatıcı, burada bir günlük formunda karşımıza çıkar. Doris'in sınırlı dünya görüşü, çocukluk-ergenlik-yetişkinlik arasında gidip gelen ruh hali ve yansıdığı dil, buradaki ben-anlatıcının kendine has özellikleridir. Doris, *Çavdar Tarlasında Çocuklar*'ın Holden Caulfield'ını hatırlatır bir naiflikle, bir yandan dış dünyayı sahtelikle suçlarken, büyümeye özenmenin ve içinde bulunduğu toplumsal düzene dahil olmaya çalışmanın sonucu olan sahte yetişkin bir dille konuşur. Sonradan öğrendiği "şık" kelimelerin toplumsal itibar açısından önemini ve sahteliğini aynı anda kavramakla birlikte, kendi dili de giydiği sahte ipekler gibi zaman zaman sahtedir. Bu çelişkinin kendisi dili traji-komikleştirir. Doris'in kendisiyle dalga geçişi, zihinsel haritasının ve içinde yaşadığı dünyanın klişeleriyle dilini kurgulayışı, kendine özgü gerçeküstü benzetmeleri, "Ben bir filmim, haftalık gösterimim, dedektif romanıyım, kalbim bir gramofon" türünde deyişleri anlatı dilini çekici kılar. Öte yandan Doris, dokuz-altı mesai saatlerinin dayattığı, sözde rasyonel dünyanın düzene koymak istediği dilden de rahatsızdır. İç monologların sıklıkla yer aldığı anlatısında, bir dönem çalıştığı hukuk bürosunda mektupları düzeltirken deneyimlediği gibi virgüller ve sentaksla sorunlu bir ilişki yaşar.

Doris'in dilinin bir diğer dikkat çekici özelliği de, romanın tamamında içerik ve estetik anlamında etkisini gösteren görme meselesi ve dönemin en etkili yeni görsel ürünü olan sinemayla ilişkisidir. Doris günlüğünün en başında onu tecrübesiz bir genç kızın sıradan günlüğü gibi değil "film gibi yazacağını" söyler. Sadece yaşadıklarını ve hissettiklerini değil, yazma eylemi sırasında o an gördüklerini ve üzerindeki etkilerini aktarır. Bazı eleştirmenler bu uygulamayı "telgraf stili" olarak da adlandırmışlardır. Büyükşehrin hızlı temposu, yarattığı anlık imgeler ve kesitler Doris'in'in yazıyla oluşturduğu bir kaleydoskop haline gelir. Doris'in günlük yazı-

mı manifestosuna dönersek, zihninde her daim sinema olduğunu söylemek gerekir. Dış dünyayı seyretme hazzı ve sinemanın bir sanat formu olarak imgelem dünyasını büyük ölçüde şekillendirmesi, kendini bir kamera olarak konumlandırmasına yol açar. Günlüğünü okura teşhir ederken, aslında kendi senaryosunu da yazmaktadır. Karşıt duygu ve izlenimlerle, mizah ve metropolün yarattığı tedirginlikle şekillenen görme eylemi, özellikle kör komşusu için şehirden görüntüler toplar ve onu şehirde gezdirerek gördüklerini naklederken dışavurumcu sinemanın yöntemlerinden farksız bir şekilde gerçekleşir. Metropolün ışıkları ve görkeminin yanı sıra döneminin ekononomik dengesizliğinin de aynı oranda gözlemlendiği bu görsel kayıt, bir anlamda Walter Ruttmann'ın 1927 tarihli *Berlin-Die Sinfonie der Grosstadt* (Berlin-Büyükşehrin Senfonisi) adlı belgeselinden farksızdır. Ancak bu belgesel yönteminin Doris'in etrafındaki insanlara karşı yoğun bir şekilde beslediği empati duygusu ve karakter özelliği nedeniyle naif bir realizmle işlediğini belirtmek gerekir.

Metropolü aylakça arşınlarken seyrederek deneyimlemek 19. yüzyıldan itibaren, Charles Baudelaire ve Walter Benjamin'in geliştirdiği kavramla, "*flâneur*" olmakla tanımlanmıştır. *Flâneur* yazın büyükşehrin mekânlarını, toplum kesitlerini, şehrin kendine özgülüğünü yeniden yaratmaya imkân verir. Ne var ki 19. yüzyıldan bu yana *flâneur* edebiyatı büyük ölçüde şehirle olan kültürel ve estetik etkileşimlerini yazıya döken erkekler tarafından yaratılmıştır. Bunun başlıca nedeni uzun bir dönem yazılı olmayan kuralların kadını büyükşehrin kamusal alanlarından dışlamasına dayanır. Bugün dahi şehirde, bu yazılı olmayan kuralların özellikle ışıklar kararınca beliren tehlike potansiyeline karşı erkeklerden çok kadınları uyardığı söylenebilir. Bu duruma paralel olarak, *flâneur* edebiyatı üzerine yapılan çalışmalarda sıklıkla kadının yerinin olmadığı iddia edilmiştir. Meseleden doğan sorular hâlâ geçerli: Büyükşehrin kamusal alanlarında kadının gezinmesi mümkün müydü? Sadece şehirde nefes almak değil, bir *homo urbanus* (şehirli) olmak ve bunu

yazıya dökmek bir kadın için söz konusu mudur? En nihayetinde *flâneuse* (kadın *flâneur*) edebiyatından bahsedilebilir mi? Irmgard Keun'u göz önünde bulundurarak son soruya kesin bir cevap verebiliriz. Özellikle *Yalancı İpek Kız*, döneminin kültürel ve tarihi dokusunu bir kadının şehri yürüyerek ve seyrederek edebiyatla aktarması konusunda önemli bir yere sahiptir. Bu *flâneuse* eylem, hem Keun'un edebiyatının renklerine bir yenisini katmış, hem edebiyat metninin incelenmeye imkân verdiği sosyal bilimler, diğer sanatlar gibi çeşitli disiplinleri gündeme getirmiş, hem de yazarının 20. yüzyıl Avrupa edebiyatının yeniden değerlendirilmesi gereken cevherlerinden biri haline gelmesine katkı sağlamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Yaz Sonu, Şehir Merkezi

Dün gece saat on iki sıralarıydı, harikulade hislerin uyandığını fark ettim içimde. Yatağa uzanmıştım – ayaklarımı yıkamak istiyordum ama önceki gecenin yorgunluğu vardı üzerimde. Therese'ye dedim ki, "Sokakta seninle konuşmalarına izin vermeyeceksin, insan kendini zapt etmeyi bilmeli."

Aslında Kaiserhof'taki programı önceden biliyordum. Yine de içip içip sarhoş oldum – eve sağ salim nasıl geldim bilmiyorum, zaten en büyük zaaflarımdan biri hayır diyememek. "Yarından sonra görüşürüz," dedim. Ama tabii ki yapmayacağım böyle bir şey. O tombul tombul parmakları, sürekli mönünün en üstündeki ucuz şaraptan, beş kuruşluk sigaralardan sipariş etmesi – böyle başlanırsa bu işin sonu nereye gider?

Büroda beni bir bulantı tuttu, bizim ihtiyar artık para içinde yüzmüyor, beni kovması an meselesi. Ben de dün akşam doğruca eve döndüm – ayaklarımı yıkamadan yatağa attım kendimi. Boynumu da yıkamadım. Uzandım ve bütün bedenim uykuya daldı, bir tek gözlerim açıktı – başımın üstünde bembeyaz parıldıyordu ay – siyah saçlarımı ne güzel ışıl-

datıyordur şimdi, diye düşündüm. Gerçekten sevdiğim tek adamın, Hubert'in şu an beni görememesi ne yazık. Sonra Hubert'in hayali sardı etrafımı, ay ışıldıyor, yan taraftan gramofon sesi geliyordu, işte o an harikulade bir hisse kapıldım – beni önceleri de ara sıra yoklardı bu his – ama bu kadarını hiç yaşamamıştım. Bir şiir yazasım geldi, o zaman da uyak bulmak gerekecekti, ona da hiç halim yoktu. Biliyordum, özel bir şey vardı bende. Hubert de, dersinde "Gürgen Kralı"nı[1] okuyup herkesi mest ettiğim ortaokul öğretmenim Bayan Vogelsang da görmüştü bunu. İçlerinde pırıltı zerresi bulunmayan Therese'den ve bürodaki bütün kızlardan çok ama çok farklıyım ben. Üstelik annemle babam şiveli konuşarak beni utandırırlarken ben şivesiz konuşuyorum, ki bu çok önemli bir şey, beni bir adım öne taşıyor.

Her şeyi yazıya dökmem iyi olacak, sonuçta sıra dışı bir insanım ben. Günlük tutar gibi yazmayacağım ama – on sekiz yaşında ve formunda bir kız için komik kaçar bu. Film gibi yazmak istiyorum, çünkü hayatım böyle, daha da neler olacak kim bilir? Colleen Moore'a benziyorum ben tip olarak, saçlarına perma yaptırmış, burnunu da yukarı kaldırıp daha güzelleştirmiş haline ama. Sonradan yazdıklarımı okuduğumda her şey bir film gibi görünsün – kendimi beyazperdede görüyorum. Şu an, nam salmış omuzlarımdan askıları kaymış geceliğimle odamda oturuyorum ve bakıyorum da her şeyim birinci sınıf – sadece sol bacağım sağ bacağımdan biraz daha kalın, o kadar. Ama çok az. Hava çok soğuk, olsun, gecelikle oturmak daha güzel – değilse mantomu giyerdim.

Virgülsüz ve gerçek bir Almancayla yazmak güzel bir değişiklik olacak benim için – büroda kullanılan o sahte dilin tam aksine. Eksik her virgül için o fasulye sırığı avukata hesap vermek zorundayım – sivilceli şey, ayrıca yüzü fermuarı

1 "Der Erlkönig". Goethe'nin 1782 tarihli baladı – ç.n.

bozulan eskimiş sarı deri çantama benziyor – onu kibar ortamlarda taşımaya utanıyorum – aynı öyle işte yüzü. Avukatları hiç tutmam zaten – sürekli bir açgözlülükle para peşinde koşmalar, çen çen konuşmalar, içeriksiz, anlamsız... Belli etmemeye çalışıyorum, sonuçta babam işsiz, annem tiyatronun birinde çalışıyor, zamanla o iş de garantisiz hale geldi. Her neyse, fasulye sırığını anlatıyordum. Ona mektupları uzatıyor ve eksik her virgülde kışkırtıcı bir bakış atıyorum. Belanın kokusunu şimdiden alıyorum, ki hiç halim yok buna. Ama dört hafta daha bana bulaşmamasını sağlarım kesin, durmadan babamın çok sert bir adam olduğunu, akşamları doğruca eve gitmek zorunda olduğumu söylüyorum. Lakin bir erkek kudurmuşsa kudurmuştur, hiçbir bahane fayda etmez – biliyorum da konuşuyorum. Her bir eksik virgülle gelen anlamlı bakışım onu daha çok kudurtuyor. Bana kalırsa doğru düzgün bir eğitimin virgüllerle hiç alakası yok. Aramızda bir şey olduğu yok tabii. Dün bürodan da arkadaşım olan Therese'ye de dedim, "Aşk olmalı aşk, değilse ideallerimiz nerede kalır?"

Bunun üzerine Therese, onun da idealleri olduğunu söyledi, çünkü bütün ruhuyla ve kalbiyle evli bir adama bağlı, acı çekiyor, adamın tek kuruşu yok, boşanmayı da düşünmüyor ve Goslar'a taşındı – bizim kız kuruyup gittiğini unutuyor, geçen pazar otuz sekiz yaşına girdi ama hâlâ otuzum diyor – halbuki kırkında gösteriyor – bunların hepsi de o kifayetsiz adam yüzünden. Almayayım ben böyle idealleri. Ne hayır gelir böyle işten, hiç anlamıyorum.

Ben de kendime siyah, kalın bir defter aldım. Beyaz kâğıtları kesip kesip güvercinler yaptım, defterimin üzerine yapıştırdım. Şöyle bir giriş yazmak istiyorum: "Adım Doris, vaftiz edilmiş bir Hıristiyanım ve doğdum. 1931 yılındayız. Yarın daha çok yazarım."

Güzel bir gün geçirdim, çünkü son çalışma günü olması ve maaşını almak insana genellikle iyi geliyor. Gerçi aldığım yüz yirmi markın –Therese yirmi mark daha fazla alıyor– yetmişini babama vermek zorundayım. Adım gibi biliyorum, bu parayı sadece içkiye yatırıyor, hâlâ işsiz ve yapacak başka hiçbir şeyi yok. Ama elli markımla derhal kendime tüylü bir şapka aldım – koyu yeşil – şimdilerde bu renk moda, birinci sınıf güzellikteki pembe tenime de pek yakıştı. Yana doğru eğik takınca çok şık duruyor – inanılmaz zarif – koyu yeşil renkte bir manto diktirmiştim zaten – beli dar, tilki kürkü var – benimle evlenmeye can atan Kâsemann'dan hediye, ama ben istemedim onunla evlenmeyi. Sonuçta uzun vadede kısa ve bodur tiplerle telef olamam, hele de Kâsemann[2] gibi isimleri varsa. O yüzden de tilkiyi kaptıktan sonra ayrıldım ondan. Gardırobum şimdi tamamdır – yoluna devam etmek isteyen, hırslı bir kız için en önemli şey de bu.

Şu anda bir kafede oturuyorum – kendime bir fincan kahve ısmarlamaya yetecek kadar param var. Severek dinlediğim bir müzik çalıyor: "Çingene Baron"[3] ya da "Aida"[4] olmalı – her neyse, önemli değil. Yan masamda bir adam bir kızla oturuyor. Kibar bir tip adam – ama çok da değil – kızın yüzü ise kaplumbağaya benziyor, o kadar genç değil artık, bir memeleri var, yüzücü kemeri sanırsın. İnsanların konuşmalarını hep dinlerim ben – ilgimi çeker oldum olası, neler öğreneceğini bilemezsin. Tabii ki haklıymışım: Yeni tanışmışlar. Adam sekiz marklık sigaralardan ısmarlıyor, başka zaman olsa dört marklıklardan içiyordur, kesin. Domuz. Adamın biri sekizliklerden ısmarlıyorsa ne türden bir niyetinin olduğunu bilirsiniz. Düzgün bir adam olsa bir hanımın ya-

2 (Alm.) Peynirci.

3 Johann Strauss'un (1825-1899) opereti– ç.n.

4 Guiseppe Verdi'nin (1813-1901) 1871 tarihli dört perdelik operası – ç.n.

nında ancak altı marklıklardan içer, uygun olan budur çünkü, abartılı değildir, daha sonra yapacağı değişiklik göze çok batmaz. Bir keresinde yaşlıca bir adam bana on marklıklardan ısmarlamıştı – ne diyeyim, adam sadistti, benden istediği şeyi şuracığa yazmaya bile utanıyorum. Ben ki en ufak bir acıya tahammül edemem, çorap bağlarım bile azıcık sıksın, canım yanar. O zamandan beri şüpheci oldum.

Ama şimdi hayretlere düştüm işte: Kaplumbağa, Camembert peyniri yiyor. Kendime şunu sormadan edemiyorum – bu kadar mı masum, yoksa istemiyor mu? Ben her şeyi ince ince düşünmeden edemeyenlerdenim. O halde düşünüyorum: Eğer bir şeyler olmasını istemiyorsa, kendini sınırlayarak, Camembert peyniri yeme yoluyla kendini sağlama alıyor demektir. Arthur Grönland'la ilk kez çıktığım zamanı hatırlıyorum. Heykel gibiydi ve bir tarzı vardı. Ama kendime dedim ki: Doris, güçlü ol – özellikle de böyle ağırlığı olan, tarz sahibi birine karşı. O sıralar bir kol saatine ihtiyacım vardı, en az üç gece kendimi bırakmamam en iyisiydi. Ama ben kendimi tanıyorum, Arthur Grönland'ın Kupferberg şarabı ısmarlayacağını da biliyorum – bir de müzik olacak! Kendimi korumak için sutyenime ve atletime tam yedi tane paslı iğne takmak zorunda kaldım. Körkütük sarhoş olmuştum – seksen çıplak vahşi kadın kadar – ama o paslı güvenlik iğnelerini unutmamıştım. Arthur Grönland beni sıkıştırıp duruyordu. Ben ise sadece, "İyi ama beyefendi ne bekliyorsunuz siz benden? Çok rica ederim. Ne zannediyorsunuz beni?" diyordum. Etkilenmişti adamakıllı. İlk başta öfkelendi tabii, ama sonra asil birine yakışır bir şekilde, beni takdir ettiğini söyledi – bir genç kızın çakırkeyifken bile kontrolü elden bırakmaması hoşuna gitmiş. Yüksek ahlâkıma saygı duymuşmuş.

Sade bir şekilde şunu dedim ona: "Bu benim doğamda var, Bay Grönland."

Kapının önüne geldiğimizde elimi öptü. Sadece, "Saat kaç olmuş, yine haberim yok – saatim epeydir bozuk da," dedim. Bana saatimi tamir ettirmem için para verirse bir kere daha hayal kırıklığına uğrayacaktım.

Ama ertesi gece Rix Diele'ye elinde küçük bir altın saatle geldi. Şaşıp kalmıştım. "Saate ihtiyacım olduğunu size düşündüren nedir? Ama benim gururumu kırıyorsunuz – katiyen kabul edemem..."

Bembeyaz kesildi, özür diledi ve saati kaldırdı. Titriyordum ve "Bu sefer çok ileri gittin Doris," diyordum kendi kendime. Gözlerim azıcık sulanarak titreyen bir sesle, "Bay Grönland, incinmenize gönlüm razı olmaz – lütfen saati siz takar mısınız?" dedim.

Bunun üzerine bana teşekkür etti. Ben de, "Ah, lütfen," dedim. Sonra yine sıkıştırmaya başladı ama dimdik durdum karşısında. Kapının önüne geldiğimizde, "Seni tertemiz, masum yaratık, çok üzerine gittiysem bağışla beni."

"Sizi bağışlıyorum, Bay Grönland."

Aslında güvenlik iğnelerime karşı içten içe, korkunç bir öfke duyuyordum. Çünkü tatlı siyah gözleri ve harika bir tarzı vardı, hem küçük altın saat de bileğimde şahane duruyordu. Ama neticede bir erkeğin iç çamaşırlarıma iliştirilmiş yedi adet paslı güvenlik iğnesini görmesini istemeyecek kadar da düzgün bir insanım. Sonraları bıraktım gitti onları.

Şimdi düşünüyorum da, kendime hâkim olmayı uygun bulduğumda ben de Camembert peyniri yiyebilirim.

Adam masanın altından kaplumbağanın elini sıkıyor, yandan yandan da bana bakıyor – böyledir işte erkekler. Bizim onları onların kendilerini gördüklerinden daha iyi gördüğümüz hakkında hiçbir fikirleri yoktur. Tabii ki görebiliyorum – bu arada Ren Nehri'ndeki, motoru bilmem kaç beygir gücünde olan o şahane teknesinden bahsediyor – motorlu tek-

ne dediği olsa olsa şişme bottur. Ben duyayım diye yüksek sesle konuştuğunu fark ediyorum – sanat eseri! – ve gayet şık yeni şapkam ve tilki kürklü paltomla – şimdi de güvercinli defterime yazmaya başlıyorum, çok ilgisini çekiyorum şüphesiz. Öte yandan sürüngen kız bana dostane bir bakış atıyor, böyle bakışlar beni hemen yumuşatır: Zavallı kaplumbağacık, nadiren bir şeyler bulabiliyorsun, bugün Camembert yiyorsun ama – belki yarın yiyemeyeceksin. Merak etme, ben bu şüpheli şişme bot sahibi kel kafayla aranı bozmayacak kadar edepliyim ve kadın dayanışmasından yanayım. Benim için çok küçük bir şey ama hiç çekmiyor beni, ayrıca su sporcusu ile yüzücü kemeri memeli kız birbirlerine gayet güzel yakışıyorlar. Hem karşı masadaki adam, fevkalade seçkin yüz hatları var ve serçe parmağında mükemmel bir pırlanta yüzük takılı, sürekli bana bakıyor. Conrad Veidt'ın[5] en meşhur zamanlarındaki haline benziyor yüzü. Genelde böylesi yüzlerin ardında aman aman bir şeyler saklı olmaz ama bana ilginç geliyorlar işte.

Uçuyorum resmen, çok heyecanlıyım. Az önce geldim eve. Yanımda çikolata dolu bir kutu – yiyorum biraz ama krem dolgulu olandan içinde fındık olup olmadığını anlamak için sadece bir ısırık alıyorum, sevmem değilse – tekrar kutuya koyuyorum, açılmamış gibi gözüksünler diye – sabah anneme ve Therese'ye hediye edeceğim. Çikolatalar Conrad Veidt'tan – Armin adı – aslında bu isimden nefret ederim, bir keresinde dergilerde müshil reklamında kullanmışlardı çünkü.

Masadan her kalkışında, "Armin, bu sabah Laxin'ini[6] aldın mı?" diye sormadan edemiyorum kendime. Şapşal şap-

5 Alman sessiz sinema döneminin önde gelen aktörlerinden. "Dr. Caligari'nin Odası" gibi filmlerdeki rolleriyle tanınır – ç.n.

6 Müshil ilacı – ç.n.

şal gülüyorum tabii, o da, "Neden böyle katıla katıla gülüyorsun tatlım?" diye soruyor.

"Mutluluktan gülüyorum şekerim."

Allahtan erkekler bu kadar kibirliler de, kendileriyle alay edildiğini anlamıyorlar. Soyluymuş beyefendi. O kadar da sersem değilim herhalde – içinde bulunduğumuz zamanlarda ortalıkta gerçek asilzadelerin dolandığına inanacak halim yok. Ama ne düşündüm: Hadi bir güzellik yap şuna. Onu görür görmez soylu olduğunu anladığımı söyledim. Çok yapmacıktı halbuki her hali, yine de çok heyecan verici bir akşam geçirdik, harika dans ettik, gerçekten zekice muhabbetler ettik. Böylesine kolay rastlanmıyor. Hemen beni film işine sokmak istediğini söyledi, tabii – ihtiyatlı davrandım. Bunu yapmadan duramıyorlar. Hepsinde hastalık haline gelmiş, önlerine gelen kıza film yapımcısı olduklarını ya da en azından çok fazla tanıdıkları olduğunu söylemeden edemiyorlar. Hâlâ bunlara kanan kızlar var mı gerçekten, merak ediyorum.

Ama asıl mesele bunlar değil şimdi – asıl mesele Hubert'i görmüş olmam, bir kapıya doğru gidiyordu. Tam bir yıldır yoktu ortalıkta – Allahım çok yorgunum şu an. Hubert gayet çirkin görünüyordu aslında, ben de Laxinci adama söz vermiştim sonuçta, adam sadece iş için bir süreliğine şehirdeydi. Hubert'in beni görmediğinden eminim ama yine de bir iğne batırdılar sanki bana – siyah mantosuyla arkadan görünüşü, başını yana eğişi, o sapsarı boynu – Gugukkuşu Ormanı'na yaptığımız kaçamak geldi hemen aklıma – gözleri kapalı, uzanmış. Güneş toprağı yakıyor, titriyor hava – yüzüne karıncalar koyuyorum uyurken, âşık olduğum adamlayken hiç yorulmam ben – kulaklarına karıncalar sokuyorum – Hubert'in yüzü vadisiyle şusuyla busuyla bir dağ silsilesi, uyurken komik komik burnunu buruşturuyor, ağzı yarı açık – nefesi bir bulut olup çıkıyor ağzından – bir ot sürüyo-

rum yüzüne, kımıldanıyor. Gerçekten de biraz şapşal görünüyordu, ama o uyuyan şapşal yüzünü beni öpüşünden daha çok seviyordum – ki öpüşü de harikaydı. Sonra dudağımı kaldırıp üst dişlerimi öne çıkardığım için sincap diyordu bana – habire yapıyordum bunu, komik buluyordu çünkü, hoşuna gidiyordu. Bunu farkında olmadan yaptığımı zannediyordu – ama bir erkek neye inanıyorsa bırakın inansın.

Öyle yorgunum ki kemiklerim sızlıyor, kıyafetlerimi çıkarmasam ne güzel olur – Gustav Mooskopf'la birlikteyken çok yorulunca onda kaldım – benim ev onunkine uzak kalıyordu, hem ayakkabılarımı falan çıkarmama da yardım edebilirdi – işte bu noktada erkekler hep olup biten aşk mı şehvet mi, yoksa her ikisi birden mi diye düşünür – ya da çok harikalardır, öyle bir çekicilikleri vardır ki, kadınlar karşılarında aciz kalır, çıldırırlar onlar için – halbuki bir kızın geceyi bir erkeğin evinde geçirmesi için milyon neden vardır. Ama bunların hiçbiri önemli değil. Yaşadıklarımı çabucak not edeyim de – sandalyeden kalkmaya bile halim olmadığı için kısa kesiyorum – iyi ki babetlerim ayağımda – masanın altında – dikkatli kullanmalıyım onları, çünkü güderiden...

Sivilce Surat mahkemede olduğu için bürodan yazıyorum. Kızlar ne yazdığımı merak ediyorlar. Mektup, diyorum – hemen aşk mektubu olduğunu düşünüyor, saygı duyuyorlar. Therese ona verdiğim çikolataları yiyor, yeni bir macera yaşadığım için mutlu. O kadar iyi bir dost ki, evli sevgilisinden yana bahtsız olduğu için artık benim yaşadıklarımla avunuyor. Şaşırma konusunda benzersiz bir yeteneği olduğu için her şeyi ona anlatmaya bayılıyorum – aslında anlattıklarım hep aynı terane – olup bitenleri ona anlatma şansım olmasaydı, bu renkli maceraları yaşama hevesim de bu denli güçlü olmazdı.

Hubert burada nerede yaşıyor acaba? – Akrabalarında mı kalıyor? Artık onu görmemek aslında en iyisi. İlişkiye baş-

ladığımda on altı yaşındaydım, ilk erkeğimdi benim, çok utangaçtı – yirmilerinin sonunda olduğu halde. İlk başta istemedi, iyiliğinden falan değil, korkaklığından, böylesi masum bir genç kıza karşı bir dolu sorumluluğunun olacağını düşündü. Bendim o masum olan. Ama tabii ki kendini korkak domuzun teki olarak görmüyordu, aksine son derece asil buluyordu, her şeyi yapar da o işi yapmazdı. Bir kızı sinirden çıldırtmanın da o diğer işten farkı yok bence. Ben de her şeyin bir ilki olmalı dedim, ama gerçek bir deneyim olması önemliydi, e aşıktım ona, sırılsıklam. Ve yapması için onu kandırdım. Beni baştan çıkaranın kendisi olduğunu düşünüyor, vicdanını nasıl temizleyeceği hakkında bir dolu zırvalıyordu, ama aslında bu kirli vicdana sahip olmayı istiyordu ve kendini kocaman bir adam olarak görüyordu – bir erkek böyle mi hissediyor, bırakın hissetsin, bozmamak lazım. Tam bir yıl birlikte oldum onunla, başka kimseyle görüşmedim, zaten hep Hubert'i düşündüğüm için başkalarına da hevesim yoktu. Kısacası, sadakat dedikleri şeyin ta kendisiydim. Ama sonra doktora çalışması bitti, fizik miydi neydi... Ailesinin yanına Münih'e gitti, evlenmeye niyetlendi orada – kendi çevresinden biriyle, bir profesörün kızıyla – çok meşhur adam, Einstein kadar olmasa da, hani şu pek çok gazetede fotoğraflarını gördüğümüz, ama hakkında çok da bir şey bilmediğimiz Einstein. Ne zaman o cin gibi gözleri ve süpürge saçlarıyla bir fotoğrafını görsem şunu düşünüyorum: Onu bir kafede görüyormuşum, üzerimde tilki kürklü mantom varmış, baştan ayağa şık giyinmişim, o da bana film işinde olduğunu ve önemli insanları tanıdığını söylüyormuş. Ben de ona gayet soğuk bir edayla cevabı yapıştırıyormuşum: H_2O eşittir su – Hubert'ten öğrenmiştim bunu, o da şaşırıp kalıyormuş. Neyse, Hubert'ten söz ediyordum. Hayatta iyi yerlere gelmek için paralı, mevki sahibi biriyle evlenmek istemesine itirazım yoktu, bunu her

zaman anlarım. Yine de Hubert'le birlikte o salaş evinde yediğim günü geçmiş sardalye konservesinin lezzetini, Käsemann'la birlikte kalburüstü restoranlarda yediğim garnitürle servis edilen şıkır şnitzelin lezzetine değişmem. Bana kalsa sardalye konservesiyle idare ederdim. Ama dedim ya, Hubert'in mevki edinme hevesini kabullendim bir kere. Alçaklıkları o zaman başladı. Birincisi, doğum günümden üç gün önce çekip gitmeye kalktı – hediye de almamıştı üstelik, öyle alışkanlıkları zaten yoktu, sadece bir keresinde eğlencesine, derede yüzdüreyim diye küçük plastik bir kurbağa almıştı. Ben ise kurbağayı bluzumun içine soktuğum yeşil kadife bir banta bağlayıp, uzun süre boynumda gezdirmiştim, böyle bağnazca tutkundum işte, kurbağanın bacakları boynuma boynuma batıyordu, çok hassastır benim cildim. Öte yandan erkekler söz konusu olduğunda bir avantajdır hassas cilt. Ama güneş yanığı konusunda değil. Böylece doğum günüme üç gün kala çekti gitti, bunu zalimlik saymayıp ne yapayım? Doğum günümde giymek üzere puantiyeli bir elbise için para biriktirmiştim, ilk defa o gün giyecektim – tabii ki Hubert için. Ama ne oldu? Puantiyelerle ve Therese'yle müzikli bir lokalde bir başıma otururken buldum kendimi. Ağlarken gözyaşlarım kahveme damlıyordu, üstelik yanımda mendil olmadığı için hakiki deri eldivenlerimle burnumu silmek zorunda kalıyordum, Therese ise ağır nezleydi. Gözyaşlarım yeni elbiseme de damlıyordu – puantiyelerin rengi atıp da o cânım somon rengi kombinimin renkleri de birbirine karışsaydı tam olacaktı. En azından bu olmadı. Domuzluklarından biri buydu işte. Bir diğeri de ahlâk bekçisi kesilip nutuk çekmesiydi. Bir lokalde oturuyorduk, birden Münihli kocakarısından bahsetmeye başladı. Ben sadece başımı eğiyor, içimden kendi kendimi ikna etmeye uğraşıyor, şöyle diyordum: Sonuçta onun da haklı sebepleri var, ama yalnızca seni seviyor.

Pat diye giriyor konuya – kıpkırmızı yüzü, utanç içinde, öyle ya da böyle vicdanı sızlıyordu ya, ama bu durum bana düşmanca davranmasına neden oluyor: "Bir erkek evlendiğinde el değmemiş bir kadın ister, umut ederim benim küçük Doris'im, sen de..." Böyle vıcık vıcık konuşuyordu işte, sanırsın bir kutu Nivea'yı üzerine boca etmişler: "İyi kalpli yavrum benim, umarım aklı başında bir kız olursun, sana bir erkek olarak öğüdüm evlenene kadar hiçbir erkeğe kendini vermemen..."

Daha ne söylemek istiyordu, bilmiyorum ama kürsüden askerlerine seslenen general misali göğsünü kabartmış, omuzlarını geriye atmış, kendine hayranlıktan sarhoş olmuş vaziyette, yağcı bir sesle bir teranedir tutturmuşken bana bir geldiler. Bunları bana söylüyorsun, ha? Seni iç çamaşırların ve daha da azıyla en az üç yüz kere görmüş olan bana – çilli karnını, çarpık bacaklarındaki kılları bilen bana! En azından bana samimi bir arkadaş gibi servet sahibi olmak istediğini, bu yüzden beni istemediğini söyleyebilirdi. Ama neymiş, ben fakir olduğum için değil de yeterince düzgün, edepli bir kız olmadığım için, onunla şey yaptım... diye kendi ahlâk çöplüğünde debelenmesi, her neyse, buna dayanamıyorum. İşte orada benim tepem attı, aklım başımdan gitti. Neden bu kadar sinirlendiğimi çok iyi anlatamıyorum, ama elalemin içinde tokadı yapıştırdığımı söyleyeyim ki normalde kolay kolay yapmayacağım bir şeydir. Öyle bir ses çıkmış ki garson hesabı istediğimi sanmış.

Şu anda bir restoranda oturuyorum, çok fazla ciğer sosis yedim, lokmalar boğazımdan zar zor geçse de bir şekilde sindirdim hepsini, bu korkunç üzüntünün üstüne zarar vermez umarım. Üzgünüm çünkü işten kovuldum ve yaprak gibi titriyorum. Eve dönme düşüncesi tüylerimi diken diken ediyor çünkü babamı tanıyorum ben, evde kaldığı zaman

gülmeyi bilmeyen, dünyanın en sevimsiz insanı oluyor. Hani şu erkekler var ya – barda içerken ve ticarette İtalya güneşi gibi parıl parıl parlayan, koca ağızlarını açıp herkesi eğlendiren, ama evde aileleriyle somurtuk olan o erkekler – öyle ki, içerek geçirdiği bir gecenin ardından sadece ona bir bakmak, ringa balığı salamurası yapmanıza yeter.

Olanlar şu şekilde: Hubert'i düşünmekten pek fazla mektup yazmamıştım, mesai bitimine kadar işleri bitirebilmek için bir anda iki ayağım bir pabuca girdi – tabii ki yazdığım mektuplarda hiç virgül yoktu, çünkü benim sistemim şu şekilde işliyor: Yanlış virgüller koyacağıma hiç virgül koymuyorum, yanlış virgülleri silmektense sonradan gerekli yerlere eklemek daha az dikkat çekiyor. Ama yine de bir sürü hata vardı ve mektuplardan dolayı endişeliydim. Ben de patronun ofisine girerken Marlene Dietrich ifademi takınıp sanki onunla hemen yatağa girmeye can atıyormuşum gibi gözlerimi kocaman kocaman açtım. Sivilce Surat herkesin eve gidebileceğini, benim ise kalıp mektupları tekrar yazmamı söyledi ki bu beni çileden çıkardı, hiç yapasım yoktu; yok efendim dişçinin biri Blasewitz diye bir adamın ağzına ettikten sonra altın dolgularından birini düpedüz çalmış, yine de adama dağ gibi hesap çıkarmış, belgeler böyle bir saçmalık hakkındaydı – kimin aklı erer ki buna, ama haftalardır Blasewitz ve azı dişleri hakkında bir şeyler yazıyordum, bir gün beni delirtti. Sivilce Surat'ın odasına gittim –herkes gitmişti artık – sadece o ve ben kalmıştık. Mektuplarımı gözden geçiriyor, mürekkeple virgüller ekliyordu – ben ise düşünüyordum: Ne kalıyor ki sana? Yanlışlıkla yapıyormuş gibi hafifçe dokunuyordum ona. O ise habire virgül üstüne virgül ekliyordu, kelimelerin üstlerini çiziyor, düzeltmeler yapıyordu ve tam "Bu mektup yeniden yazılacak," demek üzereydi. O "bu mektup" der demez göğsümü omzuna dayadım, kafasını kaldırıp bana baktığında burun delik-

lerimi açıp kapamaya başladım, çünkü artık gitmek istiyor, Blasewitz'in azı dişleri ya da Bayan Gumpel'in o kokuşmuş mandırayla ilgili tavsiyeleri hakkında yazmak istemiyordum. Bu yüzden de Sivilce Surat'ın dikkatini çekmem gerekiyordu, büyük bir Belçika tavşanı lahana yerken burun deliklerini açıp kapar ya, ben de aynen öyle yapıyordum. Şuh bir şekilde soluyarak, zavallı romatizmalı yaşlı babamın beklediğini, ona "Eşikteki Mutluluk" hikâyesini okuduğumu – tam bunu söyleyecektim ki, burun delikleri işinde fazla ileri gittiğimi fark ettim. Adam birden sıçrayarak yerinden kalktı, beni sımsıkı kavradı, burnundan soluyordu, istasyondan ayrılmak üzere olan bir lokomotifti sanki. Sadece şunu diyebildim: Ama, ama – iğrenç kemikli parmaklarını üzerimden çekmeye çalışıyordum, gerçekten ne yapacağımı şaşırmıştım, böyle bir şey en az dört hafta daha olmaz diye hesaplamıştım, şimdi bu olay bana her an öğrenilecek yeni bir şey olduğunu gösteriyordu. "Yavrum," diyordu, "rol yapmayı kes. Uzun zamandır bana karşı hislerin olduğunu, bana karşı koyamadığını biliyorum."

Tek söyleyebileceğim şey şu: Okumuş etmiş, tüm bu Blasewitz ve azı dişleri meselesini anlayabilen bir adam nasıl bu kadar aptal olabiliyor, hayret ediyorum. Bütün bu olanlar Hubert yüzündendi, boş midemin yüzündendi, her şey o kadar ani gelişti ki, o sivilceleri, o balık gibi büzüştürdüğü dudakları – kontrolümü kaybettim, her şey yüzünden. Saçma sapan bir şeyler fısıldadım – her zamanki şeyler işte – beni o soğuk deri koltuğa itmeye çalışıyordu – daha yemek bile yememiştim ve bütün o mektupları baştan yazmak zorundaydım – böyle bir avukattan her şey beklenebilir – o yüzden aptallık etmemeliydim. Sadece sakin bir sesle: "Nasıl olur da giyecek başka kıyafetim yokken buruşturuyorsunuz bunu?" dedim. Hem bir ima hem de bir sınavdı söylediğim, ona kibarca mı yoksa sertçe mi tepki vereceğim, vereceği ce-

vaba bağlıydı. Elbette tam da beklediğim cevap geldi: "Yavrum, şu anda bunu nasıl düşünebiliyorsun, ben seni çırılçıplak, üzerinde kıyafet olmadan daha çok severim ki."

İşte bu tepemin tasını atırmıştı. Ondan kurtulabilmek için bastım dizlerine tekmeyi: "Söyler misiniz aklı kıt avukat bey, ne zannediyorsunuz? Sizin gibi eğitimli birisi nasıl olur da benim gibi genç ve güzel bir kızın sizin için çıldıracağını düşünecek kadar aptal olabilir? Siz hiç aynada kendinize baktınız mı? Nasıl bir cinsel cazibeniz olabilir, soruyorum size."

Mantıklı bir cevap verse şaşıracaktım, çünkü bir erkeğin biraz düşünmesi gerekir neticede. Ama bunun yerine, "Demek sen de onlardansın!" demez mi?

"Onlardansın" derken arap sakızı çiğniyordu sanki ağzında. "Onlardan ya da bunlardan – öfkeden mosmor kesilmeniz benim için bir doğa mucizesi, olduğunuzdan daha da çirkinleşebileceğinizi hiç düşünmemiştim – karınız saçını katı yumurta sarısına boyayıp kozmetiğe çuval dolusu para harcar, hiçbir iş yapmayıp bütün gün arabasında dolanırken – ben bu işi sizinle hiçbir şey ve tekrar hiçbir şey uğruna yapacağım öyle mi, aşk için öyle mi?" Blasewitz'in azı dişleriyle ilgili mektubunu sivilcelerinin üzerine çarpıyorum, artık kaybedeceğim fazla bir şey de kalmadığına göre, en azından bütün sinirimi çıkartayım. Tabii ki beni hemen kovdu, ayın birine kadar çalışabileceğimi söyledi. Sadece, "Ben de sizden bıktım artık, derhal bana aylığımı verin, yarından itibaren artık gelmeyeyim," dedim.

Ve son derece cüretkâr tehditler savurdum – mahkemedeki insanlar sadece onun yüzüne bakarak bile kendisine davetkâr bakışlar sunmadığımı kolaylıkla anlayabilirdi, ben de davayı kazanırdım – peki ya ertesi gün ofiste kızlara bana sarf ettiği adi sözleri, özellikle de beni çıplak görmek istediğini, ona karşı koyamadığımı söylediğini anlatırsam hoşuna

gider miydi? – Bir olay beni ziyadesiyle heyecanlandırmaya görsün bunu mutlaka birilerine anlatma huyum var, maalesef. Şimdiyse burada üzerimde yüz yirmi markla oturmuş, geleceğimi düşünüyor, telefonla aradığım Therese'yi bekliyorum, gelsin ki beni teselli etsin ve rahatlatsın, sonuçta çok gerilimli bir hadiseydi yaşadığım.

Anneme her şeyi anlattım; işten ayrılırken seksen mark aldığımı söyledim, sadece yirmi markını kendime ayırmıştım, altmışını da ona verecektim, sonuçta paranın değerini bilmek gerekiyor, insan çalışınca öğreniyor bunu. Annemi takdir etmem lazım, çünkü iyi bir kadın. Hâlâ geçmişten kalma bildik bir şeyler var onda, artık tiyatro vestiyerinde çalışıyor olsa da. Biraz kilolu, evet ama o kadar da kötü değil, şapkalarını da hep eski modaya göre takıyor – i harfinin üstündeki nokta gibi – gerçi bugünlerde bu da tekrar moda oluyor sanki. Her halükârda zengin bir kadın duruşu var, öyle bir hayattan geliyor aslında. Maalesef babamla evlenmiş, bana sorarsanız bir hata, çünkü babam eğitim görmemiş, tembel tenekenin teki, sadece erkekliğini göstermek için arada bir bağırır – görüp göreceğiniz de bir tek budur. Sadece dışardayken doğru düzgün davranır, kollarıyla birtakım kibar jestler yapar, kaşlarını kaldırır, alnındaki terleri siler – özellikle de yüz kilodan fazla olup da onunla evlenmemiş olan kadınların karşısında.

Velhasıl babam olacak bu adama hiçbir sempati duymuyorum, şu anda korkmamın tek nedeni ise öfkelendiği zaman sinirlerimin bunu kaldırmaması – kalkıp da bana ahlâktan bahsedecek olduğunda hiçbir şey söyleyemem, neticede o benim babam. Sadece bir kere anneme neden onunla evlendiğini sordum, neden onun gibi kaliteli bir kadının gidip de bu sümükle evlendiğini. Tokadı yapıştıracağına şöyle dedi: "İnsan bir süre sonra öyle ya da böyle bir yere ait ol-

mak istiyor." Ve bunu çok sakin bir şekilde söyledi – buna rağmen neredeyse ağlayacaktım, neden bilmiyorum ama bunu anlıyordum, o zamandan beri de bizim yaşlı hödükten dolayı hiç şikâyet etmedim.

Hubert'i bir daha görmeyi isterdim. Büyük şeyler olacak hayatımda, hissediyorum. Ama şu an seksen markla, bir geleceğim olmadan oturuyorum ve kendime bu acil durumlarda benim erkeğim nerede diye soruyorum. Korkunç günler yaşıyoruz, kimsenin parası yok, ahlâksızlık her yerde kol geziyor – birine parasını almak için vurmaya kalksan, senden önce o sana vuruyor.

Therese Palastdiele'de tanıştığımız Jonny Klotz'u bir yoklamamı önerdi – onu önerdi çünkü arabası var – öyle ahım şahım değil ama hiç yoktan iyidir. Ben de dedim ki: "Erkeklerden de günümüzden de bir şey anlamıyorsun, Therese – arabanın parası ödenmediği sürece arabası olan erkek ne işe yarar? Bugüne bugün parası olan herkes tramvaya binebilir, taksitle araban olacağına cebinde yirmi beş fenik olsun, daha iyi." Therese dediğimi anladı, çünkü böyle konular söz konusu olduğunda bana güveni tamdı. Şimdi belimi tekrar nasıl doğrultabileceğimi düşünüyorum, sadece erkeklere güvenirsen, işler iyice sarpa sarıyor. Tabii gerçekten bir numara birini bulmazsan – ama bu pisliğin içinde öyle birini nereden bulacaksın? Yine de, Jonny Klotz bu gece bana tango yapmayı öğretebilir, öğreneyim ki her ilişkide bir adım önde olayım. Çok sabırsızım – bütün gün hiçbir şey yapmadım, hava kararana kadar aç durdum – kafamda hep aynı şarkı çalıp duruyor: *Seni seviyorum benim esmer Madonnam – güneş parlıyor gözlerinde...*[7] Palastdiele'deki kemancının sesi şeker gibi tatlı – aman yarabbim – müzikle, ışıklarla, dansla dolu böyle bir geceyi bir daha yaşamayacakmışçasına yiyip yut-

7 "Ich hab Dich lieb, braune Madonna" – Comedian Harmonists'in şarkısı – y.h.n.

mam lazım – ertesi gün ölecekmişim, bir daha hiçbir şey yaşamayacakmışım gibi. Uçuk pembe renkte, gümüş dantelli, omuzlarında koyu kırmızı güller olan, tülden bir elbise istiyorum – manken olarak çalışabilir miyim acaba, bir deneyeceğim, parlayan bir yıldızım ben – ve gümüş ayakkabılar – ... evet ya, böyle bir tango masalı işte... ve nasıl güzel bir müzik çalıyor – insan sarhoş olduğunda, kayıp gidiyor.

Hayatımda büyük bir gelişme oldu, şu an bir aktrisim. Her şey annemin aktrislerin vestiyerine bakan Bayan Buschmann'la konuşması, onun da yaşlı komik kadın rollerini oynayan Bayan Baumann'la konuşmasıyla başladı – hani şu hâlâ erkekleri istiyor gözüken ama onları kimsenin istemediği, insanların da bu durumla matrak geçtiği kadınlar, halbuki hiç de komik bir durum değil. O da oyunları yöneten ve tiyatronun müdürü dedikleri Klinkfeld'le konuşmuş. Klinkfeld de kendinin bir altında görevli, yastık gibi göbeği olan Bloch adında, sahne direktörü dedikleri adamla konuşmuş – biraz abartılıyor mu, onu da bilmiyorum – bu adam sürekli felaket heyecanlı gözüküyor, sanki tiyatro onunmuş gibi davranıyor, habire elinde bir kitapla etrafta dolanıp domuz domuz laflar ediyor, o laflar elindeki kitapta mı yazıyor, yoksa bir yerinden mi uyduruyor anlamıyorsunuz. Bloch da müdürün odasının önündeki locacıyla konuşmuş, locacı seyirci kısmından sahneye geçişe izin veren kişi – aslında bu geçiş yasak, locacı kimse oradan içeri geçip kuliste hırsızlık etmesin diye öyle bir heybetle dikiliyor ki kapıda. O da annemle konuşunca, neticede figüran oldum. *Wallenstein Kampı*[8] diye bir oyunda elimde testiyle, diğer kızlarla birlikte şöyle bir geçiveriyorum sahneden – ama ne coşkulu sahne – şimdilik sadece prova yapılıyor, ilk oyun ayın on ikisin-

8 Friedrich Schiller'in (1759-1805) 1799 tarihli, Otuz Yıl Savaşları döneminde geçen *Wallenstein* üçlemesinden ilki – ç.n.

de. O zamana kadar her şey daha da coşkulu bir hale gelmeli. Kimse benimle konuşmuyor bu arada çünkü herkes kendini bir halt zannediyor.

Kızlar ikiye ayrılıyor – bir kısmı konservatuvar mezunu, sadece para için bu işi yapıyor ve allahın birer lütfuymuş gibi dolanıyorlar ortalıkta – diğerleri ise oyunculuk kurslarından, ama onlar para almadıkları gibi üzerine bir de para veriyorlar – o yüzden daha da büyük bir halt sayıyorlar kendilerini. Figüranlık yapan erkeklerde de durum aynı. Öyle önemli bir iş yapar gibi davranıyorlar ki, ben hayatımda böyle bir şey görmedim. Hepsi de akılları sıra aşağılıyor beni, ama buna pişman olacaklar. Konservatuvar mezunları oyunculuk okulundakileri aşağılıyor, itibar görmek istiyorlar. Kendi aralarında da birbirlerine tepeden bakıyorlar ama bunu çok belli etmiyorlar – neticede burası toplu bir aşağılama cehennemi, herkes mükemmel olanın kendisi olduğunu zannediyor. Sadece kapıcılar normal bir insana benziyor, "İyi günler," dediğinizde selamınıza karşılık veriyorlar.

Aşağıda küçük bir oda var, sahnede olmaları gerekmediği zaman oyuncular orada oturuyor, dumandan ve kokudan nefes alınmıyor. Herkes pek etkileyici bir sesle konuşuyor, ama kendi konuşup kendi dinliyor, zira kendilerini dinleyecek başka kimse yok. Sadece şakalara kulak veriyorlar, o da hemen yanlarındaki kişiye o etkileyici ses tonlarıyla şakayı anlatmak için. Ve kalçalarını yükseltmek için sürekli bir o yana, bir bu yana koşup duruyorlar, sonra da durup prova programı dedikleri çerçeve içindeki bir kâğıda bakıyorlar. Ayaklarını hafifçe sallayıp tuhaf ezgiler mırıldanıyorlar – halbuki kimsenin onlara baktığı yok. Sadece bazen dışarıdan önemli kişiler geliyor, kapıda bir şeyler soruyor, o zaman bir heyecanlanıp soluk soluğa kalıyorlar. Daha az önemli oyuncular da birbirlerinden sigara istiyorlar, bazen de birbirlerine veriyorlar.

Her allahın günü tiyatro müdürü çıkıp geliyor – işte o an bir merasim başlıyor. Adamın kapıları açıp kapatışından bile tiyatronun sahibi olduğu anlaşılıyor. Büyük balık olduğu, kendisini de böyle gördüğü için, hep memnuniyetsiz, dudak kıvırıp duruyor. Ayrıca pelte gibi şişman, hastalıklı bir cildi var, Leo Olmütz adı. Kapıdan şöyle bir başını gösterip kayboluyor –neden bilmiyorum– ama bayağı etkili oluyor. Sonra sert adımlarla koridordan geçip ofisine gidiyor. Okullu kızlar onunla bilerek karşılaştıklarında dikkatini çekmeye çalışıyorlar. Bugün iki tanesine şöyle dedi: İyi günler, çocuklar – bakıyorum bugün keyfiniz yerinde, ha? Aman ne büyük olay, öğleye kadar bunu konuştular. Yüzü yağdan vıcık vıcık ve hep domates gibi kıpkırmızı gözüken Linni adındaki şişko sarışın, müdürün ona imalı bir bakış attığını iddia ediyordu. Siyah küt saçlı, çok bayağı, koca bir ağzı olan Pilli adındaki kız ise, "Hayır," dedi. Sonra münakaşaya başkaları da katıldı, herkes müdürün "ha" deyip demediğini tartışıyordu. Çete haline gelip küçümseyici bakışlar attılar bana, ne de olsa onların fısıldaşmalarını dinlememem gerekiyordu – ben ise sohbet odası denilen yerde, masada yanlarında oturuyordum.

Birden sakin sakin, "Bu akşam Leo'ya 'ha' deyip demediğini sorabilirim!" deyiverdim.

Hepsi bakakaldı. Anında anladım doğru bir adım attığımı, bana karşı hizaya gelirler artık.

Pilli sıskası ancak şunu diyebildi: "Onu tanıyorsun yani?"

"Kimi? Leo'yu mu? Tabii canım, buradaki eğitimimden bizzat o sorumlu ama bundan bahsetmemi istemiyor. Ayrıca beni buradaki herkesten de uzak tutması gerekiyor."

Sonra kibirle burnumu büküp yukarıdaki pencereye doğru hülyalı bir bakış attım. Bunun üzerine hepsi etrafımda pervane oluyor, yağ tulumu Linni provadan hemen sonra beni kahve içmeye davet ediyor. Beş parça rulo çöreği ses-

sizce yerken düşünüyorum: "Bırak o ödesin, hem de onun sayesinde çalışmayı görme fırsatını elde edeyim." Tabii ki hakkında hiçbir fikrim olmadığı için Leo'dan bahsetmekten kaçınıyorum, ne zaman Leo'yu sorsa konuyu değiştiriyor, hiçbir şey söylemiyorum. Sonra caddeye çıkıyoruz – yine benden şüphelendiğini sezinliyorum – ipek kumaş satan bir dükkânın önünde duruyorum, dükkâna doğru bir el hareketi yapıyor ve hafif bir sesle, "Leo daha yeni bu güzel kumaştan üç tane pijama yaptırdı kendine," diyorum.

Bunun üzerine Linni huşu içinde, "Gül desenli krepdöşinden mi?" diyor.

Gül desenli kumaşı gösterdiğimin farkında değildim – başımı önüme eğip öksürük krizine girmiş numarası yapmak zorunda kaldım, çünkü o yamuk ağızlı ve sert adımlarla yürüyen yağ tulumunu üzerinde gül desenli beyaz krepdöşinden pijamalarla düşününce bir gülmedir geliyordu. Kıza bir açıklama yapmam gerektiğini düşünüp toparlanmaya çalıştım: "Evet ya, sırf aşkından yaptı, ben rica ettim, bayılıyorum çünkü bu kumaşa, bence siyah saçlarıyla çok etkileyici bir tezat oluşturuyor."

Sanki kafasında saç kalmış da... Bu sırrı kimseye söylemeyeceğine dair yemin ettirdim. Şimdiyse bana bir korkudur geldi, olur da insanlar bunu duyarsa nasıl barınırım orada ben? – Hem doğruyu söyleyeyim mi? Şimdiden doydum tiyatrosuna da.

Sanatta bir kibir var, eziyet çektiriyor bana, bugün bir şeyler başardım halbuki ama konservatuvarlıların tiyatroya öylesine katılanlardan çok daha önemli olduğunu da öğrenmiş bulunuyorum. E ben de ayaktakımında yer alamam. Sahnede söyleyecek ne kadar çok sözün varsa, o kadar önemli oluyorsun ve her şey o kâğıttaki listede yer alıp almamana bağlı, o listede yer alabilmek için de bir şeyler söylemek zorundasın. *Wallenstein Kampı* denen o oyunda da bütün tanta-

na bir cümleden koptu zaten. Oyunda bir sürü askerle yatan yaşlı bir kadın var. Açık açık söylenmiyor ama anlıyorsunuz. Ayrıca askerlere yiyecek sattığı da oluyor ama bana kalırsa insan sadece bununla geçinemez, hele de savaş otuz yıldır sürüyorsa. Bu yaşlı kadının bir de genç bir akrabası var, tabii ki o kız da askerlerle yatıyor, ya ne yapacaktı? Kıza *kantinci* diye bir şey diyorlar, yabancı bir kelime – keşke ne olduğunu sorabilsem kızlara. Ama Leo'yla olan hikâyeme rağmen cahilliğimi göstermek istemem, bunu hiçbir zaman da yapmamak gerek zaten. Hemen ezerler insanı. Bu *kantinci* denilen iki kadının kanları çok kaynadığı için – bence kelime kandan geliyor. Tin de kesin tenle alakalı bir şey – kanı kaynayan tenler yani. Neymiş, insan birazcık kafayı çalıştırınca kendi kendine de pek çok şeyin cevabını bulabilirmiş, o zaman kimseye sormaya gerek kalmaz, bir kez daha anlıyorum. Bu kanı kaynayan genç kız ortalıkta koşturuyor, içki dağıtıyor, güya bir çadırda oturuyor, ama o çadır henüz kurulmadı – kıyafetli provaya kadar da kurulmayacak. Sadece bir kerecik çadırdan çıkıp şöyle bağırıyor: Teyze, gidiyorlar! Askerleri kastediyor tabii. Ve bunu çok heyecanla söylemesi gerekiyor, ama ben bir şey anlamıyorum bu işten, çünkü etrafta hâlâ yeterince asker var, birkaç tanesi gitse ne olacak ki – hepsi aynı zaten. Klinkfeld önce genç kızın bölümünü çıkarmak istiyor, askerlerden rol çalmaktan başka bir şey yapmıyormuş, ama şimdi fikrini değiştirdi, kızın bir cümle söylemesi gerekiyor. Sırf bu bir cümle, kıtlıkta bulunan ekmek misali ne yaygara kopardı, aman ne yaygara! Belki daha da fazla.

Sadece bir cümle olduğu için, konservatuvarlı aktrisler bu role yanaşmadı ve öğrenci olanlardan bir tanesinin bu rolü alması gerekti. Ekimde yeni öğrenciler için seçmeler olacak ve yedi kız daha gelecek. Eğitimleri iki yıl sürüyormuş. O kadar öğrenilecek ne var hiç anlamıyorum ama bu konuya

hiç girmeyeceğim, çenemi tutacağım, ben de artık bu okuldayım ve bugüne bugün benim de bir başarım var.

Cümle diyordum. Yağ tulumu Linni peşime düştü, cümleyi onun söylemesi için Leo'yu ikna edecekmişim. Yerin dibine geçecektim, bana da şunu söylemekten başka bir çare bırakmadı: "Linni, Leo'nun yorucu bir günden sonra cümle falan duymaya hali mi kalıyor sanıyorsun? – Ayrıca o kadar şehvetli ki başka bir şey düşünecek durumda değil."

Bunun üzerine Leo'nun yatakta nasıl olduğunu öğrenmek istedi. Sanatçı çevresinden kızların da nasıl olduğunu görüyorsunuz işte – ister büroda çalışsınlar, ister başka yerde, hep aynı hikâye. İlla her ayrıntıyı öğrenmek istiyorlar. Böylelikle kendileri de deneyim kazanıyorlar. Leo'yla ilgili sordukları burama kadar geldi bile. Adamı ne zaman koridorda görsem karnıma bir yumruk yiyorum sanki, midem bulanıyor, halsizlik çöküyor.

Sadece şunu dedim Linni'ye: "Leo seks hayatının konuşulmasından hoşlanmıyor."

Yayık ağızlı Pilli sıskası ise Klinkfeld'le karşılaşma umuduyla sürekli adamın odasının önünde dolanıyor, hemen fark ettim. Bu yüzden bütün kızlar kavga edip duruyor, sonra barışıyor, sonra yine kavga ediyorlar – benim de öyle dertlerim olsa keşke. Bu sabah da o bodur toparlak Manna Rapallo, sürekli koca göbeğiyle ve kitabıyla etrafta dolanan, sahne direktörü dedikleri Bloch'la ilişkiye başladı, sırf cümleyi kapabilmek için. Ama bana asıl ilginç gelen, bu kızların hepsinin yüksek yüksek okullarda okumuş olması ve işçi sınıfından geldiği çok açık olan kantinci kızın sarf ettiği bir cümleyi söyleyebilmek için çıldırmaları. İşte buradan, tiyatronun gerçek hayatla hiçbir alakası olmadığını anlayabilirsiniz.

Klinkfeld bugün prova sırasında dedi ki: "Aman allahım, hâlâ bu replik mi?"

Genelde sinirli bir ses tonunun olmasına, habire koca karnıyla sahnede kanguru gibi sıçrayıp durmasına rağmen – ama bunu gayet umursamaz bir tavırla söyledi, olmayan saçlarını düzeltmek için eliyle başını sıvazladı. Saçları olmayan erkekler hep başlarını sıvazlar, ama hiçbir şeyi düzeltemez ve arkasından yüzlerini ekşitirler, çünkü hoş olmayan bir şey keşfetmişlerdir, kafaları keldir. Käsemann da yapardı aynısını, onu bundan bir türlü vazgeçiremedim.

Klinkfeld'in o cümleden bahsetmesiyle kızlar topluca yürek çarpıntısı geçirmeye başladı – ben hariç. Hepsinin bunu söylemesi gerekiyordu, koca göbekli yönetmen ise bodur toparlak Manna Rapallo'yu öne itip yüksek sesle, –onunla birlikte olduğu için karşılığını vermesi gerekiyordu– "Şimdiye kadar hiç repliği olmadı, diğerlerinin ise oldu," dedi.

Ve kızın cümleyi söylemesi gerekti ama zavallım, koca göbeklinin yol açtığı heyecandan olsa gerek, boğazından iyi beslenememiş bir karganınki gibi kısık bir ses çıkmasın mı? Bunun üzerine cümleyi Mila von Trapper aldı. Bir düşünün, babası eski bir general olan aristokrat kızı, işçi sınıfından satıcı bir kızı oynuyor. Neticede tek söyleyebileceğim, tiyatro çok enteresan bir yer. Mila von Trapper'ın çekik gözleri, mükemmel bir vücudu var – hakkını vereyim şimdi. Ama provaya geç geldiği ve Leo'yla benden haberdar olmadığı için bana öyle kötü davranıyor ki anlatamam. Müthiş bir yetenek olduğu için, yetenek dediğin burada hayat memat meselesi, kendisiyle acayip gurur duyuyor. Yeteneksiz olmak hapiste olmaktan betermiş meğer. Bir keresinde Mila von Trapper sohbet odasında o yeteneğini sergiledi, millet çoktan gitmişti – sadece tiyatroda sabahlamayı seven okullu kızlar kalmıştı. Hepsi de masa başında, pencere pervazında pek ciddi suratlarla, dudaklarını bükerek oturuyordu. Kibirli Trapper yetenek şovu yapıyor, çığlıklar atıyordu. Bana kalırsa Holofernes denilen adama asla bir oğlan çocuğu doğur-

mayacağını haykırması, halbuki kimse ondan öyle bir şey istememişti, biraz ayıp kaçtı – ama işte, zor oyunlarda böyle sahnelerle karşılaşıyorsunuz. Yerlerde sürünüyor, safra taşı düşüren Klara teyzecik gibi kıvranıyordu – bir de bağırıyordu. Hiç hoşuma gitmedi, ama ben o kadar yüksek sesle bağıramam, allah için. Sonra kılıçla birisinin başını kesiyormuş gibi yaptı. Bu işte zorlandığını göstermek için kollarını sallıyordu – çok kabaydı bence – yırtına yırtına çığlıklar atıyor, deli deli hareketler yapıyordu. Çok korkunçtu. Bütün bunlara duygu patlaması deniyordu. Herkes de, "Muhteşem," diyordu, oynamak için mükemmel bir parça.

Profesyonelce bir laf bulamadığım için, ama kızcağız o kadar çabalamış, nefes nefese kalmıştı, arkadaşça bir şeyler söylemek istedim. Bana merakla baktığı vakit, "Aman cereyanda kalmamaya dikkat edin. O çığlıkları atarken çok terlediniz, malum, grip salgını var," deyiverdim.

Suratı öyle bir yerlere düştü ki soğuğu içime doldu, taştı, dedi ki: "Belli ki bu sanat eseri sizi hiç etkilememiş, muhtemelen *Judith*'i kimin yazdığını da bilmiyorsunuzdur – hepsi mümkün."

Tabii ki mümkün. Judith'in kim olduğunu bilmek zorunda mıyım ben? Belki de bağırıp durduğu oyunun ismidir. Kısa bir süreliğine bir keder bulutu içinde oturdum kaldım, çünkü hayatımda sürekli bilmediğim şeyler çıkıyor karşıma, her defasında biliyormuş gibi davranmak zorunda kalıyorum ve bunu fark ettirmemeye çalışmak bazen beni gerçekten çok yoruyor. Bilmediğim sözcüklerle ve şeylerle karşılaştığımda hep utanmam gerekiyor. İnsanlar bana asla iyi davranmadıkları için kendimde şunu söyleme cesaretini bulamıyorum: "Aptal olduğumu ben de biliyorum ama hafızam var, bana bir şey açıklandığında öğrendiğimi saklamaya gayret ederim."

Hiç niyetim olmadığı halde ağzımdan şunlar dökülüver-

di: "Hayır, bilmiyorum." Çünkü öyle zamanlar oluyor ki yalan söyleyesim gelmiyor hiç. Tabii bunun bedelini de ödüyorsun.

Trapper'ın bana cevabı: "Maalesef sanat giderek proleterleşiyor." Sadece dimdik hale gelen boynuna bakarak bile benim için kötü bir şey söylediğini anlamıştım.

Sonra Linni araya girerek Leo'yla benden bahsetmesin mi? İşte o zaman Trapper birdenbire baldan tatlı kesildi. Ama zayıflığımı gösterdiğim için kendime kızmıştım. Böyle yaparsam hayatın üstesinden nasıl gelirim?

Böylelikle dün Trapper "duygusal patlama" yeteneği olduğu için cümleyi kaptı. Nefret ettim – neden bu kadar pislik olmak zorundaydı? Şimdi bıraktı, o ayrı.

Bu sabah Trapper'ı birinci katta yüksek topuklularıyla yürürken gördüm, sahnesinin gelmesine çok az bir zaman kalmıştı – hemen peşine düştüm. Tuvalete giriyor – galiba tanrı yardım etti bana – anahtar dışarıdaki kilitte! Hemen kapıyı kilitliyorum – çok sessizce – ve hemen oradan toz oluyorum, kimse de görmüyor beni. Şimdi bağırıp dursun bakalım orada. Birisinin tuvalet için yukarı çıkması mucize olur çünkü aşağıda bir tuvalet daha var, herkes onu kullanıyor – ama bizim soylu Trapper'ımızın illa bir ayrıcalığı olacak. Görsün şimdi ayrıcalığı.

Böylece o cümle söylenmedi. Klinkfeld öfkeden kudurdu çünkü prova aksamıştı. Henüz kurulmamış olan çadırın içinden çıkıverdim – üzerimde dar, ateş kırmızısı elbisem vardı – ve bağırdım: "Teyze, gidiyorlar!"

Hem korkumdan hem de askerler gidiyor diye üzüldüğüm için öyle acıklı bir ses çıkarmışım ki.

Klinkfeld elini keline götürerek ama saçlarını düzeltemeden bana kim olduğumu sordu: "Siz de kimsiniz?"

Kim olduğumu söylüyorum. Gelmeyen asilzademize bir küfür savuruyor ve "Bu repliği siz alabilirsiniz," diyor.

Kızlar derhal benden nefret ettiler tabii ama bir yandan da saygıda kusur etmiyorlardı. Provadan sonra aşağı kata inip ofisin önüne gidiyorum, hemen karşıdaki tuvalette Trapper kapıyı yumrukluyor. Ama bunun hiçbir faydası yoktu çünkü üst katta işçiler çalışıyordu, çivi seslerinden, çıkardıkları gürültüden asilzademizi duymalarına imkân yoktu. Klinkfeld'e gidip okullu olmasam da rolü aldığıma, oyunun yönetmeni olarak şerefi üzerine yemin etmesini istedim. Benimle epey ilgileniyor, baştan aşağı süzüyor ama şehvetli bir süzüş değil bu, bunu da kısmen öğle yemeği vaktinin gelmiş ve henüz bir şey yememiş olmasına bağlıyorum. Beni içeri davet ediyor, kendisi sandalyeye geçip bana rahat koltuğu veriyor. Bunu hiç unutmayacağım, benden bir şey istemediği halde bu tavrı gerçek bir nezaketti.

Sonra yan ofise, müdüre gidiyor – Leo'ya yani – ikisi birden geri geliyor. Leo'nun karşısında kıpkırmızı kesildim, yüzüm seğirmeye başladı; gözümün önüne gül desenli krepdöşin pijamaları giymiş hali gelmişti, o an bunu düşünmek o kadar uygunsuzdu ki. Öte yandan kurum kurum kurumlanıyor. Güneş ikisinin de üzerinde parlıyordu, küçük kırmızı Çin fenerlerine benziyorlardı. Leo'nun çarpık ağzı kibarca, bilmeden adeta bir Kraliçe Luise[9] gibi gülümsüyordu. Dizlerim buz kesiyordu ve midemde bir hareketlenme hissediyordum. Çünkü senden erotik bir isteği olmayan – çünkü bu olursa karşılarında bir üstünlük kazanıyorsun – yüksek statülü erkekler beni çok etkiliyor. Bana eğitimime ve ne istediğime dair sorular sordular.

Sonra onlara bir sunum yapmamı istediler, ben de *Gürgen Kralı*'nı okudum. Ama "taçla ve kuyruğuyla" kısmına geldiğimde dizeleri unutunca yerin dibine geçtim. Bunun üzerine komik bir parça sunmamı istediler. Bir süre ne olabileceği

9 Prusya kralı III. Frederick William'ın karısı Mecklenburg-Strelitz'li düşes, Kraliçe Luise (1776-1810) – ç.n.

üzerine kafa yoruldu. En sonunda Elisabeth ve güzel bacaklarıyla ilgili olan o moda şarkı aklıma geldi, bir o yana bir bu yana kıvrıla kıvrıla dans ederek şarkıyı söyledim.

Çok güldüler. Klinkfeld Leo'ya, "Doğuştan komedyen," dedi.

Leo da başıyla onu onaylayıp, "Çok da zarif," dedi.

Ben ise o sırada başımı önüme eğmiş, hiçbir şey duymamış gibi davranıyordum ama tabii ki kelimesi kelimesine duymuştum her şeyi. Beni okula kabul ettiler, para ödemem gerekmeyecekti, onlar karşılayacaktı. Artık ayaktakımından değildim.

Ama evde kıyamet koptu, babam bağırıp duruyor, nasıl para kazanacakmışım? Annem ise bu kariyeri yapmamı istiyor, bütün bu tantana üstüne yemek yiyemiyorum. Babam yaşlı bir adam; tüm hayatı pis pis iskambil kartlarıyla oyun oynamak, kimyonlu bira içmek, barda çöreklenmekten ibaret – e tabii, bunlar için para gerek! Ona artık para vermemem demek aslında onun bütçesini kesiyorum demek. Üstelik ona maddi açıdan hiç yük olmuyorum, dökküntü çatı katında kalmaktan başka – evde neredeyse hiç yemek yemiyorum, genelde yemeğe davet edilerek dışarı çıkıyorum. Yüzünden sitem akıyor şimdi. Anlaşılan kıyafet almak ve eve her ay elli mark vermek için, sırf babam sakinleşsin diye, birini bulmam gerekiyor. Parayı nereden bulduğumu ona söyleyecek olursam, beni ahlâksızım diye hemen kapının önüne koyar. Hiçbir şey söylemezsem, para geldiği sürece ahlâki açıdan huzur içinde yaşar gider, nereden geliyormuş o para hiç düşünmez, sormaz.

Ve bir kadın memelerini sallaya sallaya şarkı söylüyor – sarı bir elbise giymiş – omzunda bir gül var – gözlerine yarım kilo mavi far sürmüş. Ve bir erkek bisiklet sürüyor – çok büyük bir bisiklet, hayati tehlike altında şaka yapıyor –

insanlar yemek yiyor, adam ter içinde – sonra alkışlıyorlar. Adam ölebilirdi – böyle biri ne kadar para kazanıyor acaba? Birinci sınıf bir kabareydi.

Büyük sanayiden bir adam davet etti beni, tiyatroya gelip bir sonraki günün oyunu için davetiye almıştı, çünkü parası olan kişinin birtakım bağlantıları vardır ve bilet için para ödemesine gerek yoktur. İnsan zengin olduğunda akıl almaz bir şekilde ucuza yaşayabilir. Sohbet ettik, beni dışarıya davet etti, çünkü profesyonel bir oyuncu olduğumu zannetmişti. Profesyonel bir oyuncu olmak istiyorum. En yükseklerde parıldayan bir yıldız olmak istiyorum. Beyaz bir otomobil, parfüm kokulu köpüklü bir banyo, her şey Paris'teki gibi olmalı. Ve insanlar bir yıldız olduğum için bana saygı duyacak, "kapasite" kelimesinin anlamını bilmediğim zaman şimdi olduğu gibi bana gülmek yerine bunu sevimli bulacaklar – Trapper hâlâ tuvalette mi acaba? Öbür gün de onu görmezsem yukarı çıkıp kapının kilidini ben açacağım, açlıktan ölmesini istemem.

Bir yıldız olacağım ve yaptığım her şey doğru olacak – artık ne söylediğime, ne yaptığıma dikkat etmek zorunda kalmayacağım, hesapsız kitapsız – sarhoş olacağım sadece – artık hiçbir şey gelemez başıma, ne zarar görme ne aşağılanma, çünkü bir yıldızım ben.

Büyük Sanayi beni terk etti bile, siyasi nedenlerden; siyaset insan ilişkilerini zehirliyor da ondan. Tüküreyim böyle işe. Sunucu Yahudiydi, bisikletli adam Yahudiydi, dans eden kadın Yahudiydi.

Büyük Sanayi bana Yahudi olup olmadığımı sordu. Değilim, tanrı aşkına – ama şöyle düşündüm: Eğer istediği buysa ona istediğini vereyim – ve dedim ki: "Tabii ki – babam da geçen hafta sinagogda ayak bileğini burktu."

Kıvırcık saçlarımdan anlamalıymış, öyle dedi. O sırada saçım permalıydı, halbuki doğal hali dümdüz. Birden soğuk

davranmaya başladı, nasyonalist olduğunu, üstün ırktan geldiğini söyledi – ırk meselesi bir sorun tabii – bana düşman kesildi – bütün bunlar çok karışık işler. Yani tamamen yanlış yaptım. Ama söylediklerimi geri almak çok aptalca olacaktı, bir erkeğin de başından itibaren bir kadından hoşlanıp hoşlanmadığını bilmesi gerekir canım. Böyle bir aptallık işte. Önce size etmedikleri iltifat kalmaz, ağızlarının suyu akar, bilmiyorum sanki – insan bir kere "Ben bir kestaneyim!" demeyegörsün hemen çeneleri düşer: "Ah, sen bir kestane misin? – Tüh, bilmiyordum bunu." Halbuki başından beri neysen osundur ama tek bir sözcük seni bambaşka bir şeye dönüştürür.

Sarhoşum. Hubert şehirde midir acaba? Büyük Sanayi sarhoş olunca prensipleri de gevşedi ve beni istemeye başladı. "Benim saçım aslında düz," deyince de beni damarlarında asil kan akan birine çevirdi. Ama artık hevesim kaçmıştı, ayılınca yine başlayacaktı siyaset konuşmaya – bana çok tehlikeli geliyor bunlar, insan bu siyasi meselelere bulaşınca suikasta bile kurban gidebilir, bilemezsin.

Yanımızdaki masada çok pahalı kıyafetler giymiş, şahane bir kadın oturuyordu – gayet sade ve muhteşem bir elbise – ağlayacağım neredeyse, elbise çok güzeldi çünkü, kadının onu nereden alacağını düşünmesine bile gerek olmadığı o kadar belliydi ki. Tuvalette yanında durdum, ikimiz de aynaya bakıyorduk – zarif kıvrımları olan parmaklarıyla ince, bembeyaz elleri, kendinden emin bakışları vardı – bense onun yanında öyle eğreti görünüyordum ki. Uzun boyluydu, hiç sıska değildi, parıl parıl parlayan sarı saçları vardı. Yumuşacıktı saçlar, düz ve yeni yıkanmış. Bir erkek için onu öpmek hayli enteresan olmalı çünkü nasıl bir kadın olduğunu önceden tahmin edemez. Benim durumumda ise hep bilirler önceden. Onu ne kadar güzel bulduğumu, şarkı söyleyen bir gece gibi göründüğünü söylemeyi çok isterdim, ama

o zaman muhtemelen benim o biçim olduğumu düşünecekti, ki değilim.

Her yer kırmızı kadifeyle kaplıydı, bir kadın ışıkların altında dans ediyordu, ama o da çok eğreti görünüyordu ve çok zorluyordu kendini. İnsan doğuştan ayrıcalıklı değilse yıldız olabilir mi, merak ediyorum. Şimdiden oyunculuk okuluna alındım bile. Ama hâlâ akşamları giyebileceğim bir paltom yok – kıyafetlerim hep eski püskü – kürklü mantom gündüz için uygun ama akşam için tam bir paçavra. Kadının bir pelerini vardı – beyaz desenli siyah bir pelerin – ermin miydi acaba? Zaten omzuna beyaz tavşan koysan ermin gibi dururdu, öyle bir görünümü vardı – bu kelimeye zaafım var işte, düşününce bile tüylerim diken diken oluyor – halbuki Therese hakiki deriden eldiven giydiğinde alelade bir kumaş gibi gözüküyor.

Kabareye gitmek üzere tramvaya bindim, mezarlığın önünde kocasını yeni gömmüş bir kadın bindi tramvaya – simsiyah bir tül takmıştı başına, baştan aşağı siyahlar içindeydi, taksiye binecek parası yoktu, eldivenleri siyahtı ve herkes görüyordu yüzünü, gözleri bitmişti, ağlayacak hali kalmamıştı artık – siyahlar içindeydi ama ateş kırmızısından küçük, eski moda bir bavul taşıyordu – bir yumruk oturdu boğazıma – yine harikulade hisler belirdi içimde, ama garip bir acı veriyordu bu sefer.

Bugün genel prova vardı – çadır da kuruldu artık. Leo, ön sırada Klinkfeld'in yanında oturuyor, şehrin önde gelenleri de yanlarında. Midem bulanıyor, kariyerim için endişeleniyorum, neredeyse bayılacağım çünkü bütün tiyatro Leo'yla beni birlikte biliyor. Galiba benimle ilişkisi olduğunu bir tek Leo bilmiyor. Ama bu daha ne kadar sürebilir ki? Tiyatroda dolaşan bu söylentiyi ve son derece mahrem pijama hikâyesini eninde sonunda öğrenecek. Midem allak bullak. Bütün

o gürültüsüyle, dekorlarıyla, korkunç renkli üniformalarıyla askerler derken prova beni hasta etti. Bir de üstüne, ahşap bir vagonda repliği olan keşişin ayağına gizlice perde açıkken bastım, hiçbir şey diyemedi. Dün ve daha önceki günlerde hep sahnenin arkasındayken, karanlıkta arkadan pandik atmıştı bana. Başkaları da yaptı aynısını ama en çok keşiş yaptı. Öyle domuz. En çok da önemsiz rollerde oynayan, çok az repliği olanların sahnenin arkasında pandik attığını fark ettim – niye yanına bırakayım? Büyük oyuncular olsa bir şey yapmazdım, sonuçta onlar o bitmeyen cümleleri, bağırıp çağırmalarından sonra zihinlerini dağıtacak eğlenceli bir şey yapmak isteyebilirlerdi – o yüzden, onlardan gelen bir hareketi bu kadar aşağılayıcı bulmazdım. Ama onlar yapmıyor zaten. Sadece yaşlılar ve ayaktakımından olanlar yapıyor. Ve keşiş repliklerinden daha fazla pandik attı bana ve gerçek bir baş belasıydı.

Ama bu sabah Leo'yla beni herkes öğrenmiş – kimse pandik atmıyordu artık. Belli bir mesafede duruyor, kibar kibar konuşuyorlardı. Keşiş bile. Buna rağmen ondan sahnede intikam alma dürtüsüne karşı koyamadım, hınçla bastım ayağına, çünkü o pis suratından ayağında nasırlar olduğu anlaşılıyordu.

Leo'yla ilgili dedikodu Trapper yüzünden giderek yayılıyor, rolünü kaptığım için bana rahat vermeyecek, rolü en üst seviyede istiyor. Böyle birisi işte. Allahtan onu tuvalete kilitlediğimi bilmiyor. Bu yüzden büyük yaygara koptu, bütün geceyi tuvalette geçirmiş, ertesi gün Wallenstein onu orada bulmuş. Bir sinir krizi geçirdi ki yapmacık olduğu çok belliydi. General babası bütün bağlantılarını kullanıp masum bir kız tuvalete kilitleniyor diye bir tiyatroyu kapattırmak istiyor. Ve tantana devam ediyor. Trapper da öyle. Prova da. Rolünü geri almak istiyor. Klinkfeld bir sonraki oyun için ona büyük bir rol vereceğine söz verdi. O yüz-

den o büyük rolü alıp oynadıktan sonra babasına tiyatroyu kapattırmak istiyor. Bu konuyu kapatacağına beni kıskanıyor ve her yerde benimle Leo'dan bahsedip duruyor. Ve Leo'nun bana âşık olduğu için onu tuvalete kapattığına dair bir şüphe yaratıyor. Böyle kibar bir adam hakkında böyle çirkin bir şüpheyi yayması büyük adilik. Kızlar ise Leo'nun sürekli etrafımda dolanmasından bana ne kadar düşkün olduğunun anlaşıldığını söylüyorlar. Oysa adamın bana baktığı bile yok – bunu onlara söyledim – sadece şöyle dediler: Tabii öyle olacak. Gerçekten midem bulanıyor, bu iş böyle devam edemez.

Provadan sonra Therese ile buluşacağım. Bütün bu yaygara ve heyecanın üstüne Therese bana iyi gelecek, beni sakinleştirecektir. Herkes o kadar çok şey talep ediyor ve yaygara koparıyor ki, Therese hiç öyle değil – bana verilmiş bir hediye. Sarı benekli kahverengi ahşap kolyemi ona hediye edeceğim – çok hoşuna gidecek.

Bugün ayrıca makyaj da yaptık, kulisteki pencerelerden vuran güneş ışığından yüzlerimiz balmumunu andırıyordu. Linni sahanda yumurta gibi duran gözleriyle boyalı cesede dönmüştü, Trapper ise yıllardır fahişelik yapıyordu sanki. Makyajı nasıl yaptıklarına, göz kalemlerini nasıl çektiklerine vesaire çok dikkat etmem gerekti, makyajımı bitirdiğimde yüzüm çok yabancı göründü bana. Aynaya bakıp gülümsediğimde yüzümde bir çizgi gördüm sanki. Pudraya ve kırmızı ruja bayılırım – özellikle de Coty'nin[10] koyu tonuna – ama güldüğün zaman başkası gülüyormuş gibi görünüyorsa, o makyaja karşıyım.

Ne var ki sahneye çıkınca, yukarıdan ve aşağıdan gelen ışıkların altında her şey yine düzgün görünüyordu. Ucuz kumaşlardan yapılmış kocaman şapkalar giyiyorduk, oyun

10 1904'te Paris'te François Coty tarafından kurulan ünlü kozmetik markası – ç.n.

Otuz Yıl Savaşları zamanında geçiyor ya – kocaman tüyleri de vardı. Kendime beyaz tüylü bir şapka bulmaya çalıştım çünkü tekrar kullanabilirim. Oyun bitince alıp eve götürebilirim. Kostümün geri kalanı ise çöp. Yan komşumuz Ellmann'ın güzel evlere temizliğe giderken, o evlerin hanımları ona eski kıyafetlerini vermek istesinler diye giydiği kıyafetlere benziyor. Bir de evine döndüğünde küfrediyor, bu süprüntü kıyafetleri nasıl giyecekmiş ve öfkesinden onları evini temizlemek için kullanıyor. Üst katında oturan, kocasının eve para getirmek yerine habire hamile bıraktığı Becker ise eski bir bluz için neler vermez, ama kimsenin ona bir şey verdiği yok, çok alçakgönüllü ve dürüst bir insan ya. Ellmann'lardan nefret ediyorum, çok nedenim var bunun için.

Ne gündü ama! *Wallenstein*'ın galası yapıldı. Bütün aktrislerin aldıklarının toplamından daha çok çiçek aldım. Çünkü oyunda oynadığımı herkese haber vermiştim ve Hubert hariç ilişkiye girdiğim bütün adamlar tiyatrodaydı. Bu kadar çok olduklarını hiç bilmiyordum. Gelmeselerdi tiyatro boş kalacaktı neredeyse. Benim adamlar dışında fazla insan yoktu.

Käsemann çok kibar davranmıştı, altın renkli kurdelalar ve üzerinde kırmızı harflerle "Bravo genç sanatçı!" yazan bir gül sepeti göndermişti.

Şimdiden bir yıldızım. Gustav Mooskopf'tan annemin saçlarını yakmasından sonra kocaman olan kafası kadar büyük sarı kasımpatları geldi. Şarküterici Prengel'den sardalye konservesi, domates püresi ve çok kaliteli sucuk dolu bir sepet, bir de bundan karısının haberi olmaması gerektiğini söyleyen bir not geldi. Hiç işim olmaz. O zehirli kadına hayatta bulaşılmaz, o yüzden Prengel'den uzak durmam en iyisi, yoksa onunla ilişkiye girmeyi düşünebilirdim. Jonny Klotz taksidini ödediği Opel arabasının kornasını gön-

dermiş, bir de not yazmış, maalesef çiçek alacak beş kuruşu bile yokmuş ama Therese ile beni oyundan sonra Mazurka Bar'a davet ediyormuş, orada çalışan bir garsonu tanıyormuş, veresiye yazdırabilirmiş. Jakob Schneider ise kutularına leylak renginde kurdelalar bağlanmış üç tane çok lezzetli çikolata, onların üzerine iliştirilmiş sarı bir yıldız çiçeği ve *Wallenstein*'dan sonra beni Schlossdiele'de alakart mönülü bir yemeğe davet eden kibar bir not göndermiş. Gidemezdim çünkü maalesef gözleri çok şaşı, karşısında uzun süre oturduğumda ben de şaşı bakmaya başlıyorum – bütün albenimi kaybederim o zaman, e benden de böyle bir şey istemesin kimse.

Sonuç olarak, Therese ve Hermann Zimmer'la birlikte sadece bira içmeye meyhaneye gittim. Hermann Zimmer montaja gidecekti, bana bir demet yıldız çiçeği verince çok duygulandım – genelde parası yoktur, çok eski arkadaşımdır benim. Kadın üyeler arasında fahri üye olduğum atletizm kulübünde o da. Kulüpteki çocuklar renkli gümüş kâğıtlarla süslü kocaman bir defne ve köknar çelengi göndermişler, çelenk aslında geçen hafta ölen belediye başkanı için yapılmış ama ücreti ödenemediği için alınmamış – bu yüzden ucuza kapatmışlar. Uzun süre saklayacağım güzel bir hediye. Tabii bu beni onlara borçlu kıldı, çünkü kulübün tamamı meyhaneye de geldi ve büyük bir kutlama yapıldı. Çocukların hepsi de oyuna geldi, ben repliğimi söyledikten sonra "Bravo!" diye bağırdılar. Hermann Zimmer sevinçten tepiniyor, Käsemann locadan alkışlıyor, Gustav Mooskopf locasında sandalyesini bir ileri bir geri kaydırıp duruyordu – bir sansasyondu bu. Benim replikten sonra çok yüksek sesle "Bravo!" diye bağırdıkları için bir ara oyun durdu, insanlar tepki göstermeye, ıslık çalmaya başladılar, Klinkfeld kulisteki titriyor, bunun komünistlerin işi, bir tiyatro skandalı olduğunu söylüyordu. Halbuki benim yüzümden olmuştu bu.

Atletizm kulübü, yerel tiyatronun yıldızının ben olduğumu düşünse de bunu söylememek daha iyi olurdu.

Masanın üzerine çıkıp dans ettim ve *Elisabeth* şarkısını söyledim – şarkımı Schiller'in bütün eserlerine tercih ettiklerini söylediler. Therese sarhoş oldu – Hermann Zimmer'a sucuklardan birini hediye ettim, beş dakikada bir kibarca Therese'nin elini öpüp ona, ne kadar güzel olduğu gibi nazik şeyler söylesin diye – bir kadın çakırkeyif olduğunda bunları duymak ister ne de olsa. Gerçekten de bir güzelleşti, canlandı, eğer şu evli adamından vazgeçerse ikinci baharını yaşayabilir – olacağı bu, ne kadar sevinirim.

Belki yarın ona Hubert'in yakınlarını aramasını söylerim. Şimdi tanındığıma, bir yıldız olduğuma göre Hubert artık beni üzemez. Belki de yarın bir gazetenin eleştiri bölümünde yer alırım. Sonra hep beraber Mazurka Bar'a, Jonny Klotz'a gittik. Şahaneydi.

Yolda, hem de en işlek caddelerde mantomun cebindeki o enteresan Opel kornasını çalıp durduk, Kaiser Wilhelm'in resmigeçit aracı gibi ses çıkarıyordu – insanlar etrafımızda koşturuyor, sarhoşun teki "Heil dir im Siegerkranz"ı[11] söylüyordu. Brendinin de etkisiyle onunla konuşmaya başladık – brendi şişesini elden ele dolaştırıyorduk, zafer madalyalı milli marşçı şişeden koca koca yudumlar alıyordu, yumuşak tatlı bakışları vardı. Az önce bir meyhanede, içmeye devam edebilmek için demir haçlı savaş madalyasını on yedinci kez rehin bıraktığını söyledi, bu yolla hayatını tehlikeye attığı bir görevin karşılığını azar azar alıyormuş. Jonny'e onu da götürdük, çelik miğfer giymekten kafası kelleşmişti, otuzu geçmişlerin hepsi aynı şeyi söyler zaten. Hayattan artık hiçbir şey beklemiyormuş, bu yüzden de onun için hayat

11 "Heil dir im Siegerkranz" (Selam Sana Fatih Kral). 1871-1918 yıllarında resmî olarak ilan edilmese de yeni Alman İmparatorluğu'nun ulusal marşı olarak Birinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar söylendi – ç.n.

asıl şimdi başlıyormuş. Atlet takımı "Marseillaise"i[12] –Fransızca bir şarkı– söylemeye başlayınca bunun ona yeni bakış açıları kazandırdığını söyledi. O da eşlik etti. Dudaklarının kenarındaki çizgilerde umutsuzluk vardı, acıdığım için öpücükle ödüllendirdim onu, sarhoş olunca çok çabuk etkilenirim böyle şeylerden.

Therese, Sivilce Surat'a verilecek bir dosya dolusu mektup taşıyordu yanında – çok şükür, benim için uzak bir hatıra artık – bir zamanlar orada mı çalıştım gerçekten? Hayatım bisiklet maratonu gibi ilerliyor. Mektupların gönderilmesi gerekiyordu ama henüz pullar zarflara yapıştırılmamıştı, dosyanın içindeki pullar dosyaya yapışmaya başlamıştı. Gönderilmeleri gerektiğini anladım ve bu beni geriyordu, Therese inatçı ve sarhoş haliyle onları dosyadan çıkardı – bazılarını Cherry Cobler ile yapıştırdık çünkü Jonny üç tanesinin yapışkanını yalayarak bozmuştu, kullanılmaz hale gelmişlerdi. Therese caddenin karşısındaki posta kutusuna gitti ve yarım saat ortadan kayboldu. Yön bulma yeteneği felakettir – bir restoranda tuvalete gidecek olduğunda eline pusula tutuşturmanız gerekir. Çocuklar üzerinde üç erkeğin, Jonny'nin yüz kilonun üstündeki garsonunun ve benim oturduğumuz bir masayı havaya kaldırdılar. Ancak coşkunluk ve sıkı antrenmanla açıklanabilecek büyük bir başarı. Şahaneydi.

Sonra sokaklarda dolanıp tam da benim istediğim gibi, siyasi olmayan şarkılar söyledik. "Das Wandern ist des Müllers Lust" ve "Kommt ein Vogel geflogen" benim için o kadar zararsız şarkılar ki, sözlerinde gizli anlamlar var mı yok mu şüphelenmiyor değilim. Bir polis bize ceza kesmeye kalktı, atlet çocuklar da hemen ona brendi ikram ettiler, ama polis yanaşmadı. Ben de şuh bakışlar attım ona – üni-

12 "La Marseillaise" yani milli marş kastediliyor, ancak Doris bunun marş olduğunu bilmiyor, Fransızca bir şarkı zannediyor – ç.n.

formasının düğmelerinden birini öptüm, sonra her şey karardı. Polis de. Ceza yazmamıştı.

Öyle yorgunum ki, bir hararet, bir heyecan... Ah, Hubert. Güllerle, tonlarca çiçekle dolu etrafım. Defne çelengini şişman kollu Azize Thusnelda biblosunun yerine, yatağımın üzerine astım, çelenk daha güzel duracaktı. Komodinimin üzerinde de – öyle döküntü ki – Becker paraya sıkıştığı için ondan satın almıştım – kötü bir evlilik olduğu çok açıkken hem de – Käsemann'dan gelen gül sepeti duruyor, sepetin kurdelaları yastığımın üzerine dağılmış. Yüzümü onlara yaslayıp yaldızlı harflerle uyuyacağım: "Bravo genç sanatçı!" Ve maalesef yatağa yine yalnız gidiyorum.

Zil çaldığında delirecek gibi oluyorum. Allahım, yardım et bana. Kariyerimin sonu bu, her şey bitti – bu, şu anlama geliyor: Her şeyin bitmesi, her şeyin başlaması demek. Kalbim gramofon olmuş, göğsümü keskin bir iğneyle delerek çalıyor, elbette bebek emzirenlerin ya da göğüslerinin mi seslerinin mi daha heybetli olduğunu ayırt edemediğin opera sanatçılarının göğüsleri gibi değil benimkiler. Ateşler içinde yazıyorum bunları, ellerim titriyor, Therese'nin eşyalı odasında vakit geçirmek için yazıyorum – düzgün bir oda ama Therese burada doğru dürüst vakit geçirmiyor bile, hep böyledir zaten – insan ihtiyaç duymadığı şeye sahiptir, ihtiyaç duyduğuna değil. Hey allahım, harfler kâğıt üzerinde ölen sineklerin bacakları gibi titriyor. Bırakmalıyım yazmayı.

Bu akşam kaçıyorum. Berlin'e. İnsan orada gözden kaybolabilir, Therese'nin bir arkadaşı var – ona gidebilirim. Ağlamak istiyorum. Ama içimde beni bu noktaya getiren bir arzu var. Başım kömür sobası gibi yanıyor. Tutuklanmam an meselesi – kürk manto yüzünden, Ellmann'lar yüzünden, Leo, polis ya da Trapper'ın general babası yüzünden... Her şey Hubert ve karnımdaki bu yabancı his, arzu yüzünden.

Geçen akşamdı – *Wallerstein* oynanıyordu. Tiyatroya gel-

miş, makyajımı yapıyordum – Therese de beni bekliyordu – onun işi bitmiş, benimki başlamıştı.

"Doris, Hubert aradı," dedi. Beni sormuş, beni Sivilce Surat'ın bürosundan aramış, Therese de oyundan sonra saat sekizde, Küppers Kafe'de benim için bir randevu ayarlamış.

Kırk yılda bir başıma böyle bir şey geliyordu ve şansıma eski yağmurluğum vardı üstümde – yağmur yağıyor diye değil, uyumam gerekiyordu, bu yüzden de doğrudan eve gitmeyi planlamıştım. Akşam etkinliklerine karşı zaafımı bildiğim için de üzerine para verseler onunla bir yere gitmeyeceğim eski yağmurluğumu giymiştim.

Therese'yi seviyorum, harika davranıyor. Yıldız olduğumda onun üzerinde de parlayacağım ve onu sağ kolum yapacağım. Korkuyorum. Ya hapiste pudranı, allığını yanına almana izin vermiyorlarsa? Daha hiç içeri girmedim. Therese de girmedi. Aman allahım! Her şey iyice bir düşünülmeli. Orada – galiba kapı çaldı – bir çığlıkla gözlerim kafamın içine geri düşüyor – açmayacağım – pencereden kaçacağım geldiklerinde – yakalayamayacaklar beni. Asla, asla, asla. Şimdi olmaz. Revolver gücü var içimde. Dedektif romanı oldum. Yardım et bana allahım – bir bıçakla koluma "sevgili tanrım" yazacağım, kanayana kadar, derinden – Berlin'e sağ salim gitmemi sağlarsan.

Ortalık çok sessiz – sinirlerim hopluyor, zıplıyor, türlü sesler çıkarıyor. Elimi ısırıyorum – öyle acıyor ki korkum diniyor.

Eski yağmurluğum vardı üzerimde – ve Hubert – Küppers Kafe – kürk mantoyu giymek için eve gitmeye vakit yok. Çaresiz bir durum. Hubert'i etkilemek, onun için parıl parıl parlamak istiyordum halbuki. Biz ise makyajımızı yağ ile temizliyorduk – evden gizlice margarin almıştım yanıma – kapıcı kapıya gelip seslendi: İşim biter bitmez müdürün odasına gitmeliymişim. Gözlerimde margarin – allahım, bana

yardım et. Sonunda oldu. Leo – güllü pijamalarıyla – kızlar manalı manalı mimikler yaparak bakıyor, vahşi ihtiraslı şeyler olduğunu sanıyorlar. Ama ben her şeyi daha iyi biliyordum. Sadece *Wallenstein*'ın beyaz tüylerinden birini gizlice alacak gücüm vardı – tam yanımda duruyordu. Hubert gibi omzuna başını yasladığında rahatlayacağın, kendini bıraktığın bir adama özlem duyuyordum. Böyle bir şey istiyorsan, bedelini ödeyeceksin. Bunu biliyordum ama gel de hislerime laf geçir. Trapper rolümü aldı şimdi, tek dileğim çadırdan çıkarken ayağının takılıp yere yuvarlanması. Küçük margarin parçamı bir kâğıda sarıp çantama attım – böyle pis bir tiyatroya neden hediye edeyim ki? – Daha yeni almıştım.

Vestiyere, nadiren de olsa beni anlayan annemi görmeye gittim. Karşındaki senin içinde bulunduğun durumda değilse, her şeyi seninle birlikte yaşamadıysa seni anlamıyor. O kişinin bir şey yapıp yapmayacağını bu belirliyor. Annem yerinde değildi – onun yerine yan komşumuz Ellmann sığırı oradaydı. Oturmuş, rahatsız bir şekilde uyuyordu, çünkü buna ihtiyacı yok ve sebepsiz. Askıda bir manto asılıydı – ama nasıl güzel, yumuşacık bir kürk. Zarif, gri, şık bir manto, neredeyse öpecektim, o kadar beğenmiştim. Bana bir teselli, azizler tarafından gönderilmiş gibi gelmişti, cennetteki gibi yüksek bir güvenlik duygusu veriyordu. Hakiki sincap kürkündendi. Yağmurluğumu çıkarıp kürkü giydim, sonra yağmurluğuma bakınca kendimi suçlu hissettim, hani çocuğu çirkin diye onu istemeyen anneler vardır ya. Ama beni bir görmeliydiniz! Hubert'e kendimi böyle göstermeye karar verdim, sonra oyun bitmeden yerine asacaktım paltoyu. Bir yandan da içten içe geri vermeyeceğimi biliyordum, tiyatroya geri dönüp Leo'yla konuşmaktan, Ellmann'ın delici gözlerini görüp sesini duymaktan korkuyordum, buna cesaretim yoktu.

Kürk tenime mıknatıs olup yapışmıştı, birbirlerini sevmiş-

lerdi ne diyeyim, sevdiğin bir şeye sahipsen ne diye geri vereceksin? Ama kendi kendime yalan söyleyip duruyordum, geri dönmek istediğime gerçekten inanıyordum. Mantonun içi krep maroken ve ipekten, el işlemeliydi. Doğruca Küppers Kafe'ye gittim. Hubert gelmişti. Gözlerinin etrafında harita çizgileri gibi çizgiler oluşmuştu, halbuki önceden bebek gibi bir cildi vardı – hepsi gitmişti şimdi. Birbirimize öyle resmiyetle "sen" diye hitap ettik ki, sanki "siz" diyorduk. Ama üzgün olduğu için beni öpmesine her an izin verebilirdim. Bana hayranlık gösteriyordu ama bu bana iyi hissettirmedi, kendimle gurur da duymadım. Beni sarmalayan mantom, Hubert'ten daha çok sevgi besliyordu bana.

O bakire kızın onu terk ettiği hemen anlaşıldı, kızın profesör babası da ona iş vermemişti, kederlere boğulmuştu. "Doris," diyordu, "sen iyisin – belli, Therese bana kariyerinden bahsetti."

"Teşekkür ederim," dedim.

Ve Leo bekliyordu – pijamalar yüzünden – geç olmuştu – Ellmann – dış dünyadan kopmuştum – öfkeli babamdan – her şey berbat olmuştu – Hubert artık ölmüş bir anıydı, karşımda hayalet gibi oturuyordu – ona olan hislerimi hatırlamaya çalıştım, ama sarhoşken onun fotoğrafına bakmak, fotoğrafın da benimle konuşmasını istemek gibiydi ki bazen kendimi zorlarsam bunun gerçekten de olabileceğine inanırdım.

Onunla gittim. Ve bir fotoğrafla yattım. Buz gibiydi. Gelirimi sordu, yardımcı olmak istiyordu. Tabii ki hiçbir şeyim yok. Therese'nin biraz soğuk eti varmış, çok iyi görünmüyorlar, sonra birden her şeyin bittiğini söyleme isteği duydum.

Çabalıyordum. "Hubert, senin hiçbir şeyin yok, benim de yok, yeter artık – birlikte yoktan bir şeyler var etmeye çalışıyoruz." Üzerine hayal kırıklığı çökünce mideme kramp girdi sanki.

Yüzümü yıkadım. Hava daha aydınlanmamıştı, yarı aydınlıkta yataktaki yüzünü gördüm, beni sinirlendirdi, hiç hoşuma gitmedi. Hiç umursamadığı bir yabancıyla yatmak bir kadına kötü hissettirir. Neyi neden yaptığını bileceksin. Para için mi aşk için mi?

Çıktım oradan. Sabahın beşiydi, hava çamaşır ipine asılı temiz çarşaf misali beyaz, buz gibi ve nemliydi. Nereye gidecektim? Küçük gözlü, uzun boyunlu, insanları sevmedikleri çok belli olan kuğularla dolu parkta dolanmak zorunda kaldım. Bunu anlayabiliyorum ama hareket ettikleri ve bu nedenle insan onlarla teselli bulabileceği halde ben de kuğuları sevmiyorum. Herkes terk etti beni. Birkaç saat ayazda vakit geçirdim, yağmurlu bir sonbahar sabahı mezara gömülmüş gibi hissediyordum. Yağmur yağmıyordu o sırada, yoksa sırf kürk mantomu korumak için bir çatının altına sığınırdım.

Bu kürkün içinde çok şık gözüküyorum. Aşkıyla kendimi güzel hissettiren nadir bir erkek gibi o. Eminim önceden besili bir kadına aitti – bol parası olan – bu bir hataydı. Manto, çek ve Alman Bankası kokuyordu. Ama benim tenim daha güçlü, şimdi benim gibi ve *Chypre*[13] kokuyor – Käsemann bana üç şişe hediye ettiğinden beri benim kokum bu işte. Manto beni istiyor, ben de onu, artık birbirimize aitiz.

Therese'ye gittim. O da kaçmam gerektiğini düşünüyordu, çünkü "kaçmak" onun için erotik bir kelime. Bana biriktirdiği parayı verdi. Allahım, sana yemin ediyorum, bu iyiliğini ona mücevherlerle, mutlulukla geri ödeyeceğim.

13 1917'de Coty Kozmetikleri'nin çıkardığı popüler bir parfüm; turunçgiller ile ladin, meşe yosunu, bergamot ve paçuli gibi odunsu notaların bir araya geldiği tüm parfümlere "şipre" adı verilir – ç.n.

İKİNCİ BÖLÜM

Sonbahar Sonu – ve Büyük Şehir

Berlin'deyim. Birkaç gün oldu. Gece treniyle geldim, hâlâ üzerimde doksan mark var. Para kazanmaya başlayana kadar bununla idare etmeliyim. Geldiğimden beri yaşadıklarım akıl alır gibi değil. Berlin, insanı sarhoş eden güzellikte çiçeklerle kaplı bir örtü oldu serildi üzerime. Batı bölgesi parlak ışıklarıyla şıkır şıkır – çok pahalı şahane taşlar, şatafatlı bir çevre. Dev, ışıltılı reklam panoları her yerde. Parıldayarak çevreliyorlar etrafımı. Ve kürkümle ben. Köle kadın tacirlerine benzeyen şık erkekler, sadece yanlarında kadınlar yok, artık öyle bir iş yapılmıyor tabii – ama para kazanabilecek olsalar yapacak gibi görünüyorlar. Parlak parlak simsiyah saçlar, akşamdan kalmanın yorgunluğunu taşıyan gözler. Heyecan verici. Kurfürstendamm'da bir sürü kadın. Yürüyorlar sadece. Yüzleri aynı ve hepsinde köstebek kürkü – birinci sınıf kalite değil yani – ama yine de şık – uzun düzgün bacakları, mis kokulu parfümleri var. Kızaklara bağlanmış ışıltılı tabutlara benzeyen bir metro – yerin altında, küf kokulu, sıkış tepiş biniliyor. Ben de biniyorum. Hem çok enteresan hem de hızlı gidiyor.

Sadece içlerine giyecek atletleri bile olmayan işsiz güçsüzlerin gezindiği –maalesef sürüsüne bereket– Aleksander Meydanı yakınlarındaki Münz Sokağı'nda oturan Tilli Scherer'de kalıyorum. İki odamız var, Tilli'nin saçları altın sarısına boyalı, kocası Essen metrosunda çalıştığı için uzaklarda. Tilli film işinde. Henüz bir rol kapmamış, ajansı bu işi adil bir şekilde yürütemiyor. Yumuşacık ve yusyuvarlak Tilli, yastık gibi; gözleri cilalanmış bir mermer, masmavi. Teselli edilmek hoşuna gittiği için ara ara ağlıyor. Ben de öyleyimdir. O olmasaydı başımı sokacak bir dam bulamazdım. Minnettarım, huylarımız da benziyor, o yüzden hiç gerginlik yaşamıyoruz. Uyurken yüzüne baktığımda hep güzel şeyler geliyor aklıma. Bu çok önemlidir, birisi uyurken, sizin üzerinizde hiçbir etkisi yokken, onunla ilgili ne düşünüyorsunuz... Otobüsler var şehirde – çok yüksek – koşan gözetleme kuleleri gibi. Bazen biniyorum. Bizim şehirde de çok fazla sokak vardı ve hepsi akraba gibiydi. Burada ise daha da fazla sokak var ve birbirleriyle hiç tanışmıyorlar. Şahane bir şehir burası.

İlerleyen saatlerde kadın taciri kılıklı adamlardan biriyle – normalde hiç işim olmazdı– bir bara gideceğim. Ancak bu şekilde benim için fırsatlar doğuracak çevrelere adım atabilirim. Tilli de gitmem gerektiğini söylüyor. Şu anda Tauentzien Sokağı'ndaki[1] Zunzt'ta oturuyorum. Burası müziksiz, kahvenin ucuz olduğu bir kafe – telaş içinde ortalıkta dolanan bir sürü insan, sanırsın kıyamet kopuyor. Kürküm üzerimde, etkileyiciliğim de. Kafenin karşısında bir anıt kilisesi[2] var ama etrafındaki arabalar yüzünden kimse içeri giremiyor. Tilli kilise çok önemli olduğu için trafiği felç ettiğini söylüyor.

1 Tauentzienstrasse, 1920'lerde ve 1930'larda şehrin önemli merkezlerinden biriydi. Marlene Dietrich, yazar Clara Sudermann gibi isimler burada yaşamış; 1936-1937 yıllarını Berlin'de geçiren Samuel Beckett bu sokaktaki bir evde kalmıştı – ç.n.

2 Doris, bugün Berlin'de İkinci Dünya Savaşı'nın simgelerinden biri olarak, onarılmamış haliyle duran Protestan, Kaiser-Wilhelm Kilisesi'ni kastediyor – ç.n.

Bu gece neler olup bittiğini sırasıyla defterime yazacağım zira çok şey birikti. Therese'nin gece kaçmama yardım etmesiyle başlayayım. Korkudan, beklentiden, sevinçten baştan aşağı tir tir titriyordum, her şey sıfırdan başlıyordu çünkü ve neler olacağını bilmemenin heyecanını yaşıyordum. Therese anneme gidip onu ikna etti, her şey yolunda giderse bunu anneme ve Therese'ye fazlasıyla geri ödeyeceğimi söyledi. Annemin sır tutabileceğini biliyorum, o bir mucize, çünkü ellinin üstünde olmasına rağmen genç olduğu zamanları unutmuyor. Ama kıyafetlerimi gönderemeyeceklerdi, çok tehlikeliydi – bu yüzden bir gömlekten başka bir şeyim yok, sabahları yıkıyorum, kuruyuncaya kadar yataktan çıkmıyorum. Ayakkabılara, bir dolu kıyafete ihtiyacım var. O da olacak. Therese'ye de yazamıyorum çünkü polis yüzde yüz beni arıyordur – Ellmann'ı çok iyi tanıyorum, insanları suçlu ilan etmeye nasıl bayıldığını bilirim.

Benim yüzümden başının belaya girip girmemesi umrumda değil, kedimiz Rosalie'yi kızartıp yiyen o değil miydi neticede? – İpek tüylerinin arasında mürekkep damlaları gibi duran minik benekleriyle beyaz kadife postlu, tatlı mı tatlı bir kediydi Rosalie. Geceleri ayak ucumda yatar, ayaklarımı ısıtırdı – ağlayacağım şimdi – bir dilim pasta sipariş ettim, Hollanda vişneli – ama şimdi Rosalie'yi düşünüp kahrolmaktan yiyesim gelmiyor. Paket yaptırıyorum. Dönmemek üzere ortadan kayboldu bir gün, bana çok alışık olduğu için böyle bir şey yaptığı görülmemişti. Pencereye çıkıp "Rosalie," diye bağırdım – gecenin köründe, boşluğa. Gittiği için o kadar üzgündüm ki, sadece beni ısıttığı için değil, ayaklarımı ısıttığı için değil. Öyle küçük, öyle yumuşak, öyle korunmasızdı ki, onu iki elinizle kaldırdığınızda sevgiden başka bir şey hissedemezdiniz. Ertesi pazar günü Ellmann'a bizden ödünç aldığı kereviz doğrama bıçağını almaya gittim, pislik, ödünç alabileceği şeylere hayatta para ver-

mez. Yemeğe oturmak üzereydiler – o kılıksız kocası, ıssız bir adada ikiyüzlü gözleriyle, tıraş olmayı bırakmış, dinlerini değiştirmek istediği zavallı siyahi insanları kızartıp yiyen bir misyoner gibi oturuyordu masada – sapsarı dişleri açgözlülükle parlıyordu. Masanın üzerinde derin bir tabak içinde kızarmış bir et duruyordu – işte o an etin Rosalie olduğunu fark ettim. Ayrıca Ellmann karısının delici gözlerindeki korkudan da anlamıştım durumu. Ben hemen bunu söyleyince bir yalan savurdu, çok belliydi yalan olduğu: Gerçeği biliyordum ben. Üzüntüyle gözyaşlarına boğulup kereviz bıçağını suratına öyle bir fırlattım ki burnu kanamaya başladı, gözleri mosmor oldu, azdı bile ona, çünkü Ellmann'lar çalışıyordu, yemeye içmeye yetecek paraları vardı, asla açlık çekmiyorlardı, Rosalie'ye ihtiyaçları yoktu. Annem çok daha zor zamanlar geçirmişti ama asla Rosalie'yi kızartmak aklımızdan geçmedi, insani duyguları olan bir ev hayvanıydı o – nasıl yenilebilirdi? Kürke sahip çıkmamın nedeni de bu işte. Çok kötü oldum şimdi hatırlayınca.

Bütün gece yoldaydım. Adamın biri bana üç tane portakal verdi, amcasının Bielefeld'de deri fabrikası varmış. Görünüşünden ne olduğu belliydi. Berlin beni beklediğine göre – üçüncü sınıfta seyahat edip amcasının deri fabrikası yüzünden ikinci sınıftaymış gibi hareket eden biriyle – ne kadar aptalca duruyor halbuki – ne diye uğraşacaktım ki? Ayrıca yapış yapış saçları vardı – kir ve yağ içinde sarı saçlar. Parmakları tütünden sararmıştı. Bir saat içinde, birlikte olduğu bütün kızları öğrenmiştim. Tabii ki çok çılgın maceralar yaşamış, şahane kadınlarla birlikte olmuştu, onları teker teker terk edip nasıl da kalplerini kırmıştı – kilise kulelerinden kendilerini atmaya kalkanlar mı dersin, kendini zehirlemeye, asmaya kalkanlar mı dersin – sırf bu derici adam yüzünden ölmek istedikleri için. Erkekler göründükleri gibi sefil bir vaziyette olmadıklarını kanıtlamak için hikâye an-

lattıklarında hemen anlıyorsunuz. Ben artık hiçbir şey söylemiyorum, anlattıklarına inanıyormuş gibi davranıyorum. Erkeklerle şansının olmasını istiyorsan aptal görüneceksin.

Böylece istasyondan inanılmaz telaşlı bir kalabalığın olduğu Friedrich Sokağı durağına vardık. Galiba ben gelmeden az önce bir grup Fransız siyasetçi gelmişti ve Berlin halkı onları karşılamak için oradaydı. Laval ve Briand'mış adları – kafelerde çok bekleyen bir kadın olduğum için resimlerini dergilerde görmüştüm. Friedrich Sokağı'nda yaşam dolu, rengarenk ve kareli bir şeyleri olan bir kalabalığın içinde sürüklendim gittim. Öyle bir heyecan vardı ki! Bunun bir istisna olduğunu düşündüm, çünkü bu korkunç heyecanı Berlin gibi büyük bir şehrin sinirleri bile her gün kaldıramazdı bana kalırsa. Ama beni içine çekmişti işte, sürüklenip gidiyordum – heyecan kol geziyordu havada. İnsanlar beni çekiştiriyordu, böyle böyle Adlon[3] adında lüks bir otelin önüne geldik – her yer insan kaynıyordu ve polisler insanları itip kakıyordu. Sonra siyasetçiler balkona çıktılar, küçük siyah bir nokta gibi görünüyorlardı. Çığlıklar koptu, kalabalığın itiş kakışıyla polisleri geçip kaldırıma kadar geldim, siyasetçilerin o balkondan aşağı "Barış'ı" fırlatmalarını istiyorlardı. Ben de herkesle birlikte bağırıyordum, o kadar çok ses vücudumu delip geçiyordu ki, o seslerin bir kısmı da benim ağzımdan dökülüyordu. Duygulanıp aptal aptal ağladım. İşte böyle karşıladı beni Berlin. Gelir gelmez, tam göbeğinden bir parçası olmuştum şehrin – mutluluğum tarifsizdi. Siyasetçiler gayet resmî pozlarla başlarını eğiyorlar, bir bakıma onlar da beni selamlıyorlardı.

Hepimiz "Barış!" diye bağırıyorduk – kendi kendime iyi ettiğimizi, bunu yapmamız gerektiğini, yoksa savaş çıkaca-

3 1907'de Berlin'de Unter den Linden'da açılan Otel Adlon Kempinski, 1945'te İkinci Dünya Savaşı sırasında yıkılana kadar Avrupa'nın en ünlü, lüks otellerinden biriydi – ç.n.

ğını söylüyordum – Arthur Grönland bir keresinde bana bir sonraki savaşın leş kokulu bir gazla yapılacağını ve bu gazın insanları yemyeşil yapıp şişireceğini anlatmıştı. Bunu istemem. O yüzden de o balkondaki siyasetçilere bağırıyordum.

Sonra insanlar dağılmaya başladı, içimde güçlü düşünceler yükselmeye başladı, siyaset hakkında bilgi edinmek, o siyasetçilerin ne istediğini anlamak ve buna benzer meseleleri öğrenmek için derin bir istek duyuyordum içimde. Çünkü gazeteleri çok sıkıcı buluyorum ve pek anlamıyorum. Birisinin bana bütün bunları anlatması gerekiyordu, bütün bu hengâme içinde adamın birini bana doğru ittiler, üzerimizi kardeşlikle örülü koruyucu bir hale kaplamıştı sanki, bir kafeye gitmeye karar verdik. Solgun yüzlüydü, lacivert bir gömlek giymişti, yılbaşı kokusu saçıyordu etrafa – sanki cebinde kalan son parayı da postacıya ve baca temizleyicisine dağıtmıştı. Ama işin aslı öyle değildi tabii. Belediyede çalışıyordu ve evliydi. Kahve içip üç dilim fındıklı pasta yedim – bir tanesi kremalıydı, o kadar açtım ki o sırada – siyaset hakkında bir şeyler öğrenmek için yanıp tutuşuyordum. Lacivertli evli adama siyasetçilerin neden şehre geldiğini sordum. Bunun üzerine karısının kendisinden beş yaş büyük olduğunu söyledi. Barış ortamı olduğu, en azından ortada bir savaş olmadığı halde neden insanların "Barış" diye bağırdığını sordum. Bana böğürtlen gibi gözlerimin olduğunu söylemez mi? Olgunlaşmış olanlarını kastediyordu umarım. Sonra aptallığımdan dolayı utanmaya başlamışken, kılı kırk yararak balkondaki Fransız siyasetçilerin neden bizi o kadar coşturduğunu sordum. Eğer bu herkesin aynı düşüncede olduğu anlamına geliyorsa artık hiç savaş olmayacak mıydı? Lacivertli evli adam cevap olarak kuzey Almanyalı olduğunu, bu yüzden felaket utangaç olduğunu söyledi. Artık şuna eminim, konuşmaya "Biliyor musunuz? Ben çok utangaç bir insanım," diye başlayan biri aslında hayatta öy-

le değildir, bol kepçeden atacaktır ancak. Üzerimizdeki kardeşlik halesinin dağılmak, uçup gitmek üzere olduğunu fark ettim. Yine de bir çaba daha gösterip Fransızlarla Yahudilerin aynı olup olmadığını, neden bir "ırk" olarak görüldüklerini ve nasyonalistlerin neden kan meselesi yüzünden onları sevmediklerini sordum – ayrıca bunlardan bahsetmek benim için tehlikeli miydi? – Siyasi bir suikasta kurban gidebilir miydim? Bana geçtiğimiz Noel'de annesine bir halı hediye ettiğini, kendisinin pek iyi kalpli biri olduğunu, büyük bir koltuk yerine kendine yeni ipekten bir şemsiye aldığı için karısına ona kızmaması gerektiğini söylediğini – karısı hanım arkadaşlarını koltuk eski diye kahve içmeye davet edemiyormuş, utanıyormuş, üstelik arkadaşlarının arasında bir de profesör varmış – patronunun hiçbir şey bilmediğini büyük bir cesaretle yüzüne söylediğini anlatıyordu. Benim içimde birtakım hisler varmış, tam da onun ihtiyaç duyduğu türdenmiş, yalnız bir adammış ve hep doğruyu söyleme ihtiyacı duyuyormuş. Halbuki ben "her zaman doğruyu söyleme ihtiyacı duyan insanların" her zaman yalan söylediğini çok iyi biliyorum. Lacivertli evli adama karşı olan bütün ilgimi kaybettim, neticede ben ciddi ve heyecanlı bir tipim; bir belediye memuruyla anlamsız ve aptalca bir maceraya girecek halim yoktu. "Hemen geliyorum!" deyip arka kapıdan dosdoğru tüydüm. Siyasetle ilgili bilgi edinemediğim için üzgündüm. Neyse, en azından üç dilim fındıklı pasta yemiştim – bir tanesi kremalıydı hem de – öğle yemeğim yerine geçmişti, siyaset dersi alacağım yerde.

Therese'nin eski bir arkadaşı olan "Margretcik" Weissbach'ın yaşadığı Frideanu'ya nasıl gideceğimi öğrenmek için bir trafik polisine danıştım. "Margretcik" Weissbach'ın işsiz kocasıyla birlikte yaşadığı odaya geldiğimde ortada bir "Margretcik" falan yoktu, onun yerine hayatının nasıl zorlu geçtiği yüzünden anlaşılan bir "Margrete" vardı. İlk çocuğunu do-

ğurmak üzereydi. Birbirimizi selamladıktan sonra hemen senlibenli konuşmaya başladık çünkü hiçbir şey söylemeye gerek kalmadan biliyorduk: Senin başına gelen, benim de başıma gelebilir. Otuz yaşın üzerindeydi ama doğum zor geçmedi.

Ebeyi ben çağırmak zorunda kaldım çünkü kocası olacak adamın üç kuruşluk sigaraları heyecanla içmekten başka bir şey yaptığı yoktu. Ebeye on mark verip acele etmesini, paranın geri kalanını da yine benden alacağını söyledim. Böylece Berlin'e geleli daha üç saat bile olmamıştı ama şimdiden bir ebeye borçlanmıştım, bunun kötüye delalet olmamasını umuyordum. Margrete doğum sancıları çekerken yanında oturdum. Kendin de acı çekmediğin için utandığın zamanlardan birini yaşıyordum.

Bebek kızdı. O esnada orada benden başka kimse olmadığı için bebeğin adını Doris koyduk – ebe de vardı tabii ama ebenin adı Eusebia'ydı. Birisine ihtiyaç duyabilir diye geceyi Margrete'nin yanında bir şiltede geçirdim. Hemen yanında Margrete'nin hazırladığı, içinde işlemeli bir yastık ve gül desenli yumuşacık bir örtü bulunan ahşap bir kutunun içinde bebek yatıyordu. Onun dışında oda o kadar renksizdi ki. Bebeğin diğer yanında ise koca yatıyordu. Her ne kadar sert ve suratsız gözükse de Margrete doğumu sağ salim atlattığı için huzurla soluk alıp verdiği belliydi. Margrete uyuduktan sonra sadece şuna benzer şeyler söylemişti: Daha kendileri ne yapacaklarını bilmezken çocukla ne yapacaklardı, keşke doğmasaydı. Ama gece ahşap kutuya eğilip o küçük gül işlemeleri öptüğünü gördüm. Korkudan bembeyaz kesildim, onu bu halde gördüğümü bilseydi beni öldürürdü muhtemelen. Böyle erkekler vardır. Margrete bütün bunlar olup bittikten sonra tekrar bir büro işi bulabileceğine inanıyordu.

Sabah olunca bebek çalar saat gibi bağırarak uyandırdı hepimizi. Odanın içindeki hava kaskatı kesilmişti, soluk alamıyordunuz. Bebek dört kiloya yakındı ve gayet sağlıklıydı.

Margrete onu emzirdi, kendi de gayet iyiydi. Kocası kahve yaptı, süt hazırladı. Ben yatakları topladım. Adam öfkeliydi, suratı kapkara kesilmişti. Margrete'ye güzel şeyler söylemeye utanıyordu resmen, ama o güzel hislerin aslında içinde bir yerlerde olduğunu Margrete de ben de anlıyorduk. Sonra hiç umudu olmasa da iş aramaya gitti.

Margrete, kocasının döndüğünde ona sövüp sayacağını, sitemler edeceğini söylüyordu çünkü adam tanrı denen şeye inanmazmış. Aslında tam da bu yüzden onun gibi bir adamın tanrıya ihtiyacı var, işler ters gittiğinde suçlayabileceği, küfürler savurabileceği birisi lazım. Öfkesini ve nefretini kusabileceği birisi yok, bu yüzden sitemlerini karısına yöneltiyor, karısı bunu önemsiyor – adına tanrı denilen ise önemsemiyor – bu yüzden bir dininin olması gerekiyor ya da siyasetle ilgilenmeli, o zaman istediği kadar kavga gürültü çıkarabilir.

Daha fazla orada kalamayacağım için Margrete'yle vedalaştım. Margrete bana eskiden çalıştığı bürodan arkadaşı olan Tilli Scherer'in adresini verdi. Tilli de evliymiş ama kocası çoğunlukla şehir dışındaymış. Yolda üç tane bebek bezi aldım. Köşelerine de yıkanabilir iplikle yeşil bir dal işleyeceğim şans getirsin diye, Weissbach'lara göndermek istiyorum, sonuçta bebek benim adımı taşıyor.

Ve Tilli Scherer'e gittim. Aynı yolun yolcusuymuşuz, kabul etti beni. O da bir yıldız olmak istiyor. Benden para almayacak. Ama sabahları film ajansına gittiği zaman ona kürk mantomu ödünç vereceğim. Bunu çok da isteyerek yapmıyorum – pintiliğimden değil, mantonun içine yabancı bir koku sinmesi hoşuma gitmiyor. Film işini ben de denedim ama pek şans yok gibi gözüküyor.

İşler yoluna giriyor. Kenarları el işi, Bemberg ipeğinden beş tane iç gömleğim, timsah aplikeli hakiki deriden bir el çantam, küçük bir keçe şapkam ve kertenkele derisinden bir çift

ayakkabım var şimdi. Ama sabahtan akşama her allahın günü giydiğim kırmızı elbisem koltuk altlarından erimeye başladı. Barın birinde bir tekstil firması sahibiyle bağlantılar kurmaya çalıştım, maalesef işler şimdilik pek yolunda gitmiyor.

Genel olarak şikâyet edemem aslında. Her şey ilk olarak Kurfürstendamm'da başladı. Bir ayakkabıcının vitrinine bakıyordum, o kadar tatlı bir çift ayakkabı gördüm ki aklıma bir fikir geldi – kürkümün de yardımıyla önemli bir hanımefendi edasıyla içeriye girdim – ayakkabılarımdan birinin topuğunu kırdım ve dükkân içinde sendeleye sendeleye yürümeye başladım. Kırılmış topuğumu satıcıya uzattım.

"Hanımefendi," dedi bana.

"Şanssızlığa bakar mısınız, dansa gidiyordum ama ne eve gidecek vaktim ne de yanımda yeterince para var."

Dükkândan kertenkele derili ayakkabılarla çıktığım gibi, akşamına da dükkânın sahibiyle kabareye gittim. Ona Reinhardt'ın[4] yeni aktrislerinden biri olduğumu söyledim. İkimiz de birbirimize fevkalade yalanlar söylüyor, kibarlık olsun diye de hepsine inanıyorduk. Aptal biri değil, hatta bir centilmen. Diz kemiği sert ve katıymış ve kendine olan güvensizliğinden hep âşık oluyormuş kadınlara.

Jockey Bar'da[5] Kırmızı Ay'la tanıştım – karısı zor zamanlar yaşandığı, sayfiye yerleri temmuz ayına göre ekimde daha ucuz olduğu için şehir dışındaymış. Jockey'de oluşu tamamen tesadüf çünkü modern biri değil; bu yeni zamanların ahlâksızlığı ve siyaseti onu iğrendiriyormuş. Kayzer'i geri istiyor, bir de roman yazıyor, eskiden beri tanınıyormuş. Espriliymiş ayrıca. Hayattaki prensibi şu: Erkekler yapabilir,

4 Max Reinhardt (1873-1943) 20. yüzyıl başlarının önde gelen tiyatro ve film yönetmenlerinden – ç.n.

5 1929'da Berlin Charlottenburg'da açılan Jockey Bar, dönemin en önemli kabarelerinden biriydi. Erich Kâstner, Klaus ve Erika Mann, Alfred Kerr, Gustaf Grundgens, Jean Cocteau, André Gide, Ernest Hemingway, Christopher Isherwood ve W.H. Auden müşterilerinden bazılarıydı – ç.n.

kadınlar yapmamalı. Kendi kendime, kadınlar olmadan erkekler nasıl yapabilecek acaba diye soruyorum. Aptal.

"Ufaklık," diyor bana – kendini pek üstün gördüğü için karnını şişiriyor. Elli yaşına geldiğinde bütün gazeteler ondan bahsediyor olacakmış. Sağlam bir okuyucu kitlesi varmış. Ayrıca eğitim görmüş, kültürel birikimi varmış. Saygınmış. Jockey'e gözlem yapmaya gelmiş. Beni de gözlemliyormuş. Alman halkına çok sayıda roman yazmış, şimdi ise şu küçük Yahudiler tarafından dekadan saçmalıklar yazılıyormuş. Onun ise o taraklarda bezi yokmuş, olmayacakmış.

Kırmızı Ay'ın bir romanı varmış: *Mayıs Çayırları*. Yüzlerce kez değiştirmiş, sürekli yazmaya devam etmiş, şimdi adı *Sarışın Memur* olmuş. Beni evine davet etti. Güzel bir evi vardı – bir dolu kitap ve benzeri eşya, çok davetkâr bir şezlong. Kahve ve likör içip bol bol yedim. Kırmızı Ay terlemeye başladı, kafeinli kahve içtiğimiz için çarpıntı gelmişti adama. Sevmemiştim – ne kahveyi ne de onu. Evde Danziger Goldwasser[6] liköründen vardı – küçük bir kadehin içinde altın gibi parıldayan tanecikleriyle bir denizdi sanki – yüzüyordu tanecikler içinde, yakalayamazdınız, buna kalkışmak bile cahillik olurdu – insan bunu denerse eli yüzü birbirine karışırdı, altın maltın da bulamazdın, o halde cahil cahil davranmanın ne lüzumu var? Ama altın içtiğini, tadının çok güzel olduğunu ve seni sarhoş ettiğini düşünmek hoş – keman gibi – kadehin içinde bir tango. *Seni seviyorum esmer Madonna...*, hoşlandığın birisiyle birlikte olmak harika olmaz mıydı? Hoşlandığın, hoşlandığın, hoşlandığın. Sesi de saçları gibi parıldamalı – ve elleri tam yüzümü kaplayacak büyüklükte olmalı, dudakları beni bekliyor olmalı. Sen isteyinceye kadar seni bekleyen erkekler var mı acaba? Elbette senin de istediğin zaman geliyor bir noktada – ama her defasında bir dakika öncesinden onlar istiyor ve bu da insanın midesine bir yumruk indiriveriyor.

6 (Alm.) Altın su.

Kürküm ve ben – yanımda – benim de beğendiğim birisinin beni kürkümün içinde beğenmesi isteğiyle yanıp tutuşuyoruz. Bir kafedeyim – beynimin içine ağlak bulutlar gönderen kemanlar çalıyor – içimde bir şey ağlıyor – artık üzülmesin diye yüzümü ellerime gömeyim istiyorum. Yıldız olmak istediğim için çok çaba harcamam gerekiyor. Öyle zor ki bu iş – her yerde yüzlerinden kendilerini zorladıkları anlaşılan kadınlar oturuyor.

Ama mutsuz olmam iyi bir şey, insan mutlu olduğunda yol katedemez. Bunu Grobwind kardeşlerin muhasebecisiyle evlenen Lorchen Grünlich sayesinde öğrendim. Şimdi kocası, yıpranmış siyah beyaz kırçıllı mantosu, iki odalı evi, çiçekleri köklendirdiği saksılar, pazar kekleri ve muhasebeci kocasının lütfettiği tek şey olan pullu kâğıtlarıyla mutlu. Ne için? Geceleri onunla yatmak ve bir yüzük için.

Bir de ermin kürkleri ve Paris kokuları, otomobilleri, fiyatı yüz markın üstünde geceliklerin olduğu mağazaları, içlerine kuruldukları kadife tiyatrolarıyla öteki kadınlar var – onların önünde her şey eğilir, nefes aldıklarında ağızlarından para saçarlar. Bir mağazaya geldiklerinde hiçbir şey almayacak olsalar bile satıcılar heyecandan ne yapacaklarını şaşırırlar. Eğer yabancı kelimeleri yanlış telaffuz edecek olurlarsa sadece gülümseyerek doğrusunu söylerler. *Georgette* bluzları, derin dekolte ve yırtmaçlarıyla süzülürlerken hiçbir şey bilmelerine gerek yoktur. Bir restorandan ayrılırlarken garsonların mendilleri yerlere kadar eğilir. Tabaklarındaki pahalı biftekleri, kuşkonmazlı *à la Meyer*'leri gizlice üzülmeden, farkında bile olmadan yarım bırakabilirler, onları paket yaptırıp eve götürme isteği duymazlar. Tuvalette çalışan bir kadına, hiç yüzüne bakmadan otuz fenik veriverirler, belki de yüzüne baksalar daha çok vermek isteyebileceklerini düşünmeden. Kendilerine has bir çevreleri vardır ve ampul gibi ışıldarlar, etrafa saçtıkları ışık yüzünden kimse onlara ko-

lay kolay yanaşamaz. Bir erkekle yattıklarında yatağa değen solukları hakiki orkidelerin, o olağanüstü çiçeklerin kokusundandır. Yabancı diplomatlar hayrandır onlara, kuğu tüyü terlikleri içindeki pedikürlü ayaklarını öperler. Dikkatleri yarı yarıya orada değildir, ama kimse onlara alınmaz. Şoförler pirinç düğmeli otomobillerini garaja park eder – şık bir dünyadır bu – ve trene binip yataklı vagonda bir kıyı beldesine kafa dinlemeye gidersiniz, Fransızca konuşursunuz, üzerinde etiketler olan domuz derisinden bavullarınız vardır, Adlon Oteli banyolu odalarıyla emrinize amadedir – bunun adına da "kaçamak" denir.

Ah, o kadar istiyorum, o kadar istiyorum ki – insan ancak mutsuz olduğunda yol katedebilir. Bu yüzden, mutsuz olduğum için memnunum halimden.

Sevgili anne, sana ve Therese'ye sevgilerimi gönderiyorum. Sizleri özlüyorum ama Tilli iyi biri. Ne de olsa yeni, o yüzden benim için eskilerin yerini tutmuyor – eskiler de yeninin. İçimde sizin yokluğunuz yüzünden bir boşluk var, söylemek istediklerim boğazıma takılıyor, söyleyemiyorum – öyle bir sevgi dolup taşıyor ki içimde sanki beni bir et makinesine koymuşlar da çevirip duruyorlar. Sizin yanınızdayken, üzerlerine bastığım zaman taşlarıyla ayaklarımı selamlayan kaldırımlarıyla, tanıdığım bildiğim sokaklardaydım. O camı kırılmış sokak lambası ve üzerini kazıdığım direk: Auguste bir aptaldır. Sekiz yıl önce, okuldan eve dönerken kazımıştım, hâlâ orada duruyor. Lambayı düşününce siz aklıma geliyorsunuz. Başka bir isim kullanıyorum ve sürekli huzursuzluk içindeyim, polis yüzünden size mektup gönderemiyorum – sular durulana kadar. Ama sizi düşündüğümü bilmenizi istiyor ve sevgilerimi gönderiyorum.

Kırmızı Ay'ın evindeydim. Danziger marka altın suyundan sonra ev gezmesi başladı ve gezinti genelde olduğu gibi yatak odasıyla son buldu. İki yatak vardı, birisinin üze-

ri güve yüzünden gazetelerle kaplanmıştı, içerisi çok havasızdı. Kırmızı Ay tavan lambasını yaktı – komodinin üstünde Bemberg ipeğinden beş atlet duruyordu – sayfiye yerindeki karısı unutmuştu, Kırmızı Ay'ın onları karısına göndermesi gerekiyordu. İşlemelerinin ne kadar güzel olduğunu söylüyorum hemen, bir tanesini ödünç alıp modelini kopya etsem? Kırmızı Ay, "Tamam," deyip fırtına gibi üzerime çullanıyor. Böyle durumlarda kendini kurtarmak için en iyi yöntem, erkeklere işlerinden söz açmaktır çünkü işleri de en az seks kadar önemlidir. Onu durdurup, "Şu yayımlanan çayırlar ne hakkında?" diye soruyorum – meraklı gözlerle bakarak. Hemen oltaya geliyor, bana kitabını sesli okuyup okuyamayacağını soruyor. Kendilerine hayvanat bahçesine gitmek isteyip istemediği sorulan çocukların heyecanıyla "Evet," deyip gazetelerle kaplı yatağa oturuyorum. Kırmızı Ay da elinde *Mayıs Çayırları*'yla diğer yatağa oturup okumaya başlıyor – ve artık hiç durmuyor.

Başlarda dinlemek istiyordum – dağların eteğinde şarap bağları, dans eden bir genç kız, saç örgüleri çözülüyor – ve başka şarap bağları, sonra yine şarap bağları – içimi baydı – saçları örgülü kız tavuklara yem veriyor, durumu iyi aslında, bunu yapmaya ihtiyacı yok – ve Kırmızı Ay tok bir sesle, "Gıt gıt gıdak," diye sesler çıkarıyor. Durmak bilmiyor, yine şarap bağları geliyor. Bu kadarı da fazla, saatlerce şarap bağlarından başka bir şey dinlememek – gizlice bir atlet daha alıp elbisemin içine sıkıştırıyorum. Her üç sayfada bir romanın giderek daha da güzelleşeceğini söylüyor – ben de her beş sayfada bir komodinin üzerinden yeni bir atlet alıyorum, sonunda hiç atlet kalmayıncaya kadar. Sonra ayağa kalkıp kilise çanlarının çaldığını, şarap bağlarını düşlemek için biraz yalnız kalmaya ihtiyacım olduğunu söylüyorum ve kıdemli ebelere taş çıkartan kabarık bir göğüsle oradan sıvışıyorum.

Kibar sınıftan oniks taşı çıkaran bir ailenin son derece nahoş çocuklarına bakmaya başladım, eski bir generalin kızıydım ve kimliğimi gizliyordum – işi Tilli'nin kız kardeşi ayarladı – oniks çocuklarına önceden o bakmış. Nehir kenarında yaşıyorlardı ve yetişkinlerinkine benzer küstahlıkları vardı, kendileri de bunun farkındaydılar. Adamın oniksleri ve hisseleri, pek güzel bulduğu tepeye kalkmış beyaz saçları vardı. Uzun boylu ve heybetliydi. Kadın genç ve tembeldi, dünyadan haberi yoktu.

Paralı bir genç kadın yaşlı bir adamla sadece ama sadece parası için evlenip onunla yatakta saatlerini geçiriyorsa ve yüzünde yumuşak başlı bir ifade varsa o bir Alman annesidir, düzgün bir kadındır. Ama parasız bir genç kız, parası olmayan bir adamla sırf cildini güzel bulduğu ve ondan hoşlandığı için yatıyorsa fahişe ve domuzdur.

Sevgili anneciğim, çok güzel bir yüzün, arzuyla bakan gözlerin vardı, fakirdin, tıpkı benim gibi, erkeklerle onları istediğin için yattın, ya da paraya ihtiyacın vardı – ben de yapıyorum aynısını. Birisi bana küfrediyorsa, sana küfrediyordur... herkesten nefret ediyorum, herkesten nefret ediyorum – dünyanın canı cehenneme anne, dünyanın canı cehenneme.

Beyaz Oniks geldi ve "Hanımefendi," dedi bana. Bir bakış attı, hazırdım. Asilzade hanım o sırada tiyatrodaydı. Onunla oturdum, bana bir apartman dairesi ve para teklif etti – şöhrete ulaşmak için bir fırsattı bu, üstelik gençseniz, yaşlı adamlarla bu iş daha kolaydır – sanki tüm bunlar sizin suçunuzmuş, her şeyi siz başlatmışsınız gibi davranırlar. Ve istiyordum, istiyordum evet. Kegel[7] topu gibi ses çıkarıyor, buz kesmeme neden oluyordu ama bunu istiyordum – iğrenç bakışları vardı ama istiyordum – dişlerimi sıkıp şahane ermin kürkleri hayal ederim diye düşündüm, o zaman olurdu. Ve "Evet," dedim.

---

7 Kegel, kökleri antik döneme kadar uzanan, özellikle Almanya'da yayılan, bowling'e benzer bir spor dalı – ç.n.

Sonra asıl güzellik çıktı geldi. Zili çaldı. Misafirimiz, Oniks'in eski bir dostuydu, artık genç sayılmazdı – ama öyle yakışıklıydı, öyle yakışıklıydı ki. Ve birbirimize bakıyorduk. Üçümüz birlikte şarap içiyorduk. Birden, aslında ne büyük zenginliğe sahip olduğumu fark ettim çünkü aptallık yapma lüksüm vardı. Evet, evet, evet, aptaldım ben. Oniks'e dudak büzüp duruyordum – kalbimde mücevherler parıldıyordu, canımın istediğini yaptığım için zengindim.

Yakışıklıyla gittim. Uzun boylu ve zayıftı. Büyüleyici bir masal gibi, esmer yüzlü. Oda soğuk ve karanlıktı, yakışıklı ışığı yaktı. Onu minnettarlıkla öptüm, onu çıplak görmekten utanmıyordum. Minnettarlığımı ellerimle de gösterdim, zira soyunduğunda yastıklara yalan söylememe gerek kalmamıştı – tenim de minnettarlıkla doluydu, ışıkta gözlerim açıkken unutmak zorunda olduğum hiçbir çirkin tarafı yoktu – ah, minnettarlık ve sevinç gözyaşları döküyordum, beni öyle mutlu etmişti ki.

Birisinden bu derece hoşlanmak ürkütücü – aşk, düşündüğümden daha fazlası olsa gerek, belki de hiç yoktur.

Ama yakışıklı, neden böyle bir aptallık yaptın? Tutmuş Oniks'e, "Ufaklık dün gece bendeydi," demiş. Oniks de bana gelip, "Siz uygunsuz bir kadınsınız, benim saf ve temiz çocuklarımdan uzak duracaksınız," demez mi? Asilzade karısı ise tatlı tatlı içini çekti. "Demek böyle şeyler de oluyor?" Sadece şunu dedim: "Sonuçta saf ve temiz çocuklarınızı Kutsal Ruh'tan değil, gayet doğal yollardan yaşlı bir Oniks'ten peydahladınız."

Oradan yalnız başıma çıktığımda kalbimdeki mücevherler aptallıkla parıldıyordu bu defa, öyle ki yemek yiyemedim. Kalan paramla, hoşlandığı bir erkek tarafından öpüldüğünde gülmeyi unutan kadınlara yaraşır bir hareketle, yumuşak ve ağırbaşlı bir havası olan, pileli, bal sarısı bir elbise aldım.

Tilli'nin kocası döndüğünde başka bir yere gitmem gere-

kecek, şimdiden ödüm kopuyor. Başımı sokacak bir yer bulamamaktan çok, yalnız kalmaktan korkuyorum. Berlin çok güzel ama kendi içine kapalı olduğu için insana evindeymiş gibi hissettirmiyor. Bunun bir nedeni de buradaki insanların gerçekten büyük sorunlarının olması. Bu yüzden de kendilerinden daha az sorunu olan insanlara duydukları şefkat sınırlı, e benim sorunlarım bana yeter de artar bile. –

Rannowsky'ye dedim ki, "Bu ne alçaklık böyle, yanıma yaklaşmayın, ne biçim bir insansınız siz?" Çünkü yaptığı iş, o kelimeyi buraya yazmaya utanıyorum, üst katımızda oturuyor – pezevenk, işte canım. Bu apartman öyle bir yer ki herkes herkesin keşke hiç bilmesem dediği sırlarını biliyor. Rannowsky işçiymiş, çalıştığı fabrikada usta olmak üzereymiş ama tam o sırada işten çıkarılmış, o da hıncından bant kayışlarını kesivermiş. Bunun üzerine hapse atmışlar, ciddi ciddi. Şimdi insanın yapabileceği o en düşük işi yapan dört kız çalıştırıyor. Ama kızları bu kadar çok dövmeye hakkı var mı canım? Tilli'yle bazı geceler tavanın çatlayıp tüm üst katın tepemize çökeceğinden korkuyoruz. Saçları hep tepeye kalkmış oluyor, bence bu bile onun şiddet dolu olduğunu gösteriyor. Daha otuz yaşında üstelik. Dün akşam zil zurna sarhoş halde merdivenlere oturmuş, ben de yanından titreye titreye geçmeye çalışıyorum. Ayağımdan yakalayıverdi beni. "Allahım öldürecek beni!" – "Bırakın beni Bay Rannowsky, yalvarırım size." Ağlamaya başlamaz mı? "Mahvoldum ben, kimsem kalmadı – sadece balıklarım kaldı." Bunun üzerine ona, "Kendinizden utanmalısınız, size para kazandıran o zavallı kızları neden dövüyorsunuz?" dedim.

"Tutamıyorum kendimi," dedi, "ve bana para kazandırmalarından nefret ediyorum, öyle domuzlar ki."

"Çalışmaları gerekiyor," dedim.

Tabii ki saçmalıktı söylediğim. Sol ayağıma, süet ayakkabımın üzerine tükürüp kadınlardan tiksindiğini söyledi.

Ama neymiş efendim, dört tane japonbalığı varmış, en büyüklerinin adı Lolo'ymuş. Acıktıklarında kocaman gözlerini Rannowsky'e dikiyorlarmış, çok iyi ve düzgünmüş hayvancıklar. İyi de başka nasıl olacaklardı ki?

Korkuyorum, ya Rannowsky'nin kadınlarından birine dönüşürsem? Berlin yoruyor beni. Tilli de ben de meteliğe kurşun atıyoruz. Açlıktan yataktan çıkmıyoruz. Ve Therese'ye borcum var. İş bulmam çok zor çünkü resmî belgelerim yok, kaçak yaşadığım için ikamet alamıyorum. İnsanlar zor durumda olduğunuzu görünce iyice adileşip size kötü davranıyor. Bir yıldız olmak istiyorum. Bugün Resi'ye[8] gideceğiz – Franz davet etti. Garajda çalışıyor.

Gemicilerin Aşkı...[9] ve zrrrrrr telefon çalıyor, bütün masalarda. Üzerlerinde çevirmek için gerçek numaralar var. Berlin çok güzel, Berlinli olmak, buraya ait olmak istiyorum. Blumen Sokağı'nın arkasında yer alan Resi restoran değil – renk ve ışık cümbüşü, aydınlatılmış bir bira göbeği, muazzam bir sanat eseri. Böyle bir şeye ancak Berlin'de rastlanır. Her şeyin kıpkırmızı ve parlak olduğunu düşünün ve daha fazlası, daha da fazlası, ama çok incelikli bir zevkle. Işıklandırılmış asmalar, çıtaların üzerinde büyük çorba kâseleri, kapakları ayrı duruyor – parıldıyorlar ve latif ışınlar oluşturan yapay şelaleler. Ama müşteriler birinci sınıf değil. Bir posta bölmesi yapmışlar, orada mektup yazabiliyor, mektupları duvardaki bölmelerde bulunan posta borularına atıyorsunuz, bir hava akımı var, mektubu çekip alıyor, gideceği yere götürüyor. Bu akıl almaz düzenek beni resmen sarhoş etti.

Garajcı Franz bana bir İtalyan salatası ve şarap ısmarladı.

8 1908'de Berlin Aleksanderplatz'da açılan, lüks bir dans salonu olan Residenz Casino'nun kısaltması. Masalarında müşterilerin birbirleriyle iletişim kurabilmesi için özel telefonlar bulunmasıyla bilinir. Weimar Dönemi'nin en popüler eğlence mekânlarından biri – ç.n.

9 "Das ist die Liebe der Matrosen": Comedian Harmonists'in şarkısı – y.h.n.

Ne zaman dışarı çıkması gerekse telefonum da çalıyordu, bana telefon edilmesini öyle çok seviyorum ki – yıldız olduğumda kendime ait bir telefonum olacak, çaldığı zaman ahizeyi gerdanıma iyice bastırıp müdire edasıyla "Alo," diyeceğim.

Gemicilerin Aşkı... ve o cömertçe dekore edilmiş tavan sağa doğru, üzerinde dans ettiğimiz zemin ise sola doğru kayıyor – yaşa kaptan, yaşa kaptan!.. İçmeden sarhoş oluyor insan.

Franz'ın seyrelmiş saçları ve annesiyle üç küçük erkek kardeşine bakmaktan olacak, bir de kamburu vardı. Nadiren dışarı çıkıyordu, çıktığında ise kendisi için para harcadığını unutmak için sarhoş olana kadar içmesi gerekiyordu çünkü başka türlü mutlu olmaya cesareti olmuyor. Ailesine çok bağlı. Bunun giderek farkına vardıkça, içtiğim şaraptan tat alamamaya başladım. Gece harcadığı para yüzünden sabah kahrolmayan biriyle olmayı tercih ederdim.

Resi rengârenkti, biz ise ağırlaşmış, kararmıştık, işte o zaman Resi bizi de renklendirdi. Atlıkarıncada, kuşa benzeyen bir oyuncağa bindim, posta servisinden bir şişe konyak aldım, Karl'ın annesine götürdük sonra – görgü kuralları gereği, yanında bir de notla. Onunla yarın Wittenberg Meydanı'nda buluşacağım. Ufak tefek, huzursuz bir tip, yanmış tutuşmuş pelüş gibi gözleri var.

Sonra Franz'laydım. Benim için çok para harcamıştı zavallı, boşu boşuna harcasın istemiyordum. Önce beni sıkıştırdı, sonra ise hayal kırıklığına uğradı, neymiş efendim, kendini kolayca teslim etmeyen bir kız istiyormuş. Bunu iyi bir şey olarak algılamalıymışım, tabii.

Donuyorum ve yatmaya gidiyorum. Ama Resi o kadar güzeldi ki – *Gemicilerin Aşkı* – hey kaptan, yaşa, yaşa kap... – iyi geceler, muhteşem renkler...

Berlin benim hayatım, ben Berlin'im. Benim geldiğim yer sonuçta orta halli bir şehir, Ren nehri bölgesinde bir sanayi şehri işte.

Ve babam aslında babam değildi, annemle evlendiği için babam olmuştu sadece. Annemin kendince bir hayatı olmuş, ama sağlam bir insan, hiç de aptal değil. Babam önce beni redderek mahkemeye başvurmuş, hangi erkek olsa aynısını yapar, o da benim varlığımı gururuna yedirememiş. Ve davayı kaybetmiş. Sonuçta birisi kaybetmek zorundaydı. Bana bir fiske bile vurmadılar, anne ve babamdan bir tek bu konuda şikâyet edemem herhalde. Sonra okul başladı. Annem bana perdelik kumaştan çok güzel bir elbise dikmişti, sırf yan komşuları sinir etmek için, ki hiç bayılmıyordum buna. Başıma dertten başka bir şey açmadı, üzerine bir şey dökülecek diye ödüm koptuğu yetmezmiş gibi, sınıftaki oğlanlar bana "maymun" diyordu. Karşı kaldırımdan liseli kızlar, "Şu komik elbiseli kıza bakın!" diye bağırıp alaycı kahkahalarını basıyorlardı. Kaskatı duruyordu elbise üzerimde, üzerinde koca dilli hayvan desenlerinin olduğu koyu yeşil renkte bir garabetti – herkes ama herkes dalga geçiyordu. Şimdi ise kürk mantom üzerimde ve Berlin'deyim. O zaman onlara taş atıyor ve kendi kendime yemin ediyordum – dalga geçilen değil, dalga geçen olacağım günün birinde.

Sonra çıraklığa başladım. Şimdi ise ışıklar içinden geçiyorum. Bir keresinde hastalandım. Çocukları hastalandığı zaman anneler ve babalar çocuklarını pek severler, bilirsiniz, çocuk yüksek ateşten gidecek korkusuyla canlarını vermeye hazırdırlar, ama çocuk iyileşmeyegörsün o korkuları uçar gider. Hastalıktan zayıf düştüğüm için çıraklık yapacak bir yer bulamadım, işte o zaman onlar için hemen tekrar bir yük oldum. Herkese böyle olmaz mı?

Herkesin Berlin'e gelmesi gerekiyor. Öyle güzel ki. Açık büfeden patates mücveri alabiliyorsunuz. Ruhrbein'lar, akrabalarım, sürekli patates mücveri yerlerdi – çalışıp para kazanan küçük kardeşinin eskilerini giyen ama kendisi bir türlü bir iş bulamayan kuzenim Paul mutfakta öylece otururdu.

Dirseklerini masaya dayadığında teyzem, "Paul, lütfen, dirseklerini masaya koyma, elbise yıpranır. Parasını sen vermediğin için değerini bilmiyorsun, tabii," derdi hemen.

Paul umutsuzluğa kapılıp ağladığı zamanlarda onu teselli ederlerdi hep ama keyfi yerinde olduğunda da hep bozulurlardı.

Friedrich Sokağı boyunca ilerliyor, etrafıma bakınıyorum. Parıldayan otomobilleri, insanları görünce çiçek tarhları açıyor kalbimde.

Günlerden bir gün, hepimiz Ruhrbein'lardaydık – bir çelenk gördüm, mutlu oldum – oturuyorduk, herkesin keyfi yerinde olduğu için Paul çok mutluydu ve "Hadi, bir şarap açalım, anne!" dedi.

Paul'e şöyle bir bakıp yılan gibi tısladı teyzem: "Bir dahaki sefere sen de para kazanmış olursan, o zaman insanlara şarap ikram edersin."

Hepimiz kıpkırmızı kesildik, odada buz gibi bir sessizlik oldu. Paul çekip gitti, aynı akşam nehire atlayarak intihar etti. Ruhrbein'lar deli gibi ağlıyor, acı içinde, "Çocuklarımızın en iyisiydi, biz ona karşı bu kadar iyiyken bunu bize nasıl yaptı?" diyorlardı.

Fakir ana babaların çocuklarının, bizlerin kaderi hep budur işte. Annemi seviyor ve özlüyorum ama evden uzakta, Berlin'de olduğum, özgür olduğum ve yıldız olacağım için mutluyum.

Sabah akşam yürüyorum – kalabalık bir şehir burası, çiçeklerle, dükkânlarla, ışıklarla, keçe perdeler çekili kapıları olan restoranlarıyla – içeride ne olduğunu merak ediyorum, bazen içeri girip –var olmayan– birisini arıyormuş gibi yaparak çevreye bakınıyor, sonra çıkıyorum. Eğer ilginç bir yerse bazen kalıyorum. Bir keresinde Berlin'e özgü kuşkonmaz salatası bile yedim.

Dün bir adam beni arabasıyla eve bıraktı. Tıraş olmadığı için tahriş oldu yüzüm, domates gibi, güneşte yanmış gibi kıpkırmızı bugün. Erkekler söz konusu olduğunda ne kadar dikkatli davranılsa yetmiyor. Ama bahar gibi geliyor bana Berlin, Paskalya'yla karışmış Noel'im benim, her yer ışıl ışıl. Erkeklere bakıp kendi kendime düşünüyorum: O kadar çoklar ki, bütün Berlin'i bırakıp beni tercih edecek birisi de vardır. Siyah saçları, beyaz ipekten papyonu da olacak.

Dizlerimi titreten bir korkuyla seviyorum Berlin'i, yarın ne yiyeceğim bilmiyorum ama umurumda değil – Potsdam Meydanı'ndaki Josty'de[10] oturuyorum, mermer kolonlarla çevrili etrafım, alabildiğine geniş bir yer burası. Herkes gazete okuyor, önemli manşetlerin atıldığı yabancı gazeteleri okuyanlar da var. Öyle bir sükûnetle oturuyorlar ki, sanırsınız dünyanın sahibi onlar. Neden? Çünkü ödeyecek paraları var. Bugün benim de var param.

Leipzig ve Potsdam meydanlarına sürekli gidiyorum. Sinemalardan müzik sesi geliyor, insanların seslerinin kaydedildiği plaklardan. Her şey şarkı söylüyor.

Alt katımızda Bay Brenner oturuyor, hiçbir şeyi göremiyor artık, ne dükkânları ne kareli ışıkları ne de şu modern reklam panolarını, savaşta gözlerini kaybetmiş. Karısı desen çok yaşlı, çok huysuz bir kadın. Her şey onun olsun istiyor çünkü eve para getiren o, bütün gün insanların ütülerini yapıyor ve elbise dikiyor – o çirkin kıyafetleri kim alıyor merak ediyorum doğrusu. Böylelikle kocasına bakıyor, adamın eline hiçbir şey geçmiyor, Almanya için savaştığı halde Alsaslı olduğu için sosyal güvencesi yok. Kırk yaşında ve bütün gün mutfakta oturup üzgün gözlerle göremediği duvara bakıyor. Nasıl güzel bir ağzı var. Bazen ziyaret ediyorum

10 18. yüzyılın sonunda açılan, Berlin Potsdamer Platz'da yer alan, imparatorluk yıllarında Heinrich Heine, Grimm Kardeşler gibi müdavimleri olan, 1920'lerde ekspresyonistlerin uğrak yeri, Erich Kästner'in meşhur çocuk kitabı *Emil ve Dedektifler*'e mekân olan kafe – ç.n.

onu, huysuz karısı dışarıda olduğu zamanlarda, kadın beni istemiyor çünkü. Yabancı insanların ayakkabılarıyla yerleri kirletmesini istemiyor. Kocasından ve mutfaktan ibaret olan evinde kimseyi istemiyor.

Erkeklerin eşlerini neden aldattıklarını çok iyi anlıyorum, zira kadınlar bir şeyleri tamamen sahiplendiklerinde çirkinleşebiliyorlar. Öyle bir kadın yanındakine nefes aldırmıyor. Brenner çok zarif bir adam, benimle de paylaştığı bir dolu fikri var. Bu fikirlerle dolup taşıyor mutfak. Kadın evde olduğu zaman ise mutfağı sesiyle dolduruyor, çalışmak zorunda olduğu için kocasına ağlayıp yakınıyor. Brenner'in fikirlerine yer kalmıyor artık mutfakta.

Sonra diyor ki Brenner: "Ne zaman ağlasa, gözümün önüne uzun sarı dişler geliyor," ve soruyor: "Gerçekten de öyle mi dişleri?"

"Hayır, küçük beyaz dişleri var," diyorum – ama doğru değil bu. Sürekli o uzun, sarı dişleri düşünmek korkunç bir şey olmalı, ne yapayım.

Onun için görüntüler topluyorum. Her sokağa, caddeye, restorana, insanlara, sokak lambalarına bakıyorum. Gördüklerimi toparlamaya çalışıp ona götürüyorum.

Şu anda bana doğru elinde yeşil kenarlı mendili ve tek camlı gözlüğüyle memur kılıklı bir adam yaklaşıyor.

Brenner soluk elleriyle soruyor: "Sen nasıl görünüyorsun?"

Mutfak masasında karşısında oturuyorum, sandalyeyi o pis kokulu mutfak beziyle sildiğim halde kalktığımda popomda bir yağ lekesi olacağına eminim. Ama bu eski bir elbise. Ayaklarımı dizlerinin üstüne koydum, elini ipekten kaval kemiklerimde gezdiriyor. Tek zevki bu, ne yapayım.

Sapsarı içerinin havası. Soruyor: Nasıl görünüyorsun? Komik geliyor. Kendimi dışarıdan görmek isterdim, başka zaman bir erkeğin beni bana tarif ettiği gibi değil, istisnasız her

zaman söylediklerinin ancak yarısı doğrudur çünkü.

Ve kuruyorum kafamda: Doris şimdi akıllı koca bir adam olmuş, Doris'e bakıyor, ona bir doktor edasıyla şöyle diyor: "Sevgili kızım, çok güzel bir vücudun var, ama biraz zayıfsın, gerçi şimdilerde bu moda, gözlerin annemin saçının önündeki kabartıya taktığı antika ipek ponponlar gibi bir siyah-kahverengi. Gündüzleri yüzüm kansızmışım gibi hafif soluk, alnımda mavi mavi birkaç damar beliriyor, geceleri ve heyecanlandığım zaman yanaklarım kızarıyor. Saçlarım bizon gibi simsiyah. Yani, öyle sayılır. Permalı olduğu için kıvır kıvır, şimdi şimdi kıvrımları biraz düzleşmeye başladı. Dudaklarım doğuştan soluk ve ince. Ve şuh bir şekilde boyanmış. Ama çok uzun kirpiklerim var. Tenim tamamen pürüzsüz, çil, kırışıklık, pudra yok. Diğer yerlerim de çok güzel."

Ama birinci sınıf ve bembeyaz olan göbeğimden bahsetmeye utandım, bence bütün kızlar aynanın karşısında çıplak kaldıklarında kendilerini güzel bulurlar. Sonra bir erkeğin yanında çırılçıplak kalırsın, erkeğin çoktan aklı başından gitmiştir, her yerini güzel bulur, böylelikle vücudunla ilgili doğru bir değerlendirme yapamazsın.

"Yürüdüğün zaman sesini duyamıyorum," diyor Brenner – "Nasıl yürüyorsun? Kalçalarını oynatıyor musun?"

"Hayır," diyorum, "kızların kalçalarını bir o yana bir bu yana savura savura yürümelerine dayanamıyorum ama bazen hafiften sekerek yürüyorum, dizlerimde acayip bir his oluyor, heyecan veriyor insana."

Sonra konuşmaya devam edemedim, çünkü "uyluklar" bence korkunç ayıp bir kelimeydi. Ama insan diz üstü bölgeye ne diyecek başka?

Köşede bir hamamböceği yavaş yavaş ilerliyordu, o kadar gri ve o kadar zarafetten yoksundu ki içim kalktı. Beni öpmeye cesareti yoktu. Cesaretlendirdi bu durum beni, bir sevgi doldu içime. Önceleri hep bir insana sadece paray-

la yardım edilebileceğini düşünürdüm. Aslında kimseye gerçek anlamda yardım edemezsin ama insanları sevindirebilirsin – kimsenin üstüne vazife değil – ne güvercinli defterimin, ne benim ne de başkasının.

Brenner bana tahta boncuklardan bir kolye dizdi. Harika kırmızı ve yeşil renkte boncuklar, belirli bir sisteme göre dizililer. Adam kör yahu! Aptal değilim tabii, kendimce hedeflerim var ama mutluluktan ağladım, insan her gün hediye almıyor birinden.

Tilli diyor ki: "Erkekler sadece tensel yaratıklar, tek bir şey isterler." Ama ben de ona, "Tilli, kadınlar da bazen tensel olur, onlar da tek bir şey ister," diyorum. Ne farkı var ki? Bazen ben de sabahları öpülmekten darmadağın olmuş, yarı ölü, düşünmeye bile halimin olmadığı bir vaziyette, acayip yorgun ama aynı zamanda yanımdaki kişinin varlığında dinlenmiş olarak uyanmak istiyorum. Ve bu başkalarını ilgilendirmez. İki taraf da aynı şekilde hissediyor, birbirinden aynı şeyi istiyorsa bunda bir domuzluk yok bence.

Böylece Berlin'i öncelikle kendim, sonra Brenner için yaşıyorum. Mutfakta oturuyorum, yatağın önüne perde asılmış mutfakta. Bana kalsa o sarı, lekeli perdeyi ocağın önüne asardım, yatağın değil.

İncecik dudakları, düşüp her tarafı yara bere içinde kalan bir çocuğun tavırlarıyla, saçları önüne düşmüş, avcı ceketli Brenner. Masada karşısında ben, ara sıra ayağımda gezinen ellerini seviyorum.

Bir erkeğin ben dokunmasını istemediğim zaman bunu anladığını en son ne zaman gördüm, hatırlamıyorum. İki türlü erkek var aslında: biri – allahım – önce hangisini tutacağınızı bilemediğiniz yüz tane eli olan erkekler! Diğeri ise sadece iki

eli olan, size dokunmasını istemediğinizi ifade etmekle, tutmaya gerek kalmadan, kolaylıkla baş edebileceğiniz erkekler.

Brenner ayaklarımı balmumundan yapılmış Noel mumlarına benzeyen parmaklarıyla tutuyor – bizim evde yılbaşı ağacının önüne koyduğumuz Noel mumları üç sene boyunca orada durur, onları sadece *Sakin Gece, Kutsal Gece* ilahisini söylediğimiz gecelerde yakarız.

Ve sessizlik ve öylesi bir rutubet, pencereden görünen gri duvar, tüm görüp görebileceğimiz bunlar. Orada oturup yüzümü pudralıyorum, ellerinden dolayı. Rujumu tazeliyorum. Ne kadar güzel de gözüksem beni göremiyor işte. Kucağımda duran Berlin'i sunuyorum ona.

Soruyor: "Söyle bakalım türkü sesli, nereye gittin bugün?"

"Kurfürstendamm'daydım."

"Neler gördün?"

Bir dolu renk görmüş olmalıyım: "Neler mi gördüm? – Köşe başlarında parfüm satan, paltosuz, arsız suratlı, gri kasketli adamlar – güller içinde çıplak poz vermiş kız posterleri – kimsenin de baktığı yok – içeride bir ameliyat odasındakinden daha çok metal bulunan bir restoran, istiridye bile var mönülerinde – ve ellerinde güzellikten yoksun bir dolu insanın fotoğrafının olduğu kataloglarıyla ünlü fotoğrafçılar, bazıları güzel ama."

Hamamböceği dolanıyor yine etrafta – hep aynı hamamböceği mi bu acaba? – İçeride fena bir havasızlık – en iyisi bir sigara içelim –

"Neler gördün?"

"Başka ne mi gördüm? – Bir adam boynuna bir ilan asmıştı: 'Ne iş olsa yaparım' – 'ne iş olsa'nın altına kırmızı kalemle üç çizgi çekilmişti – aşağıya sarkmış, giderek de daha fazla sarkan, bayağı bir ağız – sonra bir kadın on fenik verdi ona, sapsarı paralar, reklam panolarının ve sinemaların ışığıyla parıldayan kaldırımda yuvarladı parayı adam. İlan kartonu

beyaz, harfler siyah. Bir sürü gazete, rengârenk; gül ve leylak renkli *Tempo* gazetesi; kırmızı çizgili, bir de sarı bir bölümü olan akşam baskıları, o asil ahşaplarıyla Kempinski, önünde beyaz kareli taksiler ve uyukladıkları için başları önlerine düşmüş şoförler, ne yapsınlar, sürekli bekliyorlar. Aynalarından kulüp önlerini kolaçan ediyorlar. İnsanlar acele içinde. Kafelerin önünde kış bahçeleri, içeriden müzik sesi geliyor. Barlar, Kupferberg şampanyaları üzerinde ışıklar parıldıyor, şampanyaların bir tanesi kibritlerle birlikte, siyah bacaklar üzerinde yere konmuş, yerlerde kibrit çöpleri ve kutuları, mavi, beyaz, kırmızı uçlusu hepsi birbirine karışmış kaldırımların üzerinde –"

"Başka, başka? Başka neler gördün?"

"Birbirinin içine fırıl fırıl geçen ışıklar, bunlar dip dibe duran ampuller – saçını açık bırakmış kadınlar, saçlar yüzlere düşmüş. Yeni moda saç modeli bu – 'Rüzgârdağıtmış' adı – aktrisler büyük rollerini oynamaya hazırlanırken nasıl havalara girerlerse, bunların da dudak bükmelerinde öyle bir eda, siyah kürkler, içlerinde şıkır şıkır elbiseler – ışıltılı, makyajlı gözler – ya esmer tiyatrocu tipler ya da sarışın sinemacı. Sinemacılar özellikle sarışın – gri ve yumuşacık kürkümle yanlarında yürüyorum ben de – ayaklarım onlarla yarışıyor sanki, yüzüm pembeleşiyor, hava soğuk, ışıklar sıcak – bakıyorum, bakıyorum – müthiş bir şey görmeyi bekliyor gözlerim – öyle açım ki güzel bir sığır fileto –kahverengileşmiş- yanında beyaz turp ve parmak patates çekiyor canım – bazen de çatal bıçakla değil de elime alıp ısıra ısıra yemek istiyorum yemekleri –"

"Başka? Başka ne gördün?"

"Ne mi gördüm? Vitrinlerin aynalarında kendimi gördüm, beğeniyorum kendimi, sonra erkeklere bakıyorum, onlar da bana – siyah, lacivert kabanlar, yüzlerinde küçümseyen ifadeler – çok önemli bu – işte istiridye kabuklarını andıran gri

kuleleriyle Anıt Kilise – İstiridyenin kibarca nasıl yeneceğini biliyorum ben – gökyüzü pembe ve altın sarısı renklerle sis içinde – insanı kendine çekiyor – ama arabalardan ilerleyemiyorsunuz – tüm bu hengâmenin ortasında yerde kırmızı bir halı, çünkü öğleden sonra burada o aptal saptal düğünlerden biri yapılmış – Gloria Palast[11] ışıldıyor – şato burası, şato – ama aslında sinema, kafe ve Berlin W var içinde – kilise siyah demir zincirlerle çevrili – yolun karşısında Roman Kafe var, erkeklerin saçları hep uzun! Bir aralar son derece kültürlü bir elitle akşamları buluşuyordum orada, 'elit' seçkin demek, bulmaca çözen eğitimli insanlar bilir bunu. Hepimiz bir çevre oluşturuyorduk, Roman Kafe aslında takdir edilmiyor. Herkes diyor ki: 'Aman tanrım, şu dejenere edebiyatçıların gittiği yer, oraya gidilmez artık.' Ama yine de gidiyorlar. Benim için son derece eğitici bir yerdi, yabancı dil öğreniyordum sanki.

Oraya gidenler çok paralı tipler değil ama yaşamasını biliyorlar ve elit sınıfa aitler. Para yerine satranç diye bir şeyle oynuyorlar, siyah beyaz karelerden oluşan bir tahtanın üstünde oynanıyor. Oyunda krallar var, kraliçeler var. Epey de uzun sürüyor, özelliği bu, tabii bu durum garsonların hiç hoşuna gitmiyor, ne de olsa bir fincan kahve için ancak elli fenik bahşiş alıyorlar, yedi saat süren bir satranç oyunu için çok az bir miktar. Ama elitler için en ucuz uğraş bu, çalışmadıkları için böyle vakit geçiriyorlar. Hem onlar edebiyatla uğraşan insanlar, edebiyatçılar kahveleri, satrançları ve tüm o entel konuşmalarıyla o kadar meşguller ki çünkü tembel olduklarını belli etmek istemezler. Tiyatrodan da pek renkli kızlar var aralarında, kendilerine acayip güvenen tipler, birkaç tane de kolu bacağı titreyen yaşlı adam, galiba matema-

11 1930'da Marlene Dietrich'in başrolünü oynadığı Joseph von Sternberg imzalı "Mavi Melek"in ilk gösteriminin de yapıldığı dönemin en ünlü sinema salonlarından – ç.n.

tikle alakalılar. Birçoğu yazdıklarını yayımlatmak için ölüp bitiyor. Ve her şeye sövüp sayıyorlar.

Tüm bunlardan bana üzerinde çalışılacak bir sürü konu çıktı. Kendime yabancı kelimelerden bir liste yaptım, yanlarına anlamlarını yazdım, bazen anlamları kendim araştırıp bulmak zorunda kaldım. Bu kelimeleri kullandığında iyi bir etki bırakıyor. Artistler olarak kendi aramızda oturuyorduk – arada sırada bira göbekli adamlar geliyor yanımıza, sadece bakıyorlar, buraya ait değiller, küçük görüyoruz onları. Onlar konuşurken başımı geriye atıp havaya bakıyor ve dinlemiyorum. Aniden dudaklarımı sımsıkı birleştirip açıyor, sigaramın dumanını burnumdan çıkarıyorum, tam bir vurdumduymazlıkla, buz gibi bir sesle yabancı bir kelime patlatıyorum. Her yabancı kelime bir sembol, her sembol de bir muhabbete cuk oturuyor. Eğer kendinden emin bir şekilde kullanırsan kelimeyi, kimse anlamadığını söylemek istemez, utanır. Bir sembolün varsa bir şeycik olmaz sana. Ama bir süre sonra hepsinden sıkılıverdim."

"Başka? Başka?"

"Bir trafik lambası, yeşilden kırmızıya, kırmızıdan sarıya geçiyor – kocaman gözler ve arabalar bekliyor önünde – Tauentzien Sokağı boyunca yürüyorum – gül rengi korseler satan dükkânlar, bir tanesinde yeşil kazak da satılıyor – neden ki? – Başka bir vitrinde kravatlar, çizgili bir erkek bornozu – yürüyorum – kahverengi ayakkabılar, radyoda Wagner'in *Valküreler*'inin çaldığı bir *Automatenrestaurant*,[12] yıldız şeklinde dizilmiş küçük ekmekler – tezgâhta insanın ne olduğunu bilmediği için utandığı çeşit çeşit mezeler Stadtküche restoranında. Zuntz'un önünden geçerken güzel bir kahve kokusu geliyor burnuma, güney ülkelerinden gelen küçük küçük kahve çekirdekleri duruyor yassı sepetlerde,

12 (Alm.) Otomatlı lokanta. İlki 1895'te Almanya'da açılan, basit yiyecek ve içeceklerin otomat yardımıyla müşterilere servis edildiği lokanta türü – y.h.n.

her şey harika – geniş geniş raylı yollar ve sarı tramvaylar. KaDeWe'de[13] insanlar, kıyafetler, altınlar, o kadar büyük ki, kapısında tasmalarından bağlanmış şık şık süs köpekleri, içeride alışveriş yapan sahibelerini bekliyorlar – çok büyük, dörtgen – ve küçük Wittenberg Kilisesi, tam ortasından, yeraltından metro geçiyor, vagonun önünde ışıklı, kocaman bir 'U'[14] harfi var.

Sarışın, kelebek gözlüğü olan bir adam davet ediyor beni – fare dişli, çirkin mi çirkin küçük bir ağız, nemli nemli öyle bir parlıyor ki kıskaç gözlüklü adam çıplak kalıyor. Nezih bir restoranda şarap içiyoruz. Sigortacıymış, hiç durmadan ve yüksek sesle, dili sürçmeden ama, aptal saptal konuşuyor, annesinden bahsediyor, neymiş efendim annesine halı hediye etmiş – birisi ona bozuk bir çakmak satmış, satan kişi şimdi de tamir etmeye yanaşmıyormuş – 3.80 çok paraymış – parasını sokağa atacak hali yokmuş, ama akşamları arkadaşlarıyla mutlaka üç bira içmek zorundaymış, sonra annesine gidiyormuş – üçüncü biradan sonra mutlaka, düzenli olarak, bunu yapmayan da varmış, ama o öyle olamazmış – kazıklanmaya dayanamazmış, işte ona sinirlenirmiş – şu çakmak bahsi yine – onu ziyaret etmeliymişim, yemekle birlikte büyük porsiyonlarda patates ve sebzenin de servis edildiği daha hesaplı restoranlar biliyormuş – bir dönem okula gitmiş, patates de verdikleri için verilen paraya değiyormuş – ayaklarını değdiriyor bana – çakmak bahsi bir türlü kapanmıyor – o pembe sargılı sakat adama sadaka vermemiş, her önüne gelene sadaka verilirse bu işin sonu nereye varırmış. Ben de böyle düşünüyordum. Fakir insanı önce tanıması gerekiyormuş – bu konuda kötü bir tecrübesi olmuş, bir keresinde sabahın sekizinde bir dilenciye ekmeği-

13 Kaufhof des Westens (Batının Alışveriş Merkezi), 1907'de açılan büyük alışveriş merkezi, özellikle lüks ithal mallar sattığı için bir cazibe merkeziydi – ç.n.

14 Metro anlamına gelen U-Bahn'ın ilk harfi – ç.n.

ni vermiş, çünkü bir önceki akşam yediği kötü kızartılmış et yüzünden midesi bozukmuş, hatta aşçıyı şikayet etmiş – dilenciye verdiği ekmeğin üzerinde halis tereyağı bile varmış – tekrar aşağıya indiğinde bir bakmış, ekmek ikiye bölünmüş kapının önünde duruyor – o zamandan beri tutumu değişmiş, özellikle de Yahudilere karşı – sonra adi çakmağını gösteriyor bana – Gandhi'yi de hiç tutmazmış, doğru düzgün bir adam habire keçi sütü içmezmiş, 'dekadan'lıkmış bu, üç biradan fazlası iyi değilmiş, belki bir kadeh Mosel şarabı ama schnaps[15] asla, yüksek memur olabileceği bir öğrenim gören ama mübaşir olan bir arkadaşı varmış, sınavlara hazırlanıyormuş, habire schnaps içtiğinden sınav mınav hak getire – sonra yine çakmak – derken sinek kaydı tıraşlı sigortacıdan fenalık geldi –"

Gülüyoruz Brenner'la.

"Neler gördün başka, neler –"

Hafızamı yokluyorum – başka neler görmüştüm?

"Sonra Ansbacher Sokağı'na gittim – bir dükkânın vitrininde parıl parıl parlayan değerli taşlar vardı, bu taşlardan birisi de ametist, insan duyunca bile gözünün önüne leylak rengi gelmiyor mu?"

"Başka? Başka?" – Havasızlıktan zar zor nefes alınıyordu mutfakta, kocakarı ne zaman dönecekti acaba? – "Berlin böyle mi kokuyor?" diye soruyor, pudramı burnuna uzattığım zaman – "Başka? Başka?"

"Nürnberger Sokağı'nda perdeleri örtülü bir restoran var, Rus restoranı – duvar kâğıtları donmuş vişne gibi mosmor, günebakan desenli – çok komik – eski mi eski Moskova manzaralı bir resim var duvarda, köşede de küçücük bir Meryem Ana. Minik lambalar – bir kısmı beyaz, bir kısmı kırmızı – boyun azıcık uzunsa, kafanı tavana çarpabilirsin. Tek başıma oturuyorum, Rusça kelimeler kulağıma hoş geldiği için

15 Liköre benzeyen sert bir içki – y.h.n.

mönüyü inceliyor, kelimeleri öğrenmeye çalışıyorum. *Narsan* diye sarı bir içki içiyorum – Kafkas yemeği *Schachly*, vatruşka çöreği, bir de peynirli bir şeyler var. Garson kızlar küçük beyaz önlükler takmışlar; bukleli ve koca gözlü porselen bebekleri andırıyorlar, bir de o Rusça konuşmaları yok mu, çok güzeller – asil bakışlarıyla herkesi general eşiyim diye kolayca kandırabilirler. Erkeklerin dudaklarının üstünde küçük siyah diş fırçalarına benzeyen bıyıklar var – orkestra şarkı söylüyor – yumuşak, kaygan bir mayonez gibi Rusça – çok tatlı. Tavan gri-yeşil kil taşıyla kaplı – bakıyorum, bakıyorum – general eşi garson kızlar çok güzel – orkestra ışıldıyor, kemanlar – sarı bluzlu bir kadın Rusça konuşarak kahkaha atıyor – erkekler kadınsız mutlu ve sarhoş, istekleri yok, birbirlerinin omzunu sıvazlıyor, sarhoşken dünya onlara güzel, sevgi patlaması yaşanıyor – arka tarafta insanı biraz soluk ama güzel gösteren, yatay bir ayna var – derin bakışlı, keman gibi kahverengi gözleri var erkeklerin – yanılıp şaşıyor insan – yakışıklı bir adamın yanında irikıyım bir kadın var, iribaşlar gibi – yaşlı başlı adamlar birbirini öpüyor – zikzaklı bir müzik – tavandaki lambalar Paul'ün denizyıldızı koleksiyonunu andırıyor – müzik kolayca yırtılıveren şifon elbiseler gibi çiçekli – bu arada Bay Brenner – insan bir erkekle beraberken asla yalancı ipek giymemeli, biliyor musunuz? O kadar çabuk kırışıyor ki, adamakıllı yedi sekiz öpüşmeden sonra ne yapacaksınız sonra? Sadece saf ipek – ve müzik –"

"Başka? Başka? –"

Saf ipek – bir keresinde Hubert beni tutkuyla gözlerimden öpmüştü, gözkapaklarımdan daha doğrusu – ikisi de hafiften morarmıştı – çok korkmuştum evde – pazar günü öğle yemeğinde gözlerimi kapamamaya çalışarak oturmak zorunda kalmıştım masada – gözlerimden yaş geliyordu neredeyse – "Ne bakıyorsun öyle tırlatmış gibi?" demişti babam – ben hâlâ gözlerimi kırpmadan bakmaya devam ediyordum

– şimdi de öyle dik dik bakarım hep çünkü görmem gereken çok şey var.

"Açık gri renkli takım elbiseler esmer adamları şeytan gibi gösteriyor, kırmızı kravatlar ise komik – gözlerim yoruldu –"

"Başka? Başka?"

"Berlinli kadınlar çok güzel, çok bakımlılar ve hepsi borç içinde."

"Dans ediyorum, evet dans ediyorum – havasızlıktan boğulacağım – yanımda bir Rus – göçmen – konuşmasından anlaşılıyor – sözcükler ağzında çakıl taşlı bir yolda giden Mercedes tekerleklerinin çıkardığı ses gibi kaba ve yumuşak – kel – gözleri genç ve keskin. Çok zayıf. Karşımızdaki beyaz yüzlü, çilek dudaklı kadının porsuk kürkünü sol omzundan öyle bir atışı var ki – sonra sol eliyle benim Rus'un omzuna dokunuyor: 'Hey, sen, maymun suratlı, bana göre değilsin ama istedim işte – hoşlandım senden!' – 'Ne asilzade havalar bunlar. Seni sığır seni!' – 'Enteresan bir kadın,' dedi benim Rus. – 'Ama çarpık bacaklı maalesef,' dedim soğuk soğuk. – 'Nasıl da gördünüz hemen?' 'Kadehini elinde tutuşu çekingence, bir de lavaboya gitmek istiyor ama utandığından gidemiyor.' – Ne zaman bir kadın yanımdaki erkeği elimden almak istese, onu gayet zarif bir şekilde yerin dibine batırma huyum var ki nereden çıktığını anlamadığım bir zekâ pırıltısı geliyor üzerime. Dans ederken öpüşüyoruz – bir bardayız – kokteyller rengârenk – rengi atmış kelebekler gibi – sonradan baş ağrısı yapıyor –"

Ağaç dolap gıcırdadı. Brenner başını bacaklarıma koydu: "Ben seni tanıyorum, görmeme gerek yok."

Söylediklerini düşünüyorum, kelimeler üzerine kafa yoracak zamanım olmasa da – içim sevgiyle dolu ve bunu paylaşmaya hazırım ama tam anlamıyla istemem için biraz zaman lazım. Tilli ağlıyor, kocası onu aldatmış – demek ki başka bir kadınla olmak da onunla olmak kadar iyi olabiliyormuş ko-

cası için. Tilli'ye sadece şunu dedim: "Tilli, biraz düşünürsen anlayacaksın, senin için de başka bir adamla beraber olmak kocanla olmak kadar iyi olabilir, bu sonuç kendiliğinden çıkıyor – aşk dediğin şey, birlikte yaşanan bir sarhoşluk sırasında karşılıklı birbirini istemek, gerisi saçmalık."

"Aşk bundan fazlasıdır," diyor Brenner.

"Aşk dediğin çeşit çeşit," diyorum.

"Aşk dediğin iş değil," diyor.

"Güzel kızlara iş gözüyle bakmak gerekir," diyorum, "bunun aşkla ne ilgisi var?" – biliyorum tabii, biliyorum – aşk ya – tabii – ama hiçbir şey bilmek istemiyorum, hiçbir şey bilmek istemiyorum.

"İçimde bir özlem var," diyor Brenner. – Neden gözleri giderek daha ölü bir hal alıyor? Öpeceğim onu.

Seni seviyorum – esmer Madonna – Kutsal Meryem Ana, bizim için dua et – o ölü gözler bana diyor ki: "Doris, zamanı geldi, yarından sonra bakımevine gidiyorum." Artık karısı ona bakamıyor ve böyle olsun istiyor. Kraliçeliğinin sonu geldiği için üzgün, artık hükmedeceği kimse kalmayacak. Yalnız bir kraliçe ise kraliçe olmaktan çıkar.

Mutfaktayız üçümüz. Brenner sandalyesinde arkasına yaslanmış, karısı ocağa yaslanmış, ben de yatağa – ayaktayım – "Bayan Brenner, kocanız – bir akşamını dışarıda geçirmek istiyor – sokaklarda, caddelerde – ben gezdireceğim onu – sonra gider bakımevine – orada hiçbir şey göremeyecek artık," diyorum. Brenner süt dökmüş kedi – halbuki önceden nasıl yalvardı bana? Yakama bir tutam menekşe iliştirdim – dünkünden hediye – mavi mavi nefes alıp veriyor bütün mutfakta. Duruyor öyle, karısı – zayıf, uzun, dişlek: "Ben giderim onunla," diyor.

Konuşunca menekşelerimi solduruyor. "Benimle gidecek, onun karısı benim."

Brenner sessiz. Kafasının içinde kavga ediyor ama. Erkeklerin hepsi korkak. Karısı bağırıyor şimdi: "Senin için nelere katlandım ben!"

Ne âlemi var şimdi bunun? Brenner'in bizi gördüğü yok tabii – ama karısı yaşlılık kokuyor – ben ise gençlik. Brenner'e âşık değilim ama dışarıda geçirmek istediğimiz akşam için savaş veriyorum, çünkü çok istiyor, tepeden tırnağa hissediyorum bunu. Belki de bir kadına erkekten gelen en güzel hediye, erkeğin kendisine iyi davranılmasına izin vermesidir. Fazlası değil. Müteşekkirim, ona karşı iyi olmama izin verdiği için çünkü genelde kötüleri severler. Hem kötü olmak o kadar yorucu ki. Mutfaktaki ses menekşelerimi öldürüyor, tenimin içinde soluyorlar. Ben Brenner'in istekleri için savaş veriyorum, çünkü o yorgun. Yavrum benim. Sesim titriyor: "Hanımefendi, size ait olan yine sizindir – sadece bir akşam için – izin verin – geri geleceğiz – lütfen –" "Lütfen" demek ne saçmalık! – Onun gibisi ancak kazandığı her fenik için bağırıp çağırmayı bilir halbuki. Bir kerecik olsun – ah yavrum – korkmayın lütfen – param var, istediğimiz yere gidebiliriz.

"Ya o, ya ben," diye bağırdı sarı dişli. Zavallı erkekler, hep seçim yapmak zorundalar – Hindenburg – kadınlar – komünistler – kadınlar –. "Bakın hanımefendi, sadece bir akşamlığına, üç saat kadar – size de yeterince zaman kalacak – hem de çok." Ellerini sallıyor önümde, pas tutmuş cildi –. "Tamam," diyor.

Hadi o zaman – gidiyoruz – Berlin'i turlayacağız – taksiyle gidiyoruz – teni siyah beyaz huş ağaçları gibi kokuyor, mutluluktan – onlar kokmaz ki – sadece görürsün onları, o ise göremiyor – bu yüzden onlar gibi kokuyor.

"Yanında bir ölüyle gezmek zor olmalı," diyor. Doğru. Bir keresinde amcam gecenin bir yarısı nehirden boğulmuş bir ceset taşımış, o zaman demişti ki: "Cesetler ağır olur." O hal-

de her şey ağır bir ceset değil mi? Taksiden iniyor, ilerliyoruz – müzik sesine doğru – gençmiş, kürek çekerken boğulmuş, beyaz bir kazağı varmış. Bir de kızı. Ay parıldıyordu, güneşten ödünç almıştı parıltıları – ilerliyoruz.

Bir Rus restoranında votka içiyoruz, çimen kokan bir likörleri var – "Biliyor musun? Duvar kâğıtlarında kahkahalarla gülen çiçekler var," – ah, seni seviyorum, çünkü sana karşı iyi olabiliyorum.

İlerliyoruz – sert bir rüzgâr, sesler, sokaklar – "Hava kararıyor, alıyor musun kokusunu?" İçimi huzur kaplıyor – elini tutuyorum – rehberliğime güveniyor – bu hallere düşmemeliyim, sonra ne yaparım ben? Bir şeyler yemek istiyoruz.

Wittenberg Meydanı'nda bir restorana giriyor, pencere kenarına oturuyoruz. Benimle konuşması lazım, aksi takdirde mutlu olup olmadığını anlayamıyorum. Çünkü bakışları hep donuk, dudaklarında hep kederli bir ifade, sadece konuşmasında bir ışık var. Koyu yeşil köknar ağacı desenli perdelerin arasından bir reklamın kıpkırmızı ışıkları sızıyor – uzaktan gelen.

"Sen de mutlu musun?" Tabii ya, bira susuzluğa iyi geliyor. – "Altın sarısı mı tadı?"

Gezmeye devam – korkuyorum, keyfi yerinde değilse diye, ama kolundan bana güvendiğini hissedebiliyorum. Her kavşakta kurtarıcısı oluyorum.

Havayı içine çekerek soruyor: "Yıldızlar görünüyor mu?"

Bakıyorum.

"Evet, yıldız var." Yalan söylüyor ve ona istediği yıldızları veriyorum – yıldız falan yok halbuki – gökyüzünde bir yerlerde saklanıyor, içe doğru parıldıyor olmalılar, döndürülerek. Yıldızları çok severim ama neredeyse hiç dikkatimi çekmiyorlar. Galiba insan ne kadar çok şeyi görmeyi unuttuğunu ancak kör olunca fark ediyor.

Sonra bir kafede – kalbimi sana veriyorum, sadece sana –

kemancı nasıl da güzel çalıyor! Gül tadında bir tatlı yiyoruz – mutlu ol – o kadar istiyorum, o kadar istiyorum ki, sarhoş ediyor bu istek beni.

"Doris – bir orman," diyor.

Orman mı? – ama biz Berlin'deyiz. Kimseyi görmüyorum şimdi – şimdi sadece senin için yaşıyorum – şuradaki adam – kendin için yaşa, eskiden hep asıp yerine dansa gittiğim pazar okulundan bir ders – hâlâ bebeklerin gerçekten nereden geldiğini merak ediyorken tanrıyı ne kadar umursayabilirsin ki? – ama kısa zamanda öğreniyorsun.

Ah bir de konuşsaydı! – Dolaşmaya devam etmek istiyoruz – arada bir yıldız cılız cılız kendini gösteriyor – ama reklam panolarının ışıklarını, şehrin uğultularını delip geçemiyor elbette – otobüs durağına vardığımız zaman bir an gözlerimi kapatıyorum – bütün o seslerin içine işleyişi garip bir his – nasıl bir gürültü – yavaş yavaş sessizleşiyor her şey – Vaterland'a[16] gidelim, birileri ayaktadır daha. Otobüse biniyoruz, otobüs çok büyük ve hantal olmasına rağmen asfaltta bizimle beraber zıplıyor – hooop, çarpıyoruz birbirimize – o kadar kalabalık ki insanların soluğu da yüzüne çarpıyor – koltuk döşemelerinden bir buhar çıkıyor. Berlin. İşte Berlin'i gösteriyorum ona.

Vaterland'da konteslere yaraşır şatolardakini andırır şık merdivenler var – azametle yürünen – manzara resimleri, yabancı ülkelerin manzaraları, Türkiye ve Viyana, bağ evleri, büyük Ren Nehri havzasından yapmacık şimşek görüntüleri. Oturuyoruz, çok sıcak, tavan üzerimize çökecek sanki – şarap da ağırlaştırdı bizi – "Burası çok güzel değil mi sence de?" Gerçekten de çok güzel, hangi şehirde bulabilirsin bunu? Saraydan kaçılan geçitlere benzeyen, odalar içinde odalar... Herkes telaşlı – zaman zaman ışığın altında sol-

16 1928-1943 yılları arasında Potsdamer Platz'da yer alan, içinde sinema, kafe, dans salonu, oyun odaları gibi alanların yer aldığı büyük eğlence merkezi – ç.n.

gun görünüyorlar, kızların elbiseleri henüz ücreti ödenmemiş gibi duruyor, erkekler ise ısmarladıkları şarapları aslında ödeyemeyecek durumdalar – gerçekte kimse mutlu değil mi? Şimdi giderek kararıyor etraf – benim aydınlık Berlin'im nerede peki? Keşke Brenner giderek daha çok sessizliğe gömülmese.

Hadi kalkalım buradan. Batı bölgesinde şahane bir yer biliyorum, pahalı bir yer – ama hâlâ param var, karşılayabilirim. Özellikle geceleri çok şık bir restoran, İtalyan mutfağı, sanatçılar – bir keresinde elit tayfayla gitmiştim oraya – İtalya'dan getirttikleri şarapları var, insan şahane sarhoş oluyor, çok egzantrik güzel kadınlar geliyor, hep kibar insanlar ve alçak tavanlarıyla, loş ışığıyla ortam çok gizemli – gündüzün aksine, farklı olduğun için utanmana hiç gerek kalmıyor.

"Yoruldun mu?" diye soruyorum.

"Hayır, yorulmadım hiç – çok teşekkür ederim sana – bakımevinde bahçe var mıdır sence?"

"Var," diyorum, "bahçesi var."

Ağlamak üzereyim. Gidiyoruz – her şey bambaşka görünüyor – Vaterland'ın önünde zavallı bir kız tokat yiyor – bağırıyor – bir polis memuru geliyor – insanların çoğu nereye gideceğini bilmeden dikiliyor öylece, hiçbir parıltı yok şimdi, kimse de yok – mezartaşları var sadece – birisi size bakıyorsa kesin sizden bir şey isteyecektir – ama neden istediği iyi bir şey olmuyor hiç? Brenner'in bacakları ağırlaşıyor, bana da bir ağırlık çöktü onun yüzünden.

Şimdi İtalyan restoranındayız – burada gözlerinin görmediğini fark etmemeleri lazım, fark ederlerse hoşlarına gitmeyebilir, ortamın keyfini kaçıracağını düşünebilirler. "Burası da çok güzel, öyle değil mi?" Mozaik lambalar, kuytu köşeler, ama öyle öpüşüp koklaşılan salaş köşelerden değil, çok şık ve her taraf koyu kırmızı – müzik çalıyor, güneş artıkları gibi duran portakallarla dolu bir büfe ileride.

St. Paulili bir kız – Reeperbahn'danmış.[17] "Vay anasını, kadırgalı!" derdi Therese olsa, sevgilisi olacak adam hep öyle dermiş – adamın kurduğu cümlelerden tek hatırladığı da bu. Birazdan ağlayacağım – komik komik hikâyeler anlatıyorum – sesim sönmeye yüz tutmuş alev oldu, tir tir titriyor – zorla gülerek "Harikaymış!" diyor ama ona inanmıyorum.

Beni sevdiği de yok, böylesi daha iyi ya, bu durumu kurtarırdı – ama soğuk bir dairenin içinde baş başa kalmışız işte, bu sadece kafa kafaya verip düşünmemizi sağlıyor, ötesi yok – bazen koca bir kar kütlesinin tepesinde yuvarlanarak benden kaçıyor gibi geliyor – ve yalnızlıktan donarak ölecekmiş gibi hissediyorum – bana yardım etmesi lazım şimdi – bakımevine gittiğinde, artık görüşemediğimizde, her gün benimle ilgili üç güzel şey düşünmesi lazım – o kadar önemli olacak ki benim için, rahatlatacak bunu bilmek – belki de çok şey istemek olur bu.

Onu biraz sevmiş olabilirim, kabul ediyorum – istemedim sadece, kariyerimi düşünerek direndim buna, üzüntüden başka bir şey getirmeyecekti. Ama ne yapabilirsin ki? İnsan karnının orta yerinde o aptal ağrıyı hissettiğini fark ettiğinde iş işten geçmiş oluyor işte – şu an elimi tutabilir, gerçekten.

"Şehir iyi değil, şehir mutlu değil, şehir hasta," diyor – "ama sen iyisin, teşekkür ederim sana."

Teşekkür etmesin bana – sadece benim Berlin'imi güzel bulsun, yeter. Şimdi her şey gözüme bir başka görünüyor – sarhoşum, uyanıkken rüya görüyorum – St Paulili bir kız, Reeperbahnlı bir kız... orkestra artık dağılsa fena olmaz – Reeperbahnlı kız çok zavallı bir sürtük olsa gerek ki bu kadar neşeli görünmeye ihtiyaç duyuyor. Ara sıra biri kahkaha atıyor – o kahkaha bir önceki günün ve bu sabahın tüm öfkesini sızdıran ağzına bunu geri tıkıyor. Gözlerimi kapıyo-

17 St. Pauli, Reeperbahn, Hamburg'da genelevlerin yoğun olduğu bir semt – ç.n.

rum – öyle çok ağız öyle çok şey konuşuyor ki, bir nehirdeki boğulmuş cesetler gibi birbirine karışıyor sesler; yanındakinin kulağına erişemeden, sarhoşluktan havaya karışıp giden gülünç kelimeler – amcam da bir keresinde bir ceset taşımıştı – beyaz kazaklı bir adamdı, ay parıldıyordu – neden önce bu aklımıza geliyordu ki?

San Pauli'de terk edildim, Altona'da...[18] Bu şarkılar ne güzel – yan masada iki erkek ve bir kadın birbiriyle tanışıyor, birbirlerini arkadaşça bir güvensizlikle süzüyor, birbirleri hakkında önce olumsuz şeyler düşünmek istiyorlar.

Konuşuyorum onunla ve nihayet onun dünyasında olduğumu hissettirecek bir sözcük yakalamak istiyorum – ah, dayanamıyorum artık – gidelim – neyim var benim? – Öldürmek istiyorum içimdeki bu hissi. Sarhoş olmak, erkeklerle yatmak, çok paraya sahip olmak – bunu istemelisin, başka hiçbir şey düşünmeden, başka türlü nasıl katlanılır? Neyi var bu dünyanın böyle?

Dışarıda yıldız yok hâlâ. Gidiyoruz – bence Anıt Kilise yalan söylüyor, kilise değil aslında – öyle olsaydı şu an içeri girebilir, orada kalabilirdin. Hemen parça parça olmayan aşk ve diğer şeyler nerede acaba? – Çok sarhoşum ama dikkatli olmalıyım – göz kulak olmalıyım ona – ne yabancı bir kol – ve dönüyoruz karısına – mutfağa.

"Hava ne güzel, ne tenha şimdi," diyor – Kurfürstendamm'a geldiğimizde ortalık yine kalabalıklaşıyor, hava da öyle. Bir köşeden dört delikanlının sesi geliyor, bir müzik aleti çalıp şarkı söylüyorlar, seslerinde büyük bir umut: Gençlik bu işte – aşk bu... durup dinliyoruz, koluyla durduruyor beni çünkü – sonra para topluyorlar, şen yüzlü iyi çocuklar, mutlu görünüyorlar, çünkü kimsenin onlara zarar vermesine izin vermeyecekler, hiç korkmuyorlar, adımlarını güvenle atıyorlar. Sonra tekrar şarkı söylüyorlar, ses-

18 Maria Ney'in seslendirdiği bir kabare şarkısı – ç.n.

lerinin her zerresi gençlik dolu – peki ya ben? Yaşlandım mı yoksa?

"Çok güzel," diyor Brenner. Sesleri havayı, yarın yamalak görünen yıldızları içine çekiyor – bakımevine giderken tütün almak için biriktirdiği kuruşları bulmak için ceplerini karıştırıyor – gençlere veriyor – "Çok güzeldi," diyor, "böyle genç dört ses bir arada, güçlü, yaşam dolu – mis gibi havada – çok güzeldi."

Ama peşlerine takılıp bütün şehri gezecek halimiz yoktu ya. Birden bir güç geldi Brenner'a ve kendi başına yürümeye başladı – nasıl olur da bırakırım – ? – bir yandan da yorgunum çok.

Mesleğini ağzına alamadığım Rannowsky var ya, bizim komşu, tutuklandı. Kızlardan birini döve döve neredeyse öldürüyormuş, kız da şikâyet etmiş. Hep merdivenlerde karşılaşıyoruz kızla, ismi Hulla, kocaman bir yüzü var, ağzı yüzü dağılmış, saçları sarıya boyalı. Ancak sarışınlar bu kadar adi görünebilir, anlamıyorum, bir erkek nasıl olur da böylesiyle... Vücut hatlarını bayağı bir şekilde ortaya çıkaran ucuz, dar, yün eşofmanlar giyiyor. Merdivenlerde durduruyor beni ve konuşmaya başlıyor, korkuyorum, çünkü öyle korkunç bir yeraltı dünyasından geliyor ki bana büsbütün yabancı, insan o durumlara da düşebiliyor işte. Korkumdan kibar davranıyorum, bir de yanında kimse olmadığı için. Ona kıyasla ben bir yıldızım.

Komik aslında, her yıldızın üstünde ondan daha çok parlayan bir yıldız mutlaka vardır. Titriyordu, balıklara yem almak için benden para istedi, yüzü gözü sargılı olduğu için çalışamıyormuş artık. Öyle yemiş dayağı.

Şimdi hapiste işte. Mektuplar yazıp kızı tehdit ediyor, balıklarına, özellikle de Lolo'ya bakmasını söylüyormuş: "Benim canım hayvancıklarıma bakacaksın, kadın. Yoksa dön-

düğümde bütün kaburgalarını kırarım."

Böylece yukarıya, hayvanlara bakmaya gittik. Yüzüp duruyorlardı, çürümüş gibi bir halleri vardı, Lolo şişmanlamıştı, hantal görünüyordu. "İnşallah hasta değildir!" diye bağırdı Hulla, sağır oluyordum neredeyse. Yüzündeki sargılarla zaten korkunç görünüyordu.

Tilli'nin Albert'i Essen'den döndü. "Kalabilirsin," diyor Tilli.

Bazen kolumdan bir tutuyor, yalnızlığımı alıp götürüyor. Ama o Tilli'nin, tabii.

Başardım! Allahım, inanamıyorum, sonunda! Küçük bir kürk ceketle bir şapka, bir de çok kaliteli bir yağsız sosis aldım – bu bir rüya mı? Artık güçlüyüm. Heyecandan yerimde duramıyorum.

"İpek kimonomu havalandırır mısınız lütfen?" diyorum gündeliğe gelen hizmetçime.

Bana sesleniyor: "Bebek, hazırlan, akşam Skala'ya[19] gidiyoruz."

Kurfürstendamm'da bir apartman dairem var artık. Bazen mis kokulu banyo tuzlarıyla dolu küvette üç saat banyo yaptığım oluyor.

Adam şen şakrak, pembe bir top. Unter den Linden'de birinci sınıf müzikler çalan bir kafede tanıştık. Ben ona baktım, o bana baktı. Okul yıllarında âşık olduğu bir kıza benziyormuşum – üç yüz yıl önceki bir olay herhalde – o kadar yaşlı, ama bu insanı rahatsız ediyor.

Halıların üzerinde yürüyorum. Radyoyu açarken ayaklarım halıya gömülüyor: *Sevda, sevda cennetten armağan.* Ve çoook güzelim. Neredeyse ağlayacağım, çünkü bu güzellik-

19 Berlin'de 1920-1944 yılları arasında ünlü olan bir varyete sahnesi – ç.n.

le nereye gideceğimi bilmiyorum – kimin için güzel olacağım? Kimin için?

Ayakta tutmaya çalıştığı bir şirketi var ve teselli veren gözleri.

"Alexander," diyorum, "Alexander, sevgilim, benim toparlak minik edam peynirim, o kadarrr mutluyum ki!"

"Beni biraz da olsa seviyor musun, güvercinim? Yoksa sadece paramı mı seviyorsun?" diye sordu bir gün korkuyla – bu bana o kadar dokundu ki, gerçekten biraz da olsa sevmeye başladım.

Alexander bana saatlerce çocukluğundan bahsediyor, dinliyorum, çünkü onun sayesinde Therese'ye hem borcumu ödedim hem de portatif bir gramofon, on sekiz tane Richard Tauber plağı gönderdim. Plaklardan birine, Tietz marka, kendi sesimi kaydettim: "Therese, seni seviyorum, beni unutma. Filmlerde oynayan ünlü bir yıldız olabilirim, Alexander beni tuvaletlerle donatıyor ve beni inanılmaz yetenekli buluyor. Mercedes'e biniyorum, ayak tırnaklarının bile ojeli, kendimi eğitiyorum ve bazen 'c'est ça olala' diyorum. Tam bir hanımefendiyim. Gömleklerim Paris'ten *crêpe lavable*,[20] el işlemesi motifleri var. 11.50 marklık bir sutyenim ve gerçek devekuşu tüyünden bir çift ayakkabım da var. Neden beni göremiyorsun sanki? Alexander'ın şoförü 'Nereye gitmeyi arzu edersiniz hanımefendi?' diyor bana. Hoşçakal Therese."

Bir keresinde annem muhabbet kuşu istedi. Dokuz tane gönderdim, yanında da kristal şişeler, çeşit çeşit iç çamaşırı ve buna benzer şeyler. Therese'ye de aynısını yaptım. Bir tür sıla hasreti içindeyim – çok kibar bir hanımefendi oldum, kendime "siz" diye hitap edebilirim. Yattığım yerden ipek kaplamalı telefon ahizesini alıyor, numarayı çeviriyorum:

20 Yalancı ipekten yumuşak bir kumaş – ç.n.

"Alexi, kızıl sabah güneşim benim, bana yarım kilo Sarotti[21] getirir misin lütfen?"

"Hemen bebeğim," diyor, ben ise dantelli geceliğim ya da sabahlığımla yataktan çıkmıyorum bile. Zaman zaman biraz da olsa sıkıldığım oluyor. Ama yine de bunların hepsi güzel. Tilli'ye bir kayak takımı hediye ettim.

Alex, "Gel bebeğim, şampanya içelim," diyor. "Minik farem benim, çiy tanesi gibisin vallahi."

Kısa boylu ve şişman da olsa tam bir beyefendi. Bütün arkadaşları –hepsi de kalantor işadamları– "Seni gidi yaşlı kurt, böyle güzel bir kadını nereden buldun?" deyip elimi öpüyor.

Alexi çok gergin görünüyor, "Yavrucuğum, rahatlaman lazım, hadi gel spaya gidelim," diyorum.

"Tamam, tamam iyiyim farecik, çok zor zamanlar bunlar," diyor ve bütün gece durmaksızın konuşuyor – o kadar gergin.

"Neden bir doktora görünmüyorsun cicim?" diyorum ama beni dinlemiyor bile.

Apartman dairesi öyle şık ki, şoför öyle kibar ki, her şey harikulade. Dairenin içinde süzülüp duruyorum. Koyu kırmızı duvar kâğıtları – çok ama çok güzeller – meşe ve ceviz ağacından mobilyalar. Gözleri parıldayan hayvanlar var üzerlerinde, elektrik düğmesiyle açıp kapayabiliyorsun, dumanı çekiyorlar. Kenarlarına bileklik gibi takılmış küçük kül tablaları olan koltuklar – böyle bir daire işte.

Sonra büyük bir iş yapıyorum. İpeksi dokunuşuyla ayaklarımı çevreleyen ve dizlerimi okşayan sabahlığımın içinde öne doğru eğiliyor, dantellere bürünmüş kollarımı yavaşça kaldırıyorum – ayaklarımda pembe ipekli ve üzeri kürklü terliklerim – ayağa kalkıp sanki sahnedeymişim gibi kollarımı kaldırıyorum, büyük sürgülü kapıları açıyorum ve

21 Çikolata markası – ç.n.

sahnedeyim. Bence sürgülü kapılar şıklığın vücut bulmuş hali. Sonra kapıları yine kapatıyorum, geri gidiyorum, gelip bir daha açıyorum – her sabah bunu en az on kez yapıyorumdur.

Böyle bir hayat işte, böyle bir hayat.

Hakiki timsah derisinden bir çanta gördüm, çoktan aldım bile.

Kendimi aşıyorum.

Bir an geliyor, Rannowsky'nin kadınlarını, sargılar içindeki yüzüyle Hulla'yı anlıyorum. Sargının para ile alakası ne ve bunların ne anlamı var? Özellikle de hiç de adam olmayan erkekler hayatındayken – para çektiğin makineler hepsi – sadece bir şey elde etmek istiyorsun, bunun için kendini veriyorsun – ama insan para makinesi olmayan birisinin çıkıp gelmesini istiyor, sen ona bir şeyler vermek istiyorsun. Yine çok roman okumaya başladım.

Çok sık banyo yapıyorum.

Tombalağın karısı seyahatten döner dönmez daireden ayrılmam gerekiyor. Bu nasıl bir sosyete? Ben de mi sosyete oldum şimdi? Pinet'den aldığım kırk marklık ipekten ayakkabılarım, herkese mükemmel Fransızca konuştuğumu düşündüren bir "olala – c'est ça" deyişim var ya.

"Bebek, sakın bir yaramazlık yapma, bu gece seni yalnız bırakmak zorundayım," diyor.

Tilli evde değildi. Birkaç lokale gittim. Sincap kürküm benim. Yorulmak istiyordum, olmadı.

Sevgili anneciğim, dün günlerden pazardı, muhtemelen

kırmızı lahana pişirmişsindir, bütün evi sirke kokusu basmıştır kesin. Ama benim annem her zaman sirkenin en iyisini alır.

Başım bomboş, girdap gibi bir delikti sanki. Bir hayal kurdum, saatler boyunca taksiyle dolaşacaktım – bir başıma, uzun Berlin caddeleri boyunca. Bir filmin kendisi, haftalık seyirlik olacaktım.

Yaptım da, normalde hep seninle öpüşmek isteyen adamlarla binersin taksiye – mideni bulandıranlarla, işte o zaman karşı koymak için adamakıllı gücünü toplaman gerekir – ya da birlikte olmak istediklerini ele alalım, o zaman da zaten takside değil, elinde şarapla bir bar sandalyesinde olursun, takside değil. Bir kez olsun bir taksiye adamakıllı yalnız başıma binmek istedim, eve dönmem için erkekler bana para verdiğinde taksiye yalnız başıma binerdim hep – ama o zaman hep koltuğun ucunda gergin gergin oturur, taksimetreye gözlerimi dikerdim. Oysa bugün zengin insanlar gibi tek başıma taksiye bindim – rahatça arkama yaslandım, gözlerimi camdan dışarıya diktim – her köşe başında bir tütün dükkânı – sinemalar – *Kongre Dans Ediyor* – Lillian Harvey sarışın burada – ekmek fırınları – ışıklı, ışıksız apartman numaraları – raylar – sarı renkli tramvaylar önümden parıldayarak geçiyor, içindekiler bir yıldız olduğumu biliyor – arkama iyice yaslanıyorum, taksimetre durmadan yazıyor, hiç bakmıyorum – kulaklarımı taksimetrenin tiktaklarına tıkıyorum – mavi ışıklar, kırmızı ışıklar, milyonlarca ışık – vitrinler – elbiseler – ama mankensiz – arada sırada başka otomobiller bizi hızla geçiyor – yataklar – yeşil bir yatak, yatak demeye bin şahit ister, öyle modern, dönüp duruyor – büyük bir camın içinde tüyler uçuşuyor – insanlar yürüyor – modern yatak dönmeye devam ediyor – dönüyor, dönüyor.

Ölesiye mutlu olmak istiyorum.

Çok şükür, timsah derisinden çantamı, beyaz ipek ayakkabılarımı ve bana ait birkaç parça eşyayı doldurduğum bir bavulla, kürkümü kurtarabildim. Karısı hiç beklenmedik bir anda, sabah çıkıp gelmesin mi? Daha yataktaydım. Gündelikçi kadına, yarısına kadar kullandığım parfümü ona bıraktığımı söyledim sonradan. O sırada işyerinde olan tombalağı aramak için postaneye gittim. Tutuklanmış. Neden ki? Kesin para meselesidir. Ama bugünlerde en düzgün insanlar bile hapsi boyluyor.

Tilli'ye gittim ve beyaz ipek ayakkabılarımı ona hediye ettim, çok da beğenmedi ama bu olmasa da kabul ederdi beni. Bunun için, bunu bildiğim için hediye ettim ayakkabıları ona!

Şimdi ne olacak? Tilli'nin "delikanlı" kocası Albert işsizlik yardımı alıyor, Tilli ise Ronnebaumlara temizliğe gidiyor.

Timsah çantayı değerinden çok düşük bir fiyata satmak zorunda kaldım.

Hep aynı şey, hep aynı.

Bandajlıyla karşılaşıyorum merdivenlerde. Herkes tarafından ille de sevileceğim diye bir arzu var içimde. Kimse seni gerçekten sevmediğinde hep böyle hissediyorsun işte.

Albert bazen kolumdan tutuyor. Tilli seviyor onu. Sabahları işe gitmesi gerekiyor. Bakışlarından artık beni sevmediğini anlıyorum. Erkeklerin al birini vur ötekine. Harbi delikanlının canı sıkılıyor. İş güç yok. Tilli gitmiş. Ben oradayım. Sözde yeniyim. Bazen başımı omzuna yaslayasım geliyor, bu yüzden sabah erkenden kalkıp Tilli'yle birlikte evden çıkıyor, dolaşıyorum.

Noel'e çok az kaldı.

Evde sürekli bir hırgür var. "Hayır," diyor Tilli, "Albert'in gömleklerini ütüleme." Ağlaşıyoruz, sonra da öpüyoruz birbirimizi.

Ama daha yeni konuşmuştum onunla ben. Ölmüş. O kadar sevecendi ki. Hulla ölmüş. Rannowsky. Bu sabah hapisten çıkmış. En sevdiği japonbalığının adı Lolo'ydu. Lolo ölmüş, Rannowsky dayaktan Hulla'nın ağzında hiç geçmeyecek bir yara izi bıraktığı için – doktor öyle söylemiş. Bu yüzden de Hulla akvaryuma gidip Lolo'yu çıkarmış, yere atmış. Aşağı inip beni çağırıyor. Birlikte yukarı çıkıyoruz, "Ama Hulla Hanım," diyorum.

Lolo bir gazete kâğıdının üzerinde öylece yatıyor. Hulla kendini yere atıp bağırıyor: "Suya koy onu, yaşasın nolur, suya koy!"

Koyuyorum. Karnı suyun üstüne çıkıyor.

"Ama ölsün istememiştim."

Başını sallıyor – ikimiz de istemiyorduk bunu. Öyle zamanlar olur ki bir şeyi istediğin konusunda yalan söylersin, aslında istediğin falan yoktur. Ağladık balığa. Birer sigara içtik, sonra yine hayvana ağladık.

"Yemini vermiştim," dedi Hulla. "Gece bir adam, 'Yüzüne ne oldu, hasta mısın?' diye sordu. Yemini vermiştim halbuki. 'Hasta mısın?' diye sordu. Üç mark istiyordum, yeni bir çift çorap almam lazımdı –"

Çorabındaki kaçıkları gösterdi. "Üç markta anlaştık – sonra iki buçuk oldu – halbuki sadece üç mark istiyordum – üç yıl önce adamın biri kırk vermişti – bu nasıl bir haksızlık!" Bence de haksızlıktı. "Sonra doktor, 'Yüzündeki yara geçmeyecek,' dedi. Yüzümü gören beni hasta zanneder, sadece iki elli, inanabiliyor musun? – Nefret ettim adamdan, nefret ettiklerinle başa çıkamayacağın için de seni sevenleri – yani başa çıkabileceklerini mahvediyorsun." Ve Rannowsky'den

nefret ediyordu – evet, ondan.

Balık, karnı suyun üstünde yüzüyordu, üç balık gelip ağızlarıyla onu ittirdi. Ölü balığın karnı soluk bir renk almıştı. Şişko Hulla yere çökmüş, dua ediyordu. Acayip korkmuş – "sevgili balıklarıma iyi bak, kadın..." – öyle kudurmuş öfkeden.

"Hulla, ben bir konyak getireyim!" diyorum. Allak bullak oldu sonuçta.

Tilli evde değildi. "Albert, bana şişeyi verir misin lütfen?" diyorum. – Körkütük sarhoş, yakalıyor beni – "Hayır – Albert – lütfen – ben, şey, balık –!"

Ama yüce tanrım neden bu adama böyle bir çekicilik vermiş ki? – Yine aklım başımdan gidiverdi. O gözler. Bir an için. Merdivendeki o koşuşturmaca. Tilli – Hulla –! ve yukarıya çıktığımda, içeride bir dolu insan. Rannowsky odada. Kapıyı açar açmaz Hulla pencereden aşağı atlamış.

Bazı aynalar beni yaşlı bir kadın gibi gösteriyor. Otuz yıl içinde ne olacağı ortada.

"Ama ben sana git demiyorum ki, asla demiyorum, lütfen kal," dedi Tilli. Ben ise gittim. Onun için bir dikenden farksızım, oysa ki bana çok iyi ve anlayışlı davrandı. Birkaç günlüğüne eşyalı bir oda kiraladım – paramın yettiği yere kadar kalacağım.

Ev sahibi tam bir domuz, merdivenler tam bir domuz ağılı, süpürgelerin durduğu, ışığı olmayan tuvalet de öyle. Eşyalı evin de böylesi! Yalnızlık böyle bir şey işte. Ama umurumda değil şimdi, koyverdim gitti. Dünyada bir sürü erkek var, neden biri de benim için uygun olmasın? Bütün bunlardan yoruldum. Bir paraları olmayagörsün, aklı kıt kadınlarla birlikte olup sonra da hapsi boyluyorlar, iş mi şimdi bu? Dünyada başka şeyler de olmalı.

Koca Reffe benim ev sahibinden bahsediyorum: "Bayan Briekow," diyorum, "üzerinde M harfi işlemeli mendillerim nerede de ne demek?"

Kendim çaldım onları, bu kokuşmuş et parçası ev sahibinin onları geri almasına da izin verecek değilim. İçimde yeni bir enerji uyandı. Bir tek ikametgâh işini halledemiyorum. Şimdiye dek polislerle hoş deneyimlerimin olduğu söylenemez. Bütün seçeneklerimi yeniden gözden geçirmem gerekiyor.

Oda korkunç soğuk. Fıttırık Albert! Bütün belalar başına bu çatlak adamlar yüzünden geliyor işte. Öte yandan da yine onlara muhtaç oluyorsun. Mide bulandırıcı. Sinema sektörünü deneyebilirim belki. Ama o zaman da sabahtan akşama dek, yıllarca sinemacı kafelerinde oturup beklemek zorunda kalırım. Günün birinde açlıktan öleceğim için cesedimi bulur, ondan da faydalanırlar. Pislikler. İçimde öfke bir motor gibi çalışıyor. Heyecandan şiştim. Briekow bir tencere sıcak su için fazladan beş fenik alıyor. Beş fenik değil takıldığım şey, adilik. Yakında tuvalet kapısına da kurulup her girdiğinizde para kesecek. – Aslında barmen de olabilirim. Geçenlerde Tırtıl'la barın birindeydim. Café des Westens'de[22] yapıştı bana odun – kareli takım, benekli kravat, kafasında saçtan çok yağ ve iki vişneli brendi, bende ise kırk markın üstünde gerçek devekuşu derisinden ayakkabılar! Kızlar bar sandalyelerinde, tünek üzerinde tekrar yumurtlamadan önce malt içeceği kürü yapması gereken yolunmuş tavuklar gibi oturmuşlar. Önlerinde ise erkekler – salta duran şehvetli tavşanlar misali. O konuşmalar! Duymanız lazım. Üç kuruş bahşiş için bir yumurta likörü alıp sekiz saat çene çalıyorlar – baştan aşağı yalan tabii ki. Gayet de cilveli hepsi – şakalarını bir duysanız! Barmen olsam bir marktan aşağı bir tanesine bile gülmem. Düzgün kıyafetlerim olsaydı keşke. Ama

22 20. yüzyılın başında, Berlin Kurfürstendamm'da yer alan, özellikle sanatçıların uğrak yeri olan bir kafe – ç.n.

maalesef şık bir gece elbisem yok. Bir zamanlar beni seven Lippi Wiesel'i aramak için postaneye gidiyorum. Şu elit tayfadan ama o kadar parasız değil, bir gazeteye kapağı atmış.

Velhasıl bana böyle görünen Lippi Wiesel'ı arıyorum. Önceden bir plan yaptım, o grubun içinde bir namım vardı sonuçta.

Gayet sakin bir sesle, "Merhaba, Lippi – ne haber? – Evet – İsveç'i bilir misin?" diyorum.

"Evet."

"İlk gitmek istediğim yer orası. Peki Yunanistan'ı?"

"Evet."

"Oraya da gitmeyi düşündüm."

"Evet."

Bunun üzerine başlıyorum düşünmeye, bu domuz hangi ülkelere gitmemiştir, kafamda bir plan var, onu etkilemem gerekiyor. "Bulgaristan'ı bilir misin?" diye soruyorum.

"Hayır," diyor.

Çok şükür! Ben de başlıyorum anlatmaya: "Bulgaristan'daydım, babamın oranın hükümetiyle birtakım gizli işleri vardı – evet, yeni döndüm, hayır, hayır, babam hâlâ orada. Maliye bakanıyla bir hikâyem oldu – son derece can sıkıcı bir hikâye – bir adamın ayağına basmayagör hemen ciddi bir şeye başlamak istiyorsun zannediyor – e ben bunu bilmiyorum tabii – bir hata etmiş bulundum. O zaman babam dedi ki: Kızım, ya bunun sonuçlarına katlanacaksın ya da buradan gideceksin, aksi takdirde iş bağlantılarıma da zarar vereceksin – adam lastik kokuyordu resmen, orada herkes böyle kokuyor – çok güzel bir ülke, o ayrı – kafelerdeki masalarda hakiki altın işlemeli masa örtüleri serili – garsonlar ise kırmızı kadifeden kıyafetler giyiyorlar ve hemen 'carabitschi' diye soruyorlar – 'isminiz, lütfen' anlamında – söylüyorsun – hemen bir demlik kahve getiriyorlar, üzerinde ışıklarla müşterinin isminin baş harfleri yazıyor."

Lippi Wiesel gibi tipleri ancak böyle etkilersin, birtakım enternasyonel zırvalar gerekir. Sonra buluşuyorum onunla.

Lippi Wiesel'da kalıyorum. Babamın hükümetle birlik olduğuna inanıyor, onun için bir arzu nesnesi olabilmemin tek yolu bu, aslında sarışın sever, erkekler için siyaset ve erotizm genellikle birlikte yürüyor, işin içine ırk ve inanç da giriyor. Briekow karısından uzaklaştım ya şimdi, çok mutluyum. Yabancı dilleri, dans etmeyi, adab-ı muaşereti ve yemek yapmayı öğrenebileceğiniz kurslar var ama kırık dökük mutfak eşyaları olan mobilyalı bir odada yalnız yaşamayı ya da sizi teselli edecek, tanıdık seslerin olmadığı bir yerde yapayalnız nasıl kalınacağını öğretecek bir kurs yok.

Lippi'ye çok da bayılmıyorum ama yine de onunlayım, çünkü sıla özlemiyle yanıp tutuşan kalbim için her insan bir sıcaklık demek, ama sıla özlemi derken annemlerin yanına dönmekten bahsetmiyorum, gerçek bir yuva özleminden bahsediyorum – kafamda bu düşünceler dolanıp duruyor işte. Neyi yanlış yapıyorum hayatımda?

Belki de daha iyisini hak etmiyorumdur.

Noel geldi. Kar insanları sarhoş ediyor. Gerçekten, şaraptan körkütük sarhoş olmuşsunuz gibi. Sarhoş olmak yaşlanmayı önlemenin tek yolu. Daha çok yıl var önümde sürünecek.

Tilli aracılığıyla Therese'ye bir kutu fındıklı çikolata gönderdim ve ona tutku dolu öpücükler verecek birçok sevgili diledim.

Tilli ve Therese aracılığıyla anneme de bir kahve demliği gönderdim. Onun için ise kocasının, ki babam olur, bir kez olsun sarhoş değilken ona sarılmasını diledim.

Tilli'ye benim biricik leylak renkli ipek gömleğimi hediye ettim; çok sevgili Albert'inin o gömleği giydiğini fark etme-

sini ve bir iş bulmasını diledim.

Hulla bir fahişeydi, böylelerinin belki mezarı bile olmaz, insanlar onların dünyasını yeryüzünde cehenneme çevirirler, belki de bu yüzden onlar için dua etmenin anlamı yoktur, çünkü öldüklerinde zaten huzura ererler. Hem Hulla'lara para yatıran erkekler olmasa Hulla'lar da olmaz ki – hiçbir erkeğin Hulla'ya kötü bir söz söylemeye hakkı yok. Ona gözlerindeki iyiliğin artık bir işe yarayacağı gerçek bir cennet diliyorum. Ve bir melek olduysa kanatları bandajla yapıştırılmış olmasın lütfen.

Kendim için büyük lacivert çanlar gibi sesi olan ve bana, "Doris, beni dinle; söylediğim şey gerçek," diyen bir adam diledim.

Kürküme bir lavanta kokusu hediye ettim ve tek bir tüyünü bile yitirmemesini diledim. Bunu herkes için dilerim. –

Lippi Wiesel için üç tane fotoğraf çerçevesini birbirinden değişik çiçeklerle süsledim, bir Noel ağacı aldım, süsleyip banyoya kilitledim. Daha sonra mumlar yakacağım ve birbirimizi insan gibi anlayabilmemizi diliyorum.

Bir lokaldeyim. Noel işlerini hallettim. Noel arifesiydi. Her şey ne kadar değersiz. Mumları yaktım, masayı çam ağacı dallarıyla süsledim. Bekliyordum. Gelmedi Lippi. Çünkü erkeklerinin bayram günlerinde o çok sıkıcı aile yemeklerine davet edildiği kadınlardan biriyim ben, hepsi aynı cins ve bunlara sosyete deniyor. O orada Noel'i kutluyor, benim gibiler ise bekliyor. Yatmaya gittim. Ağacımın üzerinde mumlar yanıyordu, dallardan biri tutuşuverdi.

Büyük kıpkırmızı bir alev – böyle bir ateş çıksın istiyorum – okulda bir Paul vardı – bahçedeki kulübede ateş yakmıştık – patates için – patateslerin yanık kabuklarını yemiştik – Paul siyah ayı olmuştu, gökyüzü gri bir sise bürünmüştü – alevden bir kule yapmıştık – ben kepçe kulaklarının arkasında tavuk tüyü takılı bir Kızılderili olmuştum, ama şimdi-

lerde bunu pek yapmıyorlar. Saçlar da cabası. Kıvrımlı sert bir toprağın üzerinde bir ateş yansın istiyorum.

"Bağışla beni, şekerim" – geldi işte – sarhoş olmuş domuz. "Özüğ dilerim, Brenningler bırakmadı, on beş marklık orkide aldım onlara, sence yeterli olmuş mudur? Adam nüfuzlu, biliyorsun – kadın iki tane yavru İskoç teriyer almış, fotoğraflarını basacağız – matrak hayvanlar – maalesef pislememeyi henüz öğrenmemişler – dizimdeki lekeyi görüyor musun – yarın sabah temizleyebilir misin?"

"En azından şu radyoyu kapat, lütfen," diyorum. *Sakin gece – kutsal gece, insanlık uykuda, sadece Meryem nöbettedir* – okuldayken koro başı olarak söylemiştim – saaakiin geeceee –

"Benim tatlı küçüğüm, sana hediye alamadım, çok sefil zamanlar biliyorsun, benim küçük böcüğüm, her yeri yıkıp döküyorlar, son maaşımı bile ödemediler – nasıl Noel ama! Sadece işadamlarına işliyor – ama sen ufaklık – sana bir hediyem var, sana verebileceğim hediyelerin en iyisi, en güzeli – sana kendimi veriyorum!" Ve ayakkabılarıyla, pantolon askılarıyla yatağa atlıyor.

"Lütfen örtünün altında kalın beyefendi," diyorum öfkeden köpürerek.

"Bizim Alman Noel'imiz," diyor soluk soluğa.

"Bizim Alman Noel'imiz de neymiş?" Yataktan çıkıyorum – sarhoşun tekiyle yatmak – hayır, hiç işim olmaz, bavulum – "Birazdan tatlım, birazdan geliyorum, bir şey arıyorum da" – bavulum, terliklerim, elbiseler, ayakkabılar – çabuk, çabuk – "evet, geliyorum birazdan" – anahtarlar masanın üstünde, çok şükür, çabuk, çabuk – sakin gece, kutsal gece – nerede bu anahtarlar – sakin... sabunu alıyorum vallahi, o benim – hoşçakal! – Sızmış bile – iyi sıhhatte olsun, aman!

Ve bir kış gecesini Tiergarten'da bir bankın üzerinde yarı uyuklayarak geçirdim. Bunu yaşamayan ne çektiğimi bilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bol Miktarda Kış ve Bir Bekleme Salonu

Ne yapacağımı, nereye gideceğimi bilmeden bavulumla dolanıyorum ortalıkta. Zamanımın çoğunu Hayvanat Bahçesi İstasyonu'nun bekleme salonunda geçiriyorum. Cebinde para yok diye garsonlar insanı bu kadar hor görmek zorunda mı?

Eve dönmek istemiyorum, Tilli'ye gitmek istemiyorum, Lippi'ye ya da başka ahmakların yanına da gitmek istemiyorum – istemiyorum artık, hoşlanmıyorum bundan. Noel yemeğine çağrılan adamlar istemiyorum. İstiyorum ki – istiyorum ki – ne istiyorum ben?

Bekleme salonlarının masalarında oturuyorum burada. Kürkümü rehin vermek istemiyorum, istemiyorum işte – resmî belgelerim de yok. Tilli kürkümü alacak birini tanıyormuş. Ama istemiyorum. Bazen başım masaya, tabağın üstüne düşüyor, yorgunluğum o denli ağır bir yük. Yazıyorum çünkü elim hareket etmek istiyor, beyaz sayfaları ve çizgileriyle defterim düşüncelerime ve yorgunluğuma, harflerime

yatak olmaya hazır bekliyor, böylelikle en azından bir parçamın olsun uzanacak bir yatağı var.

Masa izmarit ve hazır Maggi çorbalarının baharatları kokuyor. Tuvaletlerde çalışan bir kadın bana sosisli sandviç verdi, tadı hijyen gibi, sağlık için kullanılan tıp terimi var ya hani. Bunu nereden biliyorum, biliyorum çünkü Jaedike'de oturan Rose Krall söylemişti, doktor sevgilisi vardı. Bir kızın sevgilisinin mesleğini çıkarmak çok kolaydır, çünkü sürekli sevgilisinin mesleğinin diliyle konuşur.

Aman allahım öyle yorgunum ki. Hiçbir şey yapmaya halim, hevesim yok. Hep aynı şeyler. Ve yorgunluğumdan doğan tek yeni şey, bundan sonra işlerin nasıl gideceğine dair merak – Affedersiniz garson hanım, bana bir duble daha getirir misiniz? – Neden burada Ren'le ilgili bu kadar çok müzik çalıyorlar ki? Kapının hemen yanında bir adam mızıka çalıyor, alnındaki kırışıklıklar koskoca bir hayatı ele veriyor. Dün yanıma gelen ve beni olmadığım birisi zanneden bir adamlaydım, elbette zannettiği kişi değilim. Akşamları her yerde fahişeler bekliyor – Aleks'te öyle çok ki, öyle çok ki – Kurfürstendamm'da, Joachimsthaler'de, Friedrich İstasyonu'nda, her yerde. Çoğu da öyle gibi durmuyor, çekine çekine yürüyor – bir fahişeyi ayırt ettiren her zaman yüzü değildir – aynama bakıyorum – kalpleri uykuya yatmış insanların yürüyüş biçimidir.

Yavaşça Anıt Kilise'sini, sonra Tauentzien Sokağı'nı geçiyorum, kayıtsızlığım dizlerime vurmuş, ilerliyorum, hem yürümek istiyorum hem de ayakların geri geri gidiyor, ikisini de istemiyorum. Köşelere gelince dur diyor bedenim, köşeler sırtımda keskin kenara yaslanma özlemi uyandırıyor. Evet köşe demek, keskin kenara yaslanmak ve onu yoğun bir şekilde hissetmek demek. Ve caddelerden gelen ışıkların senin için bir yüzü aydınlatmasını istiyorsun, başka yüzlere de bakıp bir tanesini bekliyorsun, spor gibi hem, eğlenceli de.

Yürümeye devam ettim, fahişeler köşelerde bekliyor, sporlarını yapıyorlardı, onların yürüyüşlerini ve duruşlarını olduğu gibi taklit eden bir mekanizma vardı sanki içimde. Derken kendini benden üstün gören bir adam konuşuyor benimle, "Ben sizin 'yavrunuz' değilim, ben bir hanımefendiyim," diyorum.

Bir restoranda sohbet ettik, şarap içmem gerekiyordu, aynı paraya yemek sipariş etmesini tercih ederdim halbuki. Ama onlar böyledir – içki için tonla para öderler ama azıcık yemek ısmarlasalar kendilerini kullanılmış hissederler çünkü yemek bir ihtiyaçtır, oysa içki lüzumsuz olduğu oranda şıktır. Yüzünde yara vardı, yeraltı dünyasına hevesleniyordu. Bu yüzden Berlin'e gelmişti, mangal yürekliliğini gösterebileceği tehlikelere atılmak istiyordu.

Yaralıyüz'le birlikte Nollendorf Meydanı'nın arkasında bodrum katında bir yere gittim – bomboştu. Ortada bir dans pisti, arka bahçede, aynanın içinde sönük bir alev, sisler arasında, su birikintisinde bir ay... Yüksek kubbeli, soğuk ve ucuz. Duvarlarda eski insanların ahlâksız şeyler yaptığı resimler. Kapıcıların pazar günleri kullandığı tarzda örtüler örtülmüş masalar. Fahişeler en az beş sene öncesinin modası, o dönem şık olan elbiseler giymiş. Tıpkı o romanlardaki gibi, bitmiş bir ortaçağ, tamamen modası geçmiş her şey. Ve bir müzik grubu. Tek kişilik. Adamın teki bir şeyler tıngırdatarak her gece bir mark alıyor. Hapse girip çıkmış, önceden oyuncuymuş. Aynı benim eski tiyatrodaki sahne ışığında yüzleri bebek gibi görünen ama gündüz gözüyle hastaneyi boylamış moruklara benzeyen sarı saçlı, kahraman kılıklı gençlere benziyor. Gazetelere de yazıyormuş zamanında. Bomboş gri pistin ortasında, gazete kâğıdından bir keseyle dikiliyor şimdi, torbayı burnuna yapıştırıyor, ucundan yakıyor. Bom-bom-bom, sesler çıkıyor orkestradan, sonra ışıklar sönüyor, önceden en azından bir ışığın olduğunu ancak o

zaman fark ediyorsun. Burnunda gazete kâğıdıyla dizlerinin üstüne çöküyor, gazete kâğıdı yanıyor, burnunda bir alev – sonra kendini geriye atıyor – boyundan askılı karnaval pantolonlarından giymiş.

"Ne içersiniz?" diye soruyor Yaralıyüz. "Burada da doğru dürüst bir şey yokmuş."

Kırmızı bereli fahişe alkışlıyor, alkış sesi yankılanıyor, kese çok büyük, yavaş yavaş yanıyor, oyuncu yüzündeki alevleri silkeliyor – *O Donna Klara...* çalıyor bir yandan ve o kör ışık tekrar yanıyor. Adı Herbert, tanıyorum onu, üç yıl önce o da bir elitti. Şimdi ise aptal bir şapka takıyor ve yüzünü tuhaf şekillere sokuyor.

"Ona bir mark verin," diyorum Yaralıyüz'e.

"Bir kuruş yeter de artar bile," diyor ve beş fenik fırlatıyor Herbert'e.

"Tüh, keşke daha az bozuğunuz olsaymış," diyorum.

Sonra sohbet. Hep cinsellik üzerine. İnsana gerçekten bıkkınlık geliyor. Şakalar belden aşağı, anılar belden aşağı, ciddi bilimsel konularla ilgili konuşmalar belden aşağı, ki bunlar en uzmanlık gerektiren ve anlaşılmaz konular olması gerekirken böyle olunca daha mide bulandırıcı bir hal alıyorlar. Ama tiksindiğini belli etmemen gerekiyor, aksi takdirde Yaralıyüz'ün suratında hemen küçümseyen bir gülümseme beliriyor: Ah, yazık, ben de bunları aşmış bir kadın olduğunuzu düşünmüştüm, kadınların aklı fikri hep fesatlıkta tabii!

Dün gece birkaç saat bir takside uyudum. Taksici para istemedi. "Nasıl olsa beklemem gerekiyor burada," dedi, "siz rahatınıza bakın, müşteri gelirse uyandırırım sizi, ama içinde bulunduğumuz zamanlar malum, kimsenin geldiği yok."

Kıvrılıp uyudum, beni rahat bıraktı. Hava hafiften aydınlanıp yıldızlar yok olana kadar – artık sabah olmuş olsa da

– hâlâ gece sayılırdı. Işık, ipekten beyaz bir sis gibi yükseliyordu yeryüzünden, ben ise yorgun zihnimle, böyle kaskatı bir topraktan nasıl olup da ışık çıktığını merak ediyordum. Gökyüzünde değildi ışık. Sırtım ağrıyordu.

"Teşekkür ederim," dedim şoföre. Koltuk döşemesinden yapış yapış olmuş, uyuşmuş elimi uzattım.

"Günaydınlar olsun," dedi ve elimi kabul etmedi.

Ayrıldım oradan. Tam bir kapalı kutuydu, bir teşekküre dahi yer yoktu içinde. İşte o zaman şanslı olmanın ne demek olduğunu anladım – günde üç dakikalığına da olsa iyi bir insanla karşılaşmaktı şanslı olmak. O kadar çok zamanım var ki benim – hesap edilebilir. Günde 24 saat var, yarısı gece, geriye 12 saat kalıyor. 12 saati 60 dakikayla çarptın mı 720 dakika ediyor, ve bunun sadece üç dakikası iyilikle geçiyorsa, geriye kötü ve sıradan insanlarla dolu 717 dakika kalıyor. Zarar görmek istemiyorsan, bunun farkında olmak zorundasın. Herkesin de kötü olmaya hakkı var, ayrıca. Bir an önce saçlarımı yıkamam gerekiyor, yoksa Hint fakirlerine döneceğim. "Saçların sonsuz bir orman gibi," demişti birisi bir zamanlar – sahi ya, kimdi bunu söyleyen? Wâlder.[1] Yabanmersinleri ve küçük metal kovalar geliyor hemen aklıma. Eskiden elma reçelleri için kullanılırdı o kovalar. Ah, Karl geliyor.

Enteresan bir sohbet etmiş oldum, Karl sağolsun. Tuhaf bir tip. Marul ve turp yetiştiriyor, ahşaptan küçük pipolar ve bebekler yapıyor. Yeşillikler içinde bir kulübede çiftçi hayatı yaşıyor, cüretkâr aksanıyla gerçek bir Berlinli, dağınık, külrengi saçları var ve hep keyfi yerinde. Önceleri bir çilingir atölyesinde çalışıyormuş ama şimdi işsiz, üstelik daha genç. Boynuna astığı bir sandıkta yaptığı ufak tefek ıvır zıvırları taşıyor, yetiştirdiği turpları vesaire ve kendisinin yağmurda çamurda çalışan seyyar bir süpermarket olduğunu söylüyor.

1 (Alm.) Ormanlar.

Mallarını şehrin batısında satıyor, bazen de Hayvanat Bahçesi İstasyonu'nun bekleme salonunda oturup bir bira içiyor.

"Selam Sibiryalı kız," diye sesleniyor bana – "o kürk ne alaka? – Gelsene benimle, biraz yardım et bana, benimle çalış."

Ağzı bir kadına duyduğu açlıktan kokuyor.

"Nasıl çalışacağım seninle Karl?" diye soruyorum.

"Benim kulübede iki küçük oda var," diyor, "bir de keçi var, sağmak gerekiyor, yatağımızı yapabilirsin, camları silebilirsin, oyuncak bebekleri boyayıp gözlerini dikebilirsin – hadi ama ufaklık, çok da tatlı bir yüzün var hem – sen – fahişe mi olmak istiyorsun yoksa? İnan bana ufaklık, iş arayanlar arasında çok rekabet var, ama çalışmak istemeyenlerin, fahişelerin, hiç çaba göstermeyip çalışmaktan kaçanların arasında daha çok rekabet var, sana söyleyeyim – neden rekabetin daha yoğun olduğu yerde at koşturmak isteyesin ki?"

Albert soygundan tutuklandı. Tilli de ona yataklık etmekten. Gece bir barda demleniyormuş. Tanınıyormuş. Cebinden gümüş bıçağı sarkıyor. Tam arkasında da bir polis memuru oturuyormuş. Böyle aptallığa gülmeyeyim de ne yapayım? Bunlar mı şimdi gerçek soyguncular? Gerçek soyguncuların bunlarla alakası yok ki.

Masamda o biçim Gustav oturuyor, kusmuğa dönmüş yüzü. Ayakta uyukluyor. Ve polis kontrole geliyor. Hemen tüyüyorum. Gustav'ı karakola götürüyorlar. Yürürken dahi uyukluyor, kafası sallanıyor. Tuvalet temizleyen kadının yanına saklanıyorum.

"Bayan Molle," diyorum, "bir gün bütün borcumu ödeyeceğim size."

"İnsan bir kez düşmeye görsün, bir daha gün yüzü göremez," diyor ve dik dik bakıyor bana.

Zorla muhabbet etmeye çalışıyorum onunla, sadece konuşmak, konuşmak, konuşmak istiyorum – küçük bir elek-

trikli sobası var – "Sizin burası sıcakmış, Bayan Molle," küçük beyaz fayanslarda sesim yankılanıyor.

"Bu kış doğru dürüst soğuk yapmadı," diyor.

"Evet," diyorum.

Sonra tekrar oturup yazmaya koyuluyorum, arada uyukluyorum. Gustav dönüyor, salmışlar karakoldan, bir köşeye çöküp tekrar uyuklamaya başlıyor. O kadar yorgun ki o biçim olduğunu bile unutmuş, o kadar aç ve yorgunsanız normale dönersiniz.

"Hâlâ buradasın," diyor Karl, bira ve sosis ısmarlıyor bana. "Geliyor musun benimle?"

"Hayır – benim hedeflerim var." – Mideme sosisler girdi ya, hedeflerim yine çıktı ortaya.

"Ah, saçmalığa bak, hedeflermiş, hedef de neymiş?" Gürlüyor sesi. "Sence benim hâlâ hedeflerim var mıdır? Yemek yemek, içmek, uyumak, güzel kızlar, keyfimin yerinde olması – benim hedeflerim işte bunlar. Bütün bunları da alnımın akıyla kazanabiliyorsam, o zaman keyfime diyecek olmaz. Bunu yapamazsam, iki lokma için çalmak zorunda kalırsam, vicdanım rahat etmez, tabii yakalanacak kadar da enayiysem."

Bana sosyalizmden bahsediyor. "O kadar güzel olmaz belki ama en azından rahat bir nefes alma ihtimalimiz var, bu da bir başlangıçtır – oysa şimdi koskoca bir pisliğin içindeyiz. – Gelecek misin benimle? Hayır mı? – O zaman hedeflerinle kıçımı yalarsın."

"Kıç yalamak iyidir," diyorum, "sosisler için çok sağol."

"Kulübe gelmek ister misin benimle?" diye soruyor küçük Schanewsky.

Aleksander Meydanı'nın arkasındaki bir kulübe gidiyoruz. Giriş paramı o ödüyor. Şu sıralar bir işi var. İşçilerin takıldığı bir kulüp. Sadece küçük Schanewsky ve dört genç kız

var o gece. Üçüncü katta iki oda var, bir sürü kitap, duvarlarda eciş bücüş harflerle Yahudi dilinde bir şeyler yazıyor.

Else adında çok güzel bir cildi olan bir işçi kızla muhabbet ediyorum.

Başımı omzuna yaslıyorum. Habire konuşuyorlar ama ben hiçbir şey anlamıyorum, hiçbir şey. Dünyada hep zulüm varmış, hiçbir şey anlamıyorum bunlardan. Bu kadar aptalım işte. Ama sesleri öyle tatlı tatlı uykumu getiriyor ki, Else'nin omuzları anneminkiler gibi geliyor. Masanın üstünde beyaz kâğıtlar duruyor, mutfak ışığı yanıyor. Gözlerim kapanıyor, Schanewsky bana ciğer ve soğan ısmarlıyor – uyuyorum ve rüyamda yemek yediğimi görüyorum. Sesler mırıl mırıl geliyor kulağıma, politikayla alakam olmadığını söylemeliyim onlara diye düşünüyorum – insanın hep bir halt olması gerekiyor. Bunun da hep politika üzerinden olması gerekiyor. Ya da illa ki başka bir halt olmalı.

Büfede yusyuvarlak portakallar, peynir ve et var.

Else'nin omzu yüzümün altından kayıyor, bir gürültüdür kopuyor – ayak sesleri, çok gürültülü ayak sesleri geliyor – kızlar çığlık atıyor, pencereleri açıyorlar. Schanewsky köşeden yumuşacık bakışlarıyla beni seyrediyor – odada birden on tane yağmurluklu sarışın adam beliriyor – düşmanları bunlar, yine siyasetle ilgili bir mesele. Büfeye atılıyorlar, mutfak ışığının altında bembeyaz görünüyorlar, aç oldukları belli, portakalları yerlere atıyor, bütün sosisleri yiyorlar. Ortalığı birbirine katıyorlar. Bütün sosisleri açgözlülükle indirdiler midelerine. Sonra gidiyorlar. Neydi şimdi bu olanlar?

Aslında her gün yeni bir yılın başlangıcı ama bugün başka türlü yeni bir yıl çünkü yılbaşı. Punç içilir. Kurşun dökmek saçmalıktır ama bütün bunlar beni hüzünlendiriyor, ne renk ne sıcaklık, bunların hiçbiri yok hayatımda. Barlardan hayır

yok. Restoranlara gidip çiçek satacağım – yarın. Çiçek satabilmek için de önce paraya ihtiyacım var. Birilerinin benimle konuşmasına ve bir şeyler ısmarlamasına izin vereceğim, tamam, ne yapayım? Bir kerecik, sonra bir daha asla. Sonra yine sinemalara gitmeyi çok istiyorum.

"Benimle gelmek ister misin?"

"Olur."

Sesi koyu renkli yosunlar gibi. Ama ne anlamı var ki bunun? Sapık katillerin sesini, buraya yazmaya utandığım tiplerin nasıl konuştuklarını nereden bileceğim ki? Arkasına konfetiler takılmış kocaman bir otobüs geçti. Yeşil Yosun'un gözlerini merak ediyordum – yılbaşıydı ve yerler kaygandı. 1932'ye gireli üç dakika olmuştu.

Yeni bir yılla ilgili en önemli mesele şu: Büroda çalışıyorsan mektuplara attığın tarihi değiştirmen gerekir ki ilk dört hafta bunu illa ki unutursun.

"*Zavallı Jigolo, Güzel Jigolo.*"[2] Şarkı söylüyor Yeşil Yosun.

"Neden?" diye soruyorum.

"Karın başka biriyle kaçtı."

"Berlin bir derya, neler olup bitmiyor ki?" diyorum, erkeklerin samimi itiraflarına bir şeyler söylemek gerekir, her ne kadar söylediğin şey genelde yanlış da olsa. O yüzden de ne söylediğinin önemi yoktur. Şimdi güvenli bir evde oturuyorum.

"Karınız mutlaka döner," diyorum, "siz bendeki şansı bir bilseniz."

Sokağa çıkıyoruz. Yosun'un gözlerini görüyorum – güzel mavi, hakiki gözler.

"Tamam, geliyorum seninle." On mark – on mark isteye-

2 Julius Brammer'in sözlerini 1924'te Adlon Oteli'nde yazdığı, İtalyan besteci Leonello Casucci'nin bestelediği, Richard Tauber gibi opera sanatçılarından Rote Raketen gibi propaganda gruplarına, gerek operalarda gerekse siyasi kabarelerde de yorumlanan "Schöner gigolo, armer gigolo" adlı popüler şarkı – ç.n.

ceğim ondan. Alt dudağı, narin bir bebeğin ağlarken büzdüğü dudakları gibi. Aman allahım, böyle adamlar nasıl da etkiliyor hemen insanı.

"Başka şehirden mi geldiniz burayı görmeye?" diye soruyor. Dangalak. Tabii ya, seyahatteyim. Elimde bavul – hakiki vulkanize elyaftan – *Bemberg* çamaşırlarım ve eşyalarımla dolu bir bavul, zor elde ettiğim Berlin eşyalarımla dolu. Bavuluma elini sürecek olursa anında üzerine atlar, dişlerimle kafasını koparırım onun.

"Çok yalnızım," diyor. Hepsi de öyledir zaten. Eee, ne olmuş?

"Nereye gidelim bilmiyorum," diyorum Tauentzien'e geldiğimizde. Açlıktan, biraz da bilerek dizlerimi burkuyorum.

"O halde, gelin benimle işte!" Seve seve Yeşil Yosun. Otobüse biniyoruz – taksiye bile değil.

"Zavallı küçük kız," diyor. Otobüste iyi bir acındırıyorum kendime, gözlerimden sular seller gibi yaş boşanıyor. Lanet olsun. Nereye gidiyoruz ki? "Bana."

Banyoda bir kantar var, kirk sekiz kiloyum. Boğazım karıncalanıyor – yine kilolu olmak moda olursa bittim demektir. Boğazımda çok sinir bir karıncalanma var. Öksürük de başladı. – Yazlık gibi görünüyor ev gözüme.

Yabancı bir apartmanın girişinde, bir başkasının açtığı bir kapının önünde durmak hep tuhaf gelmiştir bana. Mermerler soğuk soğuk, hoşlanmıyorlar benden, hissediyorum. Ve evin gerçek sahibi ışığı açıyor, düğmenin tam olarak nerede olduğunu o biliyor çünkü – bu ona bir üstünlük veriyor. Sonra küçük bir yere, asansöre giriyorsun – dört bir yanda saçma sapan aynalar – gerçekten bu kadar çirkin miyim ben? İnsan kendinden utanıyor çünkü yeterince güzel hissetmiyorsun kendini – ama artık neredeyse hiç aldırış etmiyorum buna. Kalın bir kumaştan yapılmış gri bir paltosu var, *ulster* deniyor bunlara. Hep gri renkte oluyorlar. Ba-

na kalırsa sapık katiller yağmurluk giyiyor genelde. Duruyor asansör, kusacağım geliyor. Sonra şıngırdayan bir dolu anahtarın asılı olduğu bir anahtarlığa sahip olan o kişiye bir saygı duyuyorsun, o bir dolu gizemli anahtarın arasında hangisinin doğru anahtar olduğunu bir tek o biliyor ya. Sen ise aciz halde duruyorsun öyle. Sarı saçları çok düzgün bir şekilde tepeden ayrılmış, hiç ilginç olmayan bir şekilde düzgün.

"Buyrun," diyor, önden giriyorum içeri. Her şey son derece modern. Büyük işadamlarının evlerinde olduğu gibi masif meşe mobilyalar yok.

"Burada olduğunuz için çok memnunum, daha doğrusu herhangi birisi burada olduğu için, yaşadıklarım başkalarına saçma geliyor ama benim için hiç öyle değil, beni başkalarından ayıran da bu zaten."

"Tabii, tabii," diyorum.

"Biraz kalmak istemez miydiniz Bayan..."

"Doris."

"Doris Hanım."

Daire mantar parkeyle kaplı, üç oda bir banyo. Bir kauçuk ağacı, ipek döşemeli bir divan ve gerçekten çok şık, çelikten lambalar var, dişçi muayenehanelerinde olanlardan – her şeye sahip, yine de kafayı yemiş kadınlar gibi ağlayıp sızlanıyor. Çoktur böyleleri. Vernikli pek alçak bir karyola, Japon işi sandıklara benzeyen küçük komodinler ve bir kadın yüzünden belirmiş göz halkaları. Bir de Aleksander Meydanı'ndan Anıt Kilise'ye, Tauentzien'den Friedrich Sokağı'na kadar güruh halinde yürüyen bizler, içimizde güzeli de var, şık olanı da. Genç olanı da. Ve güruh halinde yürüyen erkekler – yiyecek bir şeyler bulabildiğim sürece neden onu değil de bunu seçtiğime kafa yormanın âlemi ne? Hepsi aynı yere çıkıyor – sadece sağır, topal ya da sadist olan tuhaf tipleri eliyorum. Beyefendi, seni aptal, sende ne

varsa, diğerinde de aynısı var! Üç tane dev portakal yememe izin veriliyor.

Tam bir soğan erkeği – "Ellerin mi soğuk senin?" Tabii ya, nasıl sıcak olacaklardı acaba? – Hayır, lütfen, bıraksın ellerimi – midemi bulandırıyor, o yosun gibi sesi ve ellerime matah bir şeymiş gibi yaptığı saçmalık.

"Yorgun, küçük kız – yorgun, zavallı, küçük kadın, zor şeyler yaşadın, değil mi? Artık üzülme – bana anlatmak ister misiniz? Kaç yaşındasınız?"

"On sekiz." Anlatmak mı? Hayır, anlatmak istemiyorum, tek kelime bile etmek istemiyorum.

"Neden üzgün bu kocaman gözler?" Hep o yosun gibi ses – hassas bir bitki gibi – allahım hayır – bana böyle davranmaya devam ederse baldırlarından tekmeleyeceğim onu. Üzerime düşmesi beni iğrendiriyor – bana karşı fazla iyi olması midemi bulandırıyor, çok pis bir laf etmemek için kendimi zor tutuyorum.

"Yatalım hadi."

Tabii ya, yatalım, hadi. Banyoya gidiyorum. Kıyafetlerimi çıkarıyorum. Büyük bir ayna var. Ben bu muyum? Evet ya, buyum işte. Sol bacağım, sağ bacağımdan daha kalın. Kemiklerim ince, tenim sarı ve felaket yorgunum. Aç bir hayvan gibi. Yüzüm kaşık kadar, ezik büzük, çenemde bir sivilce çıkmış – bir yıldız olmak istiyorum ha – belli, belli – güleyim bari. Küvette öfkeden kendimi ısırıyorum. Saçlar yağlı, darmadağın – bir, iki, üç kaburga kemiği – kalça kemiklerim çıkmış – allahım, iskelete dönmüşüm – işte bunlar size bir şeyler öğretiyor beyler, bunlar hep öğretiyor. Ve bu haldeyken şehvetli olmanız gerekiyor. Kusacağım. Bana on mark vermesi lazım, sadece bir kere kabul edeceğim onu, öyle midemi bulandırıyor ki, istemiyorum hiç – on mark, sonra gider çiçek satarım, sonra da – kendime bir krem alırım – yüzüm için – ben – aynaya daha fazla bakmaya devam edersem

fiyatı düşürmek zorunda kalacağım. Yeter. Nerede benim ipekten Bemberg geceliğim? On mark.

"Sizin için divana yatak yaptım."

O da iyi. Yatak ya da divan – hiç fark etmez. Belki de o işten hemen sonra gitmem gerekmez ve geceyi burada geçiririm – ama o zaman dibimde olacak, istemiyorum o işten sonra onu – seni iğrenç vıcık vıcık kurbağa. Saçlarıma dokunuyor – hayır, lütfen – ah, lütfen yapma, yapamam, yapmak istemiyorum – on mark! – Bir çığlık boğazımda düğümleniyor. "Lütfen saçıma dokunmayın, dayanamıyorum buna." – Bana karşı şimdi daha da iyi olmak istiyor, en büyük domuzluk da bu ya.

"Lütfen, çok yorgunum," diyorum. Bir yatak. Uzun bir müddet yatmak istiyorum.

"İyi geceler," diyor, "iyi uykular."

Gitti! Bir daha da gelmiyor. Önce şaşırıyor, sonra utanıyorum. Sonra da şu işe bak, diyorum – kim bilir böyle davranmasının altında ne domuzluk vardır. Bana göre hava hoş. Uykuya dalıyorum. Garip rüyalar gördüm ama maalesef hatırlamıyorum. Şu ana kadar sadece uyudum, hiçbir şey yemeden sadece uyudum. Ne olup bittiğini anlatacak kelimelerim yok, sadece uyuduğumu söyleyebilirim.

"Kahve yaptım," diyor sabahın sekizinde, "ben işe gidiyorum, siz uyuyun, altıda dönerim, burada olur musunuz?"

"Evet."

"Kilerde yiyecek bir şeyler var, istediğinizi alabilirsiniz."

"Tamam."

Evet, burada olacağım, başka nereye gideceğim ki? Ama çok öfkeliyim – seni uyuz yosun parçası, çıkaracağım ben senin foyanı ortaya.

"Bana biraz sigara bırakabilir misiniz acaba?"

"Mutfak masasına bir paket bırakıyorum." Ooo, şuna bak

– altı mark olanlarından – madem öyle, benden günah gitti! Öğlene kadar on taneyi de bitirmiş olmazsam ben de ne olayım.

"Söyler misiniz lütfen, beni tanıyor musunuz ki bütün gün burada yalnız bırakıyorsunuz, bütün evi soyup soğana çevirebilir, istediğimi alıp tüyebilirim."

Bana bakıyor: "Bir kere benim için fark etmez, ama yapmazsınız zaten." Tabii ki yapmam – iyi de neden fark etmiyormuş?

"Anlaşılan kendinizi paralayarak çalışmanıza pek gerek yok, öyle mi?"

"Yoo, öyle değil," diyor.

"Ne iş yapıyorsunuz o halde?"

Reklamcıymış. Sabahları sekizde gidiyor, akşamları altı, yedi gibi dönüyormuş. Yüzünde kırışıklıklar var, gözlerinin altında ise mor halkalar. Otuz yedi yaşındaymış. Böyle görünmek için oldukça genç aslında.

Hâlâ çok yorgunum, bütün gün uyuyorum, yine de alamıyorum uykumu. Kollarım iki yanıma düşüyor, hiçbir şey yapmaya halim yok. Hiçbir şeye özlem duymuyorum – ne paraya, ne anneme, ne Therese'ye. Yataktan kalkıyorum, kahve hazır. Kahvedan renkli, desenli ve her yerinde "mutlu aile" yazıyor. Kahve soğumasın diye kapağını kapatmış. Saat on iki, kahve ılık; ekmek, güzel bir tereyağı ve bal var masada. Azıcık yiyorum. Arada bir gözlerim açılıyor, sonra yine sabahın sekizi oluyor, gelip gidiyor, karşımda masada oturuyor. "Uyuyun siz," diyor.

Uyumaya devam ediyorum. Saat on iki oluyor yine, banyo yapıyorum, ama güzel görüneyim diye değil, sürekli yatakta yatacak değilim ya, böylelikle sıcak küvet ikinci yatağım oluyor. Sonra biraz yürüyorum odanın içinde, ayaklarım açılsın diye, çalışma masasına oturup biraz bir şey-

ler yazıyorum, biraz da küçük kanepeye oturuyorum, tekrar uzanıyor, tekrar uykuya dalıyorum. Sonra o geliyor. Evi toparlıyor, tek kelime bile etmiyor – belki de ben bir şeyler söylemeliyim, ama beni kovarsa da umrumda değil. O zaman sokağa uzanır, uyumaya orada devam ederim. Oturuyoruz, masada yemek var, ekmek ve domuz eti. Konyak içiyor. Ben sevmem.

"Neden burada kalmama izin veriyorsunuz?" diye soruyorum.

"Çünkü eve geldiğimde evde kimse olmadığını, kimsenin nefes almadığını görmekten korkuyorum – lütfen biraz daha kalın."

Öyle kafayı yemiş – bir de yalvarmaz mı kalın diye.

Dün akşam benimle ilgili sorular sordu. Ne diyeyim şimdi ben? Kendimle ilgili tek bir şey bilmiyorum ki şu an.

Her şey çok korkutucuydu artık. Üç konyak içiyorum, sonra radyoyu açıyorum – Roma'dan bahsediliyor, müzik çalıyor. Karşı duvarda yandan çekilmiş siyah beyaz bir fotoğraf asılı. Duvar ağustos öğleden sonraları gibi, sapsarı. Fotoğraf hareket ediyor. Yerler mantar parke, küçük de bir balkon var. Balkona bakınca bile insana bir üşüme geliyor, zaten kış – ama böyle yazlık gibi bir evde bulunduğun için bir anda mutlu oluyorsun.

"Biraz dolaşmak istemez misiniz, sinemaya gitmek istemez misiniz mesela, bütün gün ne yapıyorsunuz?"

"Uyuyorum."

"Hâlâ o kadar yorgun musunuz Doris Hanım?"

"Evet."

"Hasta mısınız?"

"Hayır."

"Daha çok yemek yemelisiniz, temiz hava da almalısınız."

"Evet."

"Neden hiç gülmüyorsunuz, bir derdiniz mi var, birisi size kötü bir şey mi yaptı?" Fotoğraf sallanıyor.

"Beyefendi," diyorum ayağa kalkarak, "burada uyumama izin veriyorsunuz, yemek yememe izin veriyorsunuz, her sabah soğumasın diye kahvenin kapağını kapatıyorsunuz, her gün altı marklık sigara paketleri bırakıyorsunuz masaya – benden bir şey istiyorsanız – eğer siz – eğer, eğer – isterseniz – o halde." – Bir şey mi dedi o? – "Şey demek istiyorum, bir şekilde size borcumu ödemem gerekir."

"Eğer isterseniz Doris Hanım, yarın sabah yatakları düzeltebilir, biraz da eve çekidüzen verebilirsiniz."

O kadar mı çirkinim ki beni istemiyor?

Tek başına dolaşmaya çıkmak felaket sıkıcı. Ama şu an açım. Bulaşıkları yıkadım, masayı düzelttim. Yatağını düzeltmedim, iğrenç geliyor bana, onun yatak odasına girmek mi, iğrenç.

Kahvenin yanına benim için on mark bırakmış. Artık gitmem mi gerekiyor acaba? Bu anlama mı geliyor? Gitmeli miyim artık? Hiçbir şey söylemiyor, sadece parayı bırakıyor. Hiç anlamadım onu. Böyle yavaş yavaş yürümesi, yavaş yavaş konuşması ve hiç mantıklı olmaması sinirime dokunuyor. Şimdi gidip dana pirzola alacağım, akşam yanında brüksel lahanasıyla pişireceğim, bir kere de midesine sıcak bir şeyler girsin.

Ona diyeceğim ki, "Siz erkek adamsınız," – "gerçek et yemelisiniz, şu dişlerinizle, aptal bir bitkisiniz siz, insan et yemeyince böyle olur işte."

Şimdi yan odada, odasında vakit öldürmekle meşgul. Lütfen kemiği elinize alarak sıyırın eti, diye bağırmak istiyorum

ona – sonuçta sadece ikimiziz. Tamam kibar bir kavalye iyidir ama sizinki kavalyelik de değil ki, ot gibi olmak.

"Sevgili küçük Doris, size teşekkür ederim."

Pardon ne için, sizi gidi ahmak kuşkonmaz? Siz – lütfen şöyle konuşmayı keser misiniz? Ve o kemiği cidden elinize alabilirsiniz. Yapabilir bunu. Hep o yeni yıkanmış bembeyaz eller – insanın elleri bir kere de kirli olmaz mı? Ah o tırnaklarından birini kırıversem.

"Lütfen izin verin, daktilo biliyorum ben, bana mektuplarınızı yazdırabilirsiniz," diyorum ve yazdırıyor.

Masaya çiçekler koydum, çok güzel görünüyorlar. Ama yine "Sevgili küçük Doris," diye başlayacak, yine çok pişmiş kuşkonmaz misali ezilip büzülecek karşımda. Şeytan diyor, at o çiçekleri camdan aşağı.

"Sevgili Doris, sanıyorum siz evinizden kaçtınız," dedi dün bana – "Ailenize bir mektup yazalım, kaygılanmışlardır kesin – sizi şaşkın çocuk sizi, Berlin'de başınıza neler gelebilirdi, bilmiyor musunuz?"

"Şimdiye kadar başıma neler geldi bir fikriniz olabilir mi acaba?" diyorum, karnımdan ama, ağzımdan çıkmıyor sözler. Sütten çıkmış ak kaşık olduğumu zannediyor, ki bu birçok şeyi açıklıyor. Hubert de başlarda birlikte olmamıza karşı çıkmamış mıydı? – Güya sorumluluk duyuyordu. Ne fark eder ki?

Konyak içiyor. "Kadınlar kaçmaya bayılıyor, öyle değil mi? Kadınlar bir yerden sonra dayanamıyorlar, değil mi? Benim karım da –" Ve başlıyor karısını anlatmaya. O zaman benim gerçekten iyi bir aileden gelen, masum bir kız olduğumu düşündüğünü görüyorum. Sonuçta az konuşuyorum ve konuştuğumda eğitimli gibi görünüyorum. "Yorgunum," diyorum – hangi eğitimli insan bunu farklı bir şekilde söyler ki? "Teşekkür ederim," diyorum, "lütfen" diyorum – bu kelimeleri eğitimli insanlar daha mı farklı söyler? Beni matah

bir şey zannediyor, yoksa karısından bu kadar bahsetmezdi. Böyle biri işte. Bitkiden farksız. Karısının resmini gösteriyor. Kadının güzel olması sinirime dokunuyor. Sarışın. Sarışın da neymiş yahu? Kendisi de sarışın, halbuki esmer kadınlara ilgi duyması gerekir.

"Çok tatlı bir yüzü var."

"Kaç yaşında?" diye soruyorum.

"Yirmi yedi." O kadar kart demek? "Düşünebiliyor musunuz Doris Hanım? Tam da güçlü bir kadın bedenine yaraşır bir şekilde öyle akıllıydı ki. Çok dürüsttü – kıyafetlerini çıkarır, çırılçıplak kalırsın ya, öyle dürüst. Sadece bunun için dahi onu sevmek zorunda kalırdınız. Ve yalanları, onlar ise o kadar narin renkli kumaşlardı ki, hemen göze batardı teninde – yalanları bile dürüsttü, insan onun yalanlarını da sevmek zorunda kalıyordu –"

Neden o kadar ince kıyafetlerin altına iç çamaşırı giymiyormuş ki bu domuz kadın diye düşünüyorum – şu elitlerin habire bahsettikleri romanlar gibi konuşuyor, bir erkek roman mı yazıyor yoksa âşık mı oluyor, vallahi de ikisi aynı şey.

"Görüyorsunuz işte, ben sabahtan akşama kadar evde yokum, o beni bekliyordu – eskiden dansçıydı – her hareketinde muazzam bir yaratıcılık vardı. Öğleden sonraları dışarı çıkardı, ben de ona, 'çık dışarı canım, sana keyif veren ne varsa yap, dans et, al sana para, çay partilerine git,' derdim. Sonra o genç, fakir jigolo, yakışıklı jigolo, her zaman öyle değilmiş tabii. O çıktı geldi. Önceleri oyuncuymuş. Daha önce de mühendis. Sanatçı. E benim karım da sanatçı tabii. Hırslı da çok. Karıma çok kötü davranmış."

"Şimdi anlaşılıyor," diyorum, "kadından hiçbir şey beklemeden yumuşak davranmak ve bu kadar el üstünde tutmak, bir kadına fazla gelir bu."

Onu hep sakınmış. Aylar boyunca bu kadar ilgiye, sakın-

maya dayanabilecek tek bir kadın var mıdır acaba? Midem bulanır böylesinden – "Ben de kaçardım sizden," diyorum.

"Öyle mi?" diyor, soru soran mavi gözlerini açarak bakıyor bana – "Kadınları hiç anlamıyorum ben, ben –"

Şimdi etkilendim işte, hiç istemediğim halde. Gri ceketi üstünde, dirseklerini masaya dayamış, saçlar sapsarı, tam sarı değil de kül sarısı. Roma'dan müzikler, teni, iki tane siyaha boyanmış diş fırçası – kaşları böyle görünüyor. Önünde porselen bir tabakta mandalinler, portakalın basitleştirilmiş bir çeşidi oluyor – o kadar ekşi değil, kabukları daha kolay soyuluyor. Tabii ki tabağında mandalin olacak, hayatındaki her şey kullanışlı ve rahat çünkü.

"Portakal yesenize," diye bağırıyorum ona. Ama mandalinler daha yumuşak olur. Radyoda müzik. Uyuyor mu şimdi? Çizgili yün pijamalar mı giyiyordur? Kadın kaçmış.

"Ben her zaman görevimi yerine getirdim," diyor. Sanki bu yeterliymiş gibi. İri ve uzun boylu. Sırtı çelimsiz midir? Kaz yağı yemesi lazım. Kaz yağı.

Hiç de uygunsuz olmayan bir fıkra biliyordum. Lütfen biraz gülün Yeşil Yosun, insan arada bir gülmeli – öyle değil mi?

"Ne güzel anlatıyorsunuz," diyor.

"Sahne kariyerim vardı," diyorum.

"Karım Charell'de [3] dans etmek istiyordu."

"Charell'i şahsen tanıyorum," diyorum. Söyler söylemez fark ediyorum: Hiç de doğru değil söylediğim.

"Bana biraz para verir misiniz, lütfen?" Veriyor.

"Kadife kumaşa ihtiyacınız var mı? Karının mavi kadifeden elbiseleri vardı –"

Bir kaz aldım.

"Tazedir değil mi, öyle kokmuyor da?" diye soruyorum.

"Siz her zaman bu hayvan gibi kokuyorsanız kendinizi

3 Erik Charell: Tiyatro, film, revü ve operet yönetmeni, oyuncu, dansçı – ç.n.

şanslı sayın bence," diye söyleniyor boynuna siyah bir fular bağlamış olan satıcı kadın.

"Benim kokumu bir yana bırakın lütfen, işimize bakalım."

Böylelikle kaz pişirdim. Pazar günü için, kendi ellerimle. Annem hep kaz etinin sırttaki sinirlere iyi geldiğini söylerdi.

"Müsaadenizle," diyor kibarca ve etin butundan alıyor eline.

"Beğendiniz umarım."

Ben de biraz göğsünden aldım. Ertesi güne de kaldı. Hoşuna gitti sanırım. Sonra yine başlıyor: karısı ve uzun bacakları, onunla ilgili nasıl kaygılandığı... Eee, ne olmuş? Bir mezura aldım. Bacak boyunun ne kadar olması gerekiyor ki? Adı Ernst. Ne komik isim. Ernst[4]. Düşünsenize bir... "Neden gülüyorsunuz, Mona Lisa?"

"Güzel şarkı, öyle değil mi?" diyorum yemekten sonra hoş bir sohbet açmak için.

"Karım Çaykovski'yi çok severdi," diyor.

"Öyle mi? – Ben de Rannowsky diye birini tanıyordum, biliyor musunuz, 'kowsky' kısmı zor söyleniyordu, bir de Hulla vardı –"

"Hayat hakkında ne biliyorsunuz?" diyor. Yeter. Neler söyleyeceğini tahmin edebiliyorsun ve bir şey söylemiyorsun. Eninde sonunda seni kimse anlamıyor.

"Şuradaki yastığı görüyor musunuz? Karım işlemişti."

Tabii ya, yastığı görüyorum, dört feniklik sigaraların içinden çıkıyor bu hazır çiçek işlemeleri – sigara içiyorsan işleme yapmana gerek yok yani. Ve tuhaf tuhaf hikâyeler anlatıyor, hepsi de karısıyla ilgili, sonra sıra içinde bulunduğumuz zamanlara geliyor, hep zarar hep tahribat, insan dürüst olmak istese bile doğru düzgün önünü göremiyormuş, eğitimli bir insan bile artık kendisi için bir gelecek inşa edemiyormuş, her şey belirsizmiş. Bütün dünya belirsizlikle doluymuş, ha-

4 (Alm.) Ciddi.

yat, gelecek, önceden doğru sandıklarımız, şimdi inandıklarımız, hepsi. Yaptığın işten de artık zevk almıyormuşsun çünkü çok sayıda insan işsiz olduğu için vicdan azabı çekiyormuşsun. Bu yüzden de bir erkeğin karısından başka tutunacak bir şeyi kalmıyormuş, çünkü hakiki bir şeye inanmak istiyormuş, bu da karısına duyduğu aşk oluyormuş işte – derken kadın bu aşkı istememeye başlıyormuş, o zaman da adamın hiçbir değeri kalmıyormuş. Artık bütün insanlık için sadece bir yük haline geliyormuşsun – bu yüzden de mutluluk kaynağı olabileceğin birisine deli gibi ihtiyaç duyuyormuşsun. Birdenbire mutluluk kaynağı olmaktan çıkıyormuşsun. Öyle bir zamandaymışız ki kibarlık, incelik değer görmüyormuş, böyle batmakta olan, sarsılmış bir dünyada kayıp düşmeye başlayan da ilk kadınlar oluyormuş, erkekleri kanunlar tutuyormuş, kadınları da erkekler – bütün dünyanın kanunları allak bullak olursa, insanın artık tutunacak hiçbir şeyi kalmazmış, insan bunu çok fark etmiyormuş, ahlâki bir ilişkide tutunabildiği bir şey hiçbir zaman olmamış olduğundan, ama – ilk düşen – herkesin gördüğü gibi – hep kadınmış.

Söylediği her şeyi bir daha gözden geçiriyorum, bunların üzerine düşünmek istiyorum ama gerçekten anladığım söylenemez. Önce, evde olduğum zamanlarda arada yaptığım gibi, imalı bir şeyler söylemek istiyorum ama sonra sadece şunu söylüyorum: "Evet, bugünlerde çok fazla fahişe var." Böyle diyorum ama eskisinden daha mı çok var ve neden herkes içinde bulunduğumuz zamana takmış, bilmiyorum. Daha küçücük bir çocukken hemen ne kadar kötü zamanlarda yaşadığımızı, ileride her şeyin daha da kötü olacağını duymaya başlıyorsun. Ben zamanı düşünecek olduğumda ilk aklıma gelen, günün birinde yaşlanıp çirkinleşeceğim, pörsüyeceğim oluyor ve aklım almıyor – benim için zamanın yapabileceği en korkunç şey bu.

"Karım öyle yüksek sesle ve pürüzsüz şarkı söylerdi ki."

Ben söyleyeyim, olmaz mı? – – – *Gemicilerin Aşkıdır Bu* – ne harika şarkıdır.

"Schubert," diyor. Niye ki? "Schubert'in bestelediği şekilde söyledi." *Gemicilerin Aşkıdır Bu* – şarkı değil, paçavra bu, değil mi? Schubert de neymiş, bu ne demek oluyor şimdi? ... *Aşkıdır Bu* – hayatın ta içinden kopar gelir halbuki – tıpkı annemin güzel filmler için söylediği gibi.

Yatağını yaptım.

Japon sandıklarına benzeyen komodininin üzerinde kitaplar var. Baudelaire. Fransız kesin. Ama Almanca kitap. – *Midilli, sıcak ve yorgun gecelerin adası*... anladım ben bunu, benim için bir şey ifade ediyor – son derece de uygunsuz ayrıca. Yorgun geceler! Midilli! Bunlar insana erkekler ve Berlin hakkında yeterince şey söylüyor.

Sert yakalı gömlekler giyen kadınların, sapık olmalarından felaket gurur duyarak, bu özellikleri sanki elde etmek için uğraşmaya gerek olmayan, onlara bahşedilmiş bir şey gibi bir tavra girdikleri barlar var ya hani. Therese'ye hep, "Böyle büyük gözlerim olduğu için çok seviniyorum ama onlar bana bahşedilmiş, bununla gurur nasıl duyabilirim ki?" derdim. Ama sapıklar bu özellikleriyle övünüyorlar. Marburg Sokağı'nda böyle bir bar var. Bazı erkeklerin hoşuna gidiyor böyle yerler. Bunun da mı gidiyor acaba? Benim gitmiyor vallahi. Therese'nin bana verdiği o Van der Velde kitabını da hiç okuyasım gelmemişti. Bazı şeyleri yazıya döktüğünde uygunsuz kaçıyor.

Midilli adası – allahtan resimlerini koymamışlar.

Komodinin üstünde bir lavanta şişesi duruyor. Çarşaflar dümdüz, kaskatı. Uyurken hiç hareket etmiyor mu bu adam? Havluları ve diş macunu öyle temiz ki. Onun diş fırçasıyla dişlerimi fırçalasam iğrenç olur mu acaba?

Bugün ne pişirsem? Hâlâ kaz etimiz var. Verdiğimiz paraya değdi, bereketli çıktı. Tutumlu olmalı insan. Yanına da bir elma tatlısı ve çorba yaptım mı tamamdır. Çorba kaşıkları da esaslıymış. Üzerlerinde damga var.

Elektrik süpürgesiyle etrafı süpürüyorum – sssss – gök gürültüsü oldum, gürlüyorum. Yanlışlıkla karısının resminin çerçevesini kırıyorum. O kadar çok ortak kelimeleri varmış ki – bir o kadar da insanın içini ısıtan küçük, önemsiz ama sıcacık hatıraları. "O gitti, artık başka şeyler düşünmelisiniz," diyorum.

"Hiçbir şey mutlu etmiyor beni artık, kimin için yaşayacağım, kimin için çalışacağım?"

"Bugüne kadar kelimenin gerçek anlamıyla zor zamanlar geçirmediniz, değil mi?"

"Hayır, geçirdim," diyor. "Zor zamanlar"dan ne anladığını soracak değilim tabii. Öyleleri vardır ki şans eseri saat üçe kadar sıcak yemek yiyemedim diye kahrından ağlar.

Bir deniyorum kendimi. "Ne yazıyorsunuz sürekli?" diye soruyor.

"Yaşadıklarımı."

"Yaa!" Başka kelime yok. Biraz daha soru sorabilirdi aslında.

Karısıyla nasıl tanıştığını anlatıyor, şaşaalı bir dünya ve sanat için ne çok hırs duyduğunu, yaşlanma ve küçük bir apartman dairesinde bir adamın karısı olarak yaşamaktan başka bir vasfı olmayan bir kadın haline gelme korkusundan her geçen gün daha çok huzursuz olduğunu, çıldırdığını. Kendi ayakları üzerinde duramamak, hiçbir şeyi başaramamak. Bir akşam bir İspanyol dansçının dans ettiği bir Arjantin gecesine gitmişler, dansçı kızı o kadar kıskanmış ki hasta olup yataklara düşmüş, üç gün kendine gelememiş. İlk başta bizimkini istememiş, kendini hiç iyi hissetmiyor-

muş çünkü, kendi gücüyle ayakta durmak, özgür olmak istiyormuş. Bizimkine ne dramalar yaşattığı belli. Böylesi adamlar her şeye inanıverir. Böylelerine yalan söylemenin de bir keyfi yoktur – ne söyleseniz inanırlar. Beni mesela zorlayanlar paklar, böyleleri benim için çok hafif kalır – sonuçta yalan söylemeyi bir sanat haline getirmişim. Artık bana hiç soru sormuyor. Ama evi gerçekten çok güzel temizledim, o da bunu gördü. Yarın sigara dumanı yüzünden mahvolan perdeleri yıkayacağım.

"Bay Schlappweisser," diyorum sokaktaki bir adama – "iki tane yağlı ringa balığı lütfen – yumurtalı olsun," havyar yapacağım. Bu beni heyecanlandırıyor. Sokakta balık satan bu adamın ringaları bir harika, ayrıca kendisi de tatlı bir insan.

"Genç bayan, bunlar iyinin de iyisi, şahane, şahane, kocanız parmaklarını yalayacak." Annesinde varis ülseri var, bahsetmişti bana.

"Anneniz hanımefendi nasıl oldu, Bay Schlappweisser?"

"Sorduğunuz için teşekkür ederim, hanımefendi."

"İşler iyi gidiyor mu peki? Şu olağanüstü hal yasaları sizi çok etkiliyor mu yoksa?"

"Tabii ya, öyle kötü zamanlar yaşı..."

"Bana bir pisi balığı daha verir misiniz, lütfen." Duymaktan bıktığım o cümleyi duymamak için sözünü kesiyorum.

Böylece kürk mantomla ve kokan balıklarımla, iki tanesinin de karnında havyarlarla Kaiserallee'de yürüyorum, derken adamın biri laf atıyor – "Benimle böyle konuşarak çok hata ediyorsunuz," diyorum. Bunun üzerine tek bir laf dahi etmiyor. Şahane bir el hareketiyle olası bir konuşmayı savuşturuyorum. Bu arada yarın siyah ayakkabılarını mutlaka yanıma almalıyım.

Tekrar bir girişimde bulunuyorum. Defterimi masanın üzerine koyuyorum ve saat sekiz olduğu halde uykuya da-

lacak gibi görünüyorum. Şöyle bir bakıyor – kanımın hızla aktığını dizlerimde hissediyorum – sonra bir yana koyuyor, bir daha da bakmıyor deftere. Felaket medeni bir hareket bu bence. Belki de böyle şeyler hiç ilgisini çekmiyordur, kim bilir?

"Çok tatlısınız Doris Hanım, sizi hak etmek için ne yapmış olabilirim, sizin için ne yapabilirim, bir isteğiniz var mı, söyleyin, yapayım." Ama istediğim her şeye sahibim.

"Bayağı bitkin görüyorsunuz," diyorum ona, "bugün onda yatılacak."

"Ah, ama uyuyamıyorum ki," diye mızmızlanıyor.

Kızacağım ama. "Uydurmayı bırakır mısınız, bu nasıl bir yalan, dertler yüzünden geceleri uyuyamıyormuşsunuz, ben her gece yan odadan horladığınızı duyuyorum oysa." Ona defterimi vermek istiyorum – hakiki bir insan olmak istiyorum – yazdıklarımı okumalı – onun için çalışırım, yemek yaparım, ben Doris'im – Doris pisliğin teki değil. Masum biri olmak istemiyorum, hakiki Doris'in burada olmasını istiyorum, Yeşil Yosun'un kafasında yarattığı o aptal medeni hayal olmak değil.

İki kilo aldım. Yavaş yavaş toparlanıyorum yeniden.

Artık saçıma dokunmuyor.

Çok işim var, evin bütün işlerini yapıyorum.

Temiz hava almamız gerekiyor, akşamları yemekten sonra bir saat dolaşmaya çıkıyoruz beraber. Akşamları kapılar kapanıyor artık. Gökyüzünde tek tük yıldız var, midemde ise bir dinginlik. İnsanlar caddede ağaçların yanından yürüyerek köpeklerini gezdiriyor. Çok güzel. Sohbet ediyoruz. Bazen hiç konuşmuyoruz, en güzeli de bu. İşte o anlarda çaba göstermeme gerek kalmıyor. Savaştan nefret ediyor. Bana renkli kolye hediye eden adamdan bahsediyorum ona,

savaşta gözlerini kaybettiğini ve nasıl yaşlandığını anlatıyorum. O da bana omzunda hâlâ duran küçük şarapnel parçasından bahsediyor. "Hissediyor musunuz, bakın – burada." – Yaprakları dökülmüş bir ağacın altında elimi gömleğinin üstüne götürüyor. Çok garip. "Acıyor mu?" diye soruyorum. "Hayır."

Kibrit kutusu ve ayakkabı bağcığı satan yaşlılar var – çok, çok, çok – sokakta her yerde fahişeler, genç erkekler ve aç sesler. Her birine on fenik veriyoruz, çok az bu. Bazen mutluluğumu belli etmek istemiyorum. Sonra eve gidiyoruz. İnsanın bazen bir sokak lambasını okşayası geliyor.

"Dikkat edin," diyor – "şurada bir basamak var."

"Şu köşede ağzınızı kapatın, pis bir hava akımı var," diyorum.

Sabahları kahveyi artık ben yapıyorum, kalkıyorum artık. Kahvenin kapağını her defasında kapatıyor olması çok kibar bir davranış. Saate bakıyorum – bir zamanlar Gustav Mooskopf'un verdiği bir saatim vardı ama bozuldu – artık yenisine ihtiyacım yok. Beni tanımasını istiyorum ama. Yarın ona defterimi vereceğim.

Sabahları mutfakta ayakkabılarını cilalıyor, benimkileri de mutlaka cilalıyor. Karısını bu kadar çok mu sevmiş? Erkeğin önceki hayatındaki kadını o erkeğin iliklerinde deneyimlemek zorunda kalıyorsun hep.

Fırçalarını yıkadım, üç çift çorabını onardım ve yatağının yanındaki komodinde duran o gülünç kitabı okudum – – – *bakire arzularınızı görüyorum, mutlu zamanlarınızı görüyorum ve kaybolan mutluluğu – ruhum, çoğalarak bütün günahlarınıza erişiyor ve bütün erdemleriniz ruhumu geri veriyor...* Kimse de bir şey anlamaz bundan ama kafiyeli.

Kendimi ona "Ernst" derken bir türlü hayal edemiyorum.

Yaptım. Ona defterimi verdim. Masada oturuyoruz, sarı

beyaz, ojeli kadın tırnakları gibi cart renkli, desenli bir örtü serili – "Desen sever misiniz – lütfen konyak içmeyin."

Yüzümü pudralamak isterdim, o zaman bir cesaret gelirdi üzerime. Ama en azından ruj sürebilirim, yarın sabaha kadar çıkmayacak kırmızı bir ruj. Yıkayana kadar. Bazen saçma bir şekilde kollarımın bomboş olduğunu hissediyorum, bu duygu çok utandırıyor beni. O kadar da önemli değil de.

"Yabancı radyo dinleyelim mi?" – – – "Karım – benden önce kimseyi sevmemiş," diyor.

Siz, çenenizi bir kapatsanıza, hep karınız hep karınız, sığırsınız, siz, siz – hepiniz nasıl da – hep böylesiniz – bardaki erkeklerden farkınız yok – yolunmuş tavuk gibi otururlar ya hani – bir an için karısına karşı arkadaşça bir yakınlık hissettim. Her şeyi de açıklayamıyorum ki – lütfen, nasıl anlatabilirim bunu, nasıl anlatabilirim?

"Aşkınızdan, hislerinizden, dertlerinizden bahsedebilirsiniz – ancak lütfen, başkasına duyduğunuz bir aşktan bahsedemezsiniz," diyebiliyorum.

Güldü buna. "Ondan bahsettiğim zaman mutlu oluyorum," diyor. Ben onun için bir tür Therese miyim acaba? Karısından gına geldi artık. Therese de sürekli hayatımdaki erkeklerden bahsetmemi isterdi. Tabii bu biraz farklı.

Böyle oturuyoruz. Arada bir gülüyoruz, radyoda müzik çalıyor ve sarı desenler. "Hiç benim kadar sıkıcı bir adamla tanışmış mıydınız Doris Hanım?" Neden bazen "hanım" derken, bazen demiyor?

"Erkeklerin her türlüsüyle tanıştım şimdiye dek."

"Vay, vay!"

"Defterimi okumak ister misiniz?"

"Bana göstermek mi istiyorsunuz?"

"Evet."

Ve benim yatağım olan kanepeye oturuyor. Sanki birisi bağırsaklarımı teker teker çeviriyor. Çok fena midem bu-

lanıyor. Patlamak üzere olan bir balon gibi. Bir sigara içiyorum – birazdan kötü yapacak beni – lambanın altında doğru düzgün bir sarı olmayan saçı, erkek sarısı çünkü – Tilli saçını hep papatya suyuyla yıkardı – "Son sayfaları okumayın lütfen!" Sayfaları çevirip duruyor. Yüzünü görmekten korkuyorum – görmeseydim keşke – "Yeni yıl kısmına gelince bırakın lütfen." – Sesim ağzımdan yuvarlanarak çıkıyor – ve mutlu zamanlarınızı ve kaybolan mutluluğu görüyorum – nereye geldi şimdi? Umurumda değil. Her şeyin böyle olmasını kendim istedim – umurumda değil – yüzünü görememem ne yazık – evet, benim tertemiz evimden ayrılmanız gerekiyor bu durumda – ama o gümüş damgalı kaşıkların hepsini alırım, bana ne. Ama son derece kararlı. Ertesi sabah böbrek sote yapacaktım halbuki – böbrekleri düşününce kendimi koyuveriyorum, gözlerimden yaşlar akıyor. Şükürler olsun bunu Oniks'le yaşamadım – en azından bir tane eksik. Kırmızı Ay'la da yaşamadım – ama o atletleri çaldım. Bilmesinde bir sakınca yok. Sadece o çok üzgün olduğumu anlattığım sayfalar, keşke onların üzerini çizseydim. O tam bir hayvan olduğumu anlattığım sayfalar – evet ya, öyleydim. Ama o çok farklı olduğum zamanlar, çok utanç verici, mideme kramplar giriyor bu yüzden – yüzüm domates gibi kızarıyor – hiç anlamıyorum, insan nasıl kitap yazar ve bütün dünya da yazdıklarını okur – lütfen durun, lütfen – "Yeni yıl kısmına geldiniz mi? – Söyleyin, lütfen, Yeni yıla – – – bir şey söylesenize – geldiniz mi o kısma? –"

"Birazdan," dedi.

Sol ayağımın altında pire ısırığı var, korkunç kaşındırıyor, ayakkabılarımı çıkarmayı öyle istiyorum ki – düzgün bir insanın ayaklarını kaşımaması gerekir, insana hep böyle hissettirir bu domuzlar. Ne varmış ayak tabanında sanki? Yeni yıla geldiniz mi? – Amonyak olsa iyi gelirdi şimdi – evde amonyak var mıdır? – Hey allahım, yeter artık!

"Sevgili küçük Doris, ağlamıyorsunuz, değil mi?" Benim güçsüz olduğumu düşünmekten vazgeçin bayım, tamam mı?

"Tam doğru anda bana geldiğiniz için çok mutluyum," diyor.

Aman allahım, aman allahım, radyoda şahane bir müzik çalıyor.

"Yarın saatliğine dolaşmaya çıkalım mı Doris Hanım?"

"Tamam."

"Dikkat edin, Doris, önünüzde bir basamak var."

"Şu pis hava akımının olduğu köşede lütfen ağzınızı kapatın bayım." Ve benim yaprakları dökülmüş ağacımın altında bir teriyer bacağını kaldırmış duruyor. Ah!

Sonra sohbet ettik. Çalışan insanlar çalışmayanlara göre daha mı ahlâklıdır?

"Ne yapacağız biliyor musunuz Doris Hanım, kürk mantonuzu geri vereceğiz, resmî kâğıtlarınızı alacağız ve size bir iş bulacağız." Böyle dedi.

Üzerinde durmuyorum bile. Benim gibi "olala" demekten başka hiçbir yabancı dil becerisi ve lise diploması olmayan, eğitimsiz biri için ne işinden bahsediyoruz? Yabancı paralardan anlamayan, opera bilmeyen, tüm bu ıvır zıvıra kafası basmayan biri için ne işi? Bir sınava da girmişliğim yok. Doğru dürüst bir işle yüz yirmi marktan fazla kazanmamın imkânı yok – ve durmadan evrak yaz evrak yaz, ne sıkıcı, hiçbir istek duymadan, kazanmak ve kaybetmek için hiçbir riske girmeden. Yine o virgüllerle, yabancı kelimelerle boğuşmanın saçmalığı mı, hayır. Öğrenmek için harcanan tüm o çabalar – öyle çok, öyle çok ki, boğuyor insanı, üstelik girmiyor da kafama ve her şey beynimde fır fır dönüp duruyor. Kimseye bir şey soramazsın, öğretmen tutmak para harcamak demek. Kesintilerden kala kala eline yüz yirmi mark kalır, evdekilere mi verirsin, kendin geçinmeye mi ça-

lışırsın? Daha fazla bir değerin yoktur, bununla birlikte tatmin de olmazsın hiç. Birkaç güzel kıyafet istersin, çünkü o da olmazsa tamamen bir hiçsindir. Güzel bir müzik eşliğinde bir kahve içmek, şık bir kâsede şeftalili dondurma yemek istersin – ve bütün bunları tek başına yapamazsın, yine kalantor işadamlarına ihtiyacın olur, yine numaralara başvurman gerekir. Sekiz saat çalışmak zorunda olmadığın zamanlarda tabii.

Gerçekten şanslıysan da Therese gibi olursun. Oturur, paranı bir kenara ayırır, çok az yersin. Ve bir aşkın olur. O zaman bir kenarda biriktirdiklerine başvurur, güzel görünmek için kıyafetler alırsın, ne de olsa adam şimdiye kadar gördüklerinin en iyisidir. Yanlış anlamasın diye aşkından para da almazsın ondan. Sonra bir gece onunla birlikte olursun – aşktan sarhoş olursun bilmem ne, sabahın sekizinde de bürodasındır. Yaşın yirmiyi geçer, yüzün çalışmakla aşk arasında kalmaktan darmadağın olur, e insanın uyuması da lazım. Tabii ki evlidir. Ama seni seviyordur, o yüzden de senin için fark etmez. Bin kere ayrılırsın ondan, çaresizce beklersin – lütfen geri dön, ne olursa olsun, fark etmez, lütfen geri dön ve pahalı kremler alırsın. Yorulursun. Karısı evlerinde uyuyordur, bazen yüreği sızlar ama uykusu kaçmaz ve yeterince para alır, çünkü adamın vicdanı rahatsızdır, bu yüzden de kesenin ağzını açar. Therese'nin odası çok sevimsiz ve soğuk, onun eviyse sıcak ve güzeldir. Sinirleri çok zayıf olduğu için çok ağlar ve bir erkek bundan usanır – "Sevgili küçüğüm, ayrılmamız gerekiyor, hayatını mahvediyorum, başka fırsatlar çıkacak karşına, üzüntüden kahroluyorum ama senden uzaklaşmalıyım, ancak o zaman evlenecek birini bulursun, hem hâlâ çok güzelsin." Öldürür insanı bu. Hoşçakal – falan filan – kıyafetlerinin modası geçmiştir, yenilerini alamazsın, yeniden az yemeye, parana dikkat etmeye başlarsın. Kendini alçaltarak, patronuna, sana iyi davransa da nef-

ret edilesi o adama, seni kovmasın diye kibar kibar gülümsemeye devam edersin.

Ve zamanla yaşlanırsın, ermin kürkler içindeki bir yıldız ise hiç yaşlanmaz – Doris bir dolu harika tecrübeden sonra Therese'ye dönüşecektir. Therese'nin ve pek çok insanın başına gelen budur, artık biliyorum. Ben yokum bu oyunda, alın başınıza çalın. Buna kıyasla, bir fahişenin hayatı daha eğlencelidir, en azından kendi işini yapar.

"Sevgili Ernst Bey, çalışmak istemiyorum ben, istemiyorum – lütfen, perdelerinizi yıkamak, halılarınızı silmek, ayakkabılarımızı cilalamak, yerleri silip yemek pişirmek istiyorum – yemek yapmayı çok seviyorum hem, eğlendiriyor beni, çünkü yaptığım yemeklerin tadı hoşuma gidiyor, yanaklarınızın pembeleştiğini görünce yaptığım yemekle gurur duyuyorum. Her şeyi yaparım ama çalışmak istemiyorum."

"İyi ama ben de çalışıyorum Doris Hanım."

"Siz yüksek öğrenim görmüşsünüz Ernst Bey, annenizle babanız da öyle. Komodinlerinizin üstünde kitaplar var, iyi bir eğitiminiz, severek yaptığınız işlerle ilgili her türlü bilginiz var, üstelik paraya mâl olmuyor ya da çok az bir bedeli var, en önemlisi bunlar size mutluluk veriyor. Oysa bana ve Therese'ye mutluluk veren şeyler hep parayla satın alınıyor. Bir de Lippi Wiesel gibilerini tanıyorum ben, kitaplar yazıyor, kendilerinden bahsediyor, kendilerine hayranlık duyuyorlar, paraları olmadığı halde. Ama lütfen söyleyin bana, ben kendimde neye hayranlık duyayım? Çalışmak istemiyorum."

"Ama evde çalışmak hoşunuza gidiyor, öyle değil mi?"

"Burada her şeyi yapıyorum, ilgimi çekiyor çünkü bir bedeli yok, o başka bir şey. Aşçılık mı yapayım, hizmetçi mi olayım? – Oniks çocuklarına olduğum gibi. – Hanımefendi, yemek hazır – hanımefendi – yoo hayır, kovulabilir insan, sürekli yağ çekmen gerekir, bu yüzden de elinden nefret et-

mekten başka bir şey gelmez – seni kovabilecek herkesten nefret etmek zorundasındır, size karşı iyi bile olsalar, onlar için çalışırsınız, onlarla birlikte değil."

"Ama Doris Hanım, benim için yemek pişirirken, perdelerimi yıkarken de benim için çalışmış olmuyor musunuz?"

"Sizin için çalışıyorum çünkü bu bana mutluluk veriyor, geçim kaygısı olmadan çalışıyorum çünkü. Çalışıyor sayılmam aslında, sadece yapıyorum işte." – Aptal konuşmalarınızı kesip beni rahat bırakın, çalışmak istemiyorum, kürküm de bende kalacak, o kadar.

Bana şahane bir ipek eşarp getirdi – "Sizi sevindireceğini düşündüm, kahverengi elbisenize çok yakışacak." Ama bana karşı iyi işte.

Ve benim için fazla düzgün.

Benim sevgili küçük Doris'im – benim sevgili küçük Doris'im. – Böyle sözlerden, çok sükse yapacak yeni bir şarkı çıkar ancak.

"Karides parçası hâlâ dişinizin arasında Ernst Bey –"

"Lütfen bana sadece Ernst deyin."

"Ern –" yapamıyorum. Belki benim dişlerimin arasına o karides parçası kaçmış olsaydı, o zaman diyebilirdim.

"Siz düzgün bir insansınız Doris Hanım." Böyle dedi. Bir kez olsun bir erkeğin söylediğine inanabilirim, neden olmasın?

"Biliyor musunuz – Ernst – Bey – şu çalışma odanızdaki döşeme var ya – bugün onu cilaladım, çok kullanışlı, toz tutmuyor ama buz gibi oluyor."

"Halı mı serelim diyorsunuz?"

"Fazla bir masraf olmaz, değil mi? Değilse, iyi olurdu aslında."

"Halı bakalım öyleyse."

Ve birlikte halı baktık, onu bürodan almam gerekti, çalışma arkadaşlarının önünde koluma girdi, ayan beyan, gayet resmî. Hiç de fena değildi üstelik. Seviyorum onu. Ama o şekilde değil – bir şekilde işte.

Belki de o şekilde. Aşkı vurgulayarak söylüyorum bunu. Bazen böyle gülünç hissediyorum. Benim sevgili kürküm. Benim kişisel meselelerime burnunuzu sokmayın lütfen Bay Yeşil Yosun. Kürk, sen kalıyorsun. Acaba beni çirkin mi buluyor? Ben kendim istemek istemiyorum ama onun beni istemesini çok isterdim. Bazen deliliğim tutuyor – habire aynada kendime bakıyorum. Demek uzun bacakları var. Benim de var, ne olacak? Ve bir dolu ortak noktaları – peki ya bizim köpekli, ağaçlı, yıldızlı gezintilerimiz, dişlerin arasına kaçan karides kıymıklarımız – bunların hiç değeri yok mu? Peki ya o hiç bitmeyen kaz artıkları? Paylaşılan o kaz sadece bir pislikten mi ibaret? Nasıl bir kazdır ki o kadar uzun kalıp hiç kokmaz? Dilinde hep karısı. Bu hiç bitmeyecek mi? Sarışın da neymiş – alt tarafı bir renk. Ve Schubert ve o Baudelaire ve – *Gemicilerin Aşkı Bu...*

Cildi her geçen gün daha da sararıyor gibi geliyor bana, sanki etrafta örümcekler dolanıyor, tiksinç – ama gerçekten de hastalıklı bir sarı bu. Acaba halis bir erik kompostosu işe yaramaz mı? Neden bildiğim tüm fıkralar münasebetsiz, iyi yetişmiş düzgün bir kadının kibar ve uygun koşullarda anlatamayacağı türden?

Elim öpüldü. O, benim elimi. Sadece o kadar, ileriye gitmek yok. Yemek masasının üstüne çiçekler koymuştum. Sonra da o benim için koydu.

Bazen insan yalnız uyuduğu gecelere hayıflanıyor. Bunun dışında her şey iyi gidiyor.

Her şeyi yapmak istiyorum, her şeyi yapmak, her şeyi, ama çalışmak mı, hayır.

Mektup. Yüce tanrım, bir mektup geldi. Mektuplar saat onda geliyor. Yeşil zarfları tanıyorum, tıraş malzemeleri, Ren şarabı reklamları, kapıya gittiğinizde bilet almanız gereken yalandan tiyatro davetiyeleri. Hayatımızda yeterince tiyatro var, teşekkürler. Ama zarflardan biri var ki, beyaz, kapalı, içime kurt düşürüyor. Hangi domuz bunu daktiloda değil de bir de elde yazmış olabilir?

Doris, burada olduğunuz için size çok teşekkür ederim! Dün böyle dedi bana. Bu daire benim, perdeler benim, yemekler benim, o tuhaf cildi benim. Sen – sen benim – para ve yatacak divan yüzünden değil – yalan söylemiyorum, yalan söylemiyorum: İşinden ol sen. Ben yine yemek yaparım – seninle birlikte – ben üstesinden gelirim, bir şekilde para kazanırım, evlere temizliğe giderim, Oniks çocuklarını yaprakların düştüğü nehirler boyunca parklarda gezdiririm, daktilo yazarım, çalışmam – ama tüm bunları bizim için yaparım – sen bir işsiz kal – sen bir kal. – Bu beyaz zarf öyle soğuk ki, kurtlar düşüyor içime – tabii ki açıyorum, sonuçta ev sahibesi değil miyim?

Ve şöyle yazılı:

> Sevgili Ernstel – sana acı çektirdim, sana karşı çok kötü davrandım. Bir daha beni sevemeyeceksin. Ama belki artık bana o kadar kızgın olmadığın bir zaman gelir. Sana şunları açıklamak isterim: Biliyorsun, bütün hayatım, seni tanımadan önce, bitmek bilmeyen bir savaştı, başarıyla başarısızlık arasında bitmek bilmeyen bir gelgit, bir sonraki günü hep gerginlikle bekleyiş, keyif ve bunalım arasında sürekli bir gidiş geliş. Durmadan bir şeyler oluyordu – hiçbir şey olmadığında ise ertesi gün ya da gelecek hafta, eninde so-

nunda güzel bir şeyler olacağına emin olabiliyordum.

Sonra dans okulundaki işim – ne şanslıydım, her yol katettiğimde ne de mutlu oluyordum, yerimde saydığımda ise ne üzgün ne çaresiz.

Ne kadar güzeldi sokaklarda yürümek – kelimelerle, jestlerle, güneş ışığıyla, sardunyalarla yürümek – ah, o sokaklardaki binlerce şey, zihnimde bir müziğe dönüşüyordu, bütün vücudumla hissediyordum – insanı harekete geçiriyor, kendini ifade etme isteği uyandırıyordu. (Biliyor musun, bir kere olsun metro durağının önündeki kocaman, eğik, mavi renkle ışıklandırılmış U'nun önünde dans etmeyi nasıl istemiştim!)

Sonra yine hayal kırıklıkları ve hedefe asla ulaşamayacağıma dair bir korku, sadece küçük bir çay ve kuru bir ekmeğe yetecek param olduğu o günlerde nasıl bir yorgunluk... Hayır Ernstel – hayatım hep güzel olmadı – ama renkli ve dolu dolu, her an değişime açıktı.

Sonra o korkunç basmakalıp bahar geldi çattı, öyle tatlı, öyle yumuşak, hayatında seveceğin kimse olmadığı için insanı her halükârda melankolik ve yalnız hissettiren bahar. Ve birdenbire sen çıktın geldin, senden, aşkımızdan daha önemli bir şey yoktu artık. Öyle mutlu, senin iyiliğinle öyle sarıp sarmalanmış hissediyordum ki kendimi. Evlendiğimizde planlarım ve senin uğruna feda edebileceğim bir işim olduğu için gururlu ve mutluydum.

Ama sonra dayanamadım. İlk yıl çok sevgi dolu ve güzeldi, ikinci yıl her şeyin iyi olmasını, yine eskisi gibi güzel bulmayı istiyordum ve kendime biraz yalan söyledim. Üçüncü yıl artık kendimle savaş veriyor, dişlerimi sıkıyordum. Ve dördüncü yıl – Ernstel, artık delirmiştim, o azıcık çayıma ve kuru ekmeğime, tüm o umuda, bekleyişe, başarabileceğime olan inancıma hasrettim. Bu sessiz, sakin, olaysız günlerin görüp görebileceğim tek şey olduğunu his-

setmekten duyduğum korku – hem de hayatımın sonuna kadar. Ve yaşlanma korkusu, bir şeyleri kaçırmış olma korkusu, geç kalmışlık. Sen bana karşı hep iyi olduğun, benim için her şeyi yaptığın için mutsuz olduğumu bir türlü anlamıyordun. O "anlaşılmaz kadınlardan" biri haline geldiğim için çok aptal hissediyordum kendimi.

Çok uzun bir süre kendi ayaklarım üzerinde durmuştum, çok uzun zamandır sevdiğim bir işim vardı. Belki de bana yardım edebilirdin, oturup bunları konuşabilirdik – insanın evliyken yaptığı en aptalca şey de bu zaten: Karşındakini üzmemek için susmak. Bu her zaman ters teper, günün birinde birikenler patlar.

Sonra onunla tanıştım – evet ya, dans etmekten bahsediyorduk, birden kafama dank etti: Belki de bugün çok geç değildir – yarın ise çok geç olabilir. Ve ona âşık da oldum. Evet, bu da oldu. Bunu ancak şimdi söyleyebiliyorum: Çoktan geç kalmıştım – ancak şimdi farkına varabiliyorum, yıllar içinde sen herkesten daha güçlü bir hale gelmiştin. Seni çok düşünüyorum. İyi olmanı tüm kalbimle istiyorum. Bana yazmak istemezsin ama bilmen gerekiyor – artık yeterince biliyorsun.

Hanne'n.

Kadınlar böyledir işte. Mektup döşemenin altına saklandı. Tabii ki adresini yazmıştı, o da döşemenin altında saklı. Çok sinirliyim.

Her şeyi yaparım senin için, siz sevgili insan, sizin için her şeyi yaparım. Lütfen işinizden olun siz.

Sinemaya gittik, formalı kızların oynadığı bir filmdi. Aslında iyi kızlardı ama benim başıma gelenler onların da başına geliyordu. Birisine âşık olur, gözyaşlarına boğulursunuz,

burnunuz kıpkırmızı olur çıkar. Birisini seversiniz – hiç anlaşılacak bir tarafı yoktur bunun, bir erkeği mi seviyorsunuz, kadını mı, tanrıyı mı fark etmez.

Çok karanlıktı – elimi tutmayacak mı? Elimi ona yaklaştırıyorum – ama tutmuyor – saçının kokusunu alıyorum – nerede bu şarapnel yarası? Bu sinema mı yoksa aşk mı? *Gemicilerin aşkıdır bu...* Karşılığını parayla ödeyebilecek olsaydım, saçına bir kez dokunmak için kürkümü satardım.

Film ona olan ilgimi dağıtıyor, öyle güzel. Ağlıyorum. Bir sürü kız var – aşağılardınız beni kesin – ama siz de ağlardınız. İnsan yaşamı sever, manastırdakiler gibi bir hocayı sever, bir Yeşil Yosun sever, ya da kendisini bekleyen geleceği – sizden farklı mıyım o halde sevgili kızlar? Tutmuyor işte elimi.

"Doris, şu soldaki kızı görüyor musunuz? Tıpkı karıma benziyor – nerede olduğunu bir bilseydim – görüyor musunuz onu?" Evet ya, mantar döşemenin altında işte.

İyi geceler Yeşil Yosun – öyle yorgunum ki uyuyamıyorum. Yazdıktan sonra kalkıyor, üç kez döşemenin üzerinde mektubun olduğu yere gidip geliyorum. Üzerine basa basa öldürüyorum onu.

Sevgili Yeşil Yosun, konyağınızdan içtim – gerçekten beni çirkin mi buluyorsunuz? – Size verebilecek hiçbir şeyim yok mu? Mavi gözler. Yorgun. Yanımdaki beyaz kapıyı açmamak için öyle büyük bir güç gerekiyor ki. İyi geceler. Hiç de iyi geceler değil. Siz dertlerinizle horlayın durun, ben de gözüme uyku girmeden mutlu mesut yatayım böyle.

İnsan dediğinin hisleri olur. İnsan dediğin, birisini istediğinde bunu bilir, istenmediğinde de. Bir tür elektrik akımında beklemektir bu. Başka bir şey değil. Ama yeter.

Muhteşem bir hayat bu. Daha da muhteşem olabilirdi ama zaten olduğu haliyle muhteşem, öyle ki defterime yazacak pek fazla şey bulamıyorum. Bütün akşam karısından hiç bahsetmedi. Evimizde dans ettik. Ama gayet zarifçe, birbirimizden uzak, baskı uygulamadan. Bunu yazmamın tek nedeni beni zorlamaması.

Sonra banyo yaptım, lavanta kokularına boğuldum, kıyafetlerimi ütüledim. Dudaklarıma azıcık kırmızı ruj sürdüm, aynaya baktım: Şimdi nasıl oldum bakalım? Kafenin birinde oturarak nasıl göründüğümü test ettim ve büyük sükse yaptığımı fark ettim. Hep böyledir çünkü, hiç ihtiyaç duymadığınız teklifler art arda yağar. Ama birisinden gerçekten hoşlanıyorsanız, başkalarına hiç ilgi duymuyorsanız, hatta bu sizi iğrendiriyorsa ve hiçbir şey değişmiyorsa, hayatın en büyük zorluğudur bu. Üstelik bu defa hiç tipim de değildi.

Hafiften sarhoş oldum – onun hep mutlu olmasını istiyorum ve bunu hem fark etmesini hem de fark etmemesini istiyorum. Evet, fark etmesini istiyorum. *Viyana, Viyana, sadece sen, tek başına Viyana, Viyana* – radyonun başında oturmuş bu şarkıyı dinlemiştik. Ah, ne güzeldi. *Bir kez gelir başına, bir daha gelmez* – öyle güzel ki – *Viyana, Viyana, sadece sen, tek başına – Viyana, Viyana, sen Ren'sin* – insan müzik yapar seninle – o an kendimi şair gibi hissediyorum, kafiyeler bile kurabilirim, bir yere kadar elbette – ve kendim bir kafiye oluyorum – *Viyana, Viyana, sadece sen, tek başına* – tanrım, feci sarhoş oldum –hep konyak ikram eder, konyak ise ağır gelir bana hep – kendime geleyim diye, zarif bir şekilde, banyoya gitmem gerekti, onun odasından geçmek gerekiyor – gitmiyorum ve şimdi yeni prensibimle uyanıyorum – yatakta atlıkarınca gibi dönmek hiç de eğlenceli değil. Ama açıkça söyleyeyim: Kusmak için sevdiğim adamın odasından geçmek içimden gelmiyor. Ben de en iyisi yazayım diyorum.

Bir şişe maden suyu buldum ve hemen diktim – şimdiden işe yaradı.

Onun için bir mutluluk kaynağı olmak, onu o Schubert söyleyen, döşemenin altındaki karısından uzaklaştırmak istiyorum. Sadece yemek yaparak bunu beceremem. Oysa onun için bir fedakârlık yapmak istiyorum. Hem böylelikle hayatımı da düzene koyar, resmî belgelerimi edinirim. Diyor ki: "Böyle olmaz Doris, insan öyle her istediğini gelişigüzel alamaz, bir kural bir düzen olmalı, bu düzen de ancak insan insanı korursa ayakta durur." Düşünüyorum bunu. Tabii ki kürkü kastediyor. Çaldım ya. Ama onu seviyorum şimdi – Ernst karısını nasıl seviyorsa, öyle. Yumuşacık tüyleri var kürkümün, neler yaşadık birlikte, bazen ne zorluklar, ama o kadar az ortak noktamız var ki. Ne zaman Ernst karısını unutur, ben de ancak o zaman kürkümü unuturum. Ama bu başka bir şey, onun karısı onu terk etti, kürküm ise bunu yapmaz. Kürkümden ayrılmak, ona bir adilik yapmak olur.

Yeşil Yosun bana karşı çok iyi. Beni zaman zaman aşırılıklara kaçan, güvenilmez, hayatta çok şey isteyen biri olarak gösteren defterimi okudu – kim öğüt verecekmiş bana?

Tekrar dansa gitmeyi çok isterdim. Birlikte giderdik – sonra tuvalete giderken biri bana laf atar – ben de ona derdim ki: "Ne zannediyorsunuz siz, tabii ki yalnız değilim ben! Ben o kareli taksilerdenim ya, hemen – boş musunuz? – Ama lütfen rica ederim, hayır, görmüyor musunuz tabelanın sönük olduğunu." O sönük tabelayla uzun süre yaşamak istiyorum ben. Kötü şeyler olsa da olur – beraberiz ya – dert etme hiç, yalnız değiliz, gülebiliriz – yiyecek bir şeyler illa ki bulunur, sadece biraz dikkat. Bir yıldız olabilirim ama önce onun için olmalıyım. Her şey felaket zor. Belki de beni eğitir.

Yapıyorum işte – annem adresi kesin biliyordur – mektubu yazıyorum:

Saygıdeğer Hanımefendi. Kürkünüzü ben çaldım. Doğal olarak bana sinirlenmişsinizdir. Onu çok sever miydiniz saygıdeğer hanımefendi? Ben çok seviyorum da. Sayesinde yüksek çevrelerde çok saygı gördüm, gerçek bir hanımefendi zannedildim, sahnede parlamaya başlayan bir yıldız bile oldum. Sonra onu sadece yumuşacık, tüm vücudu tüylerle kaplı bir insan gibi olduğu için sevdim. Öyle yumuşak ve zarif ki. Onun yüzünden başıma zorluklar da geldi, inanın. Düzgün bir kıza yakışmayacak şeyler yapmanın eşiğine geldim. Kürkü size geri vermek istiyorum, gayet iyi bir durumda, bir yere gider gitmez ilk işim onu çıkarmak oldu, iyi baktım anlayacağınız. Arkadaşım Tilli de ona çok iyi baktı. Artık düzen vesaire gereği, insanın çalmaması gerektiğini düşünüyorum. Yüzünüzü bilmiyorum, bilsem kesin beğenirdim, size böyle bir sıkıntı vermezdim, en azından bunu yaptığıma üzülürdüm. Ama bilmiyorum yüzünüzü, topluca bir yüz geliyor gözümün önüne. Bu yüzden de vicdanım rahatsız değil, bütün derdim düzen, resmî belgelerim, yapmam gereken fedakârlık meselesi ve bağlanma isteğim, aşktan yani. Belki başka kürkleriniz de vardır, hatta ermin kürkünüz bile olabilir, haksızlık hayat boyu değil mi? Lütfen kürküme iyi davranın – kükürtle temizlettiğinizde canını yakmamaya dikkat edin. Size bir şey söyleyeyim mi? Gökten başıma binlerce kürk manto da yağsa, benim için hâlâ her şey mümkün, hiçbirini bu kürkü sevdiğim kadar yürekten sevemem.

Saygılarımı sunarım.

Doris...

Hamiş: Mektubu ve mantoyu size vermesi için anneme gönderiyorum, sizin adresinizi bildiğine eminim, çünkü o gece tiyatroda yaygarayı koparmışsınızdır kesin. Beni polise şikâyet etmek istediğiniz takdirde elinize bir şey geçmeyecek. Oysa benim başım ciddi belaya girecek, mahvolacağım. Bu yüzden bunu yapmanızın hiçbir manası yok.

Böylelikle bu işi de hallettim.

Aşk uğruna paralanmak ne yorucu.

Henüz kürkün sahibi kadına yazdığım mektuptan bahsetmedim ama bir imada bulunmadan da edemedim.

"Bana inanılmaz zor geliyor Ernst Bey, siz bunu anlayabiliyor musunuz bilmiyorum, insan kendi eliyle çaldığı bir şeyi bir ayrı seviyor."

"Ama bir hırsız olmak istemezsiniz, öyle değil mi Doris?" Hırsız aşağı, hırsız yukarı, anladık, bu çok kötü bir kelime, iyi de beni neden anlamıyor? Çok farklıyız. Bir kerecik olsun öpüşebiliriz belki, başka ne olacak ki? Tabii ki hırsız değilim. Ama her konuda inanacağım ona.

"Şapşal kız," diyor. Tamam, bunu biz de biliyoruz. Bana acıyor mu yoksa? Böyle şeyler bir erkeğin şehvetini bastırır. Bu konuda daha fazla zevzeklik yazacak değilim defterime ama bana çok komik geliyor, kafamın içinde depremler oluyor.

Alışveriş yapmak için sokağa çıkıyorum. Çok güzel her şey. Çocukların bindiği küçük trenler, kalbimi şenlendiren tatlı bir serinlik, tren rayları, bir sürü dükkân, güneş parlıyor. Berg Sokağı'nda gürültülü tezgâhlar, kulübeler – Bay Schlappweisser, tam yağlı tütsülenmiş ringa balıkları – mandalinalar, portakallar, elmalar – sokak ortasında diş macunu – posta kutularıyla mavi bir postane – yirmi beş feniğe dört muz, yirmi beş feniğe, Kanarya Adalarından hakiki – sosis dolu bir tezgah – hava kahverengi, hava mutfak dolaplarının tepeleri gibi beyaz ama içi mavi – almaz mısınız küçükhanım, habire, almaz mısınız küçükhanım – bürodan tanıdığım bir kız – nasıl yani? Bereket versin. Bereket versin. Bütün insanlar bereket içinde – yüzü kirli mendile dönmüş, soluk benizli iş arkadaşım – toplu iğne almaz mısınız küçükhanım, bir kutu dikiş iğnesi? *Prater'de ağaçlar yeniden çiçek*

açıyor...[5] kolunda üzerinde üç siyah nokta olan sarı bir bant takılı bir adam armonika çalıyor –*Armonika Jim*– galiba kızlığı verdiğimde çalan şarkı da buydu – ne kadar zaman olmuş – *Prater'de ağaçlar yeniden çiçek açıyor...* Aman allahım, ne de eski şarkı! – Ernst Bey, benimle bir kerecik daha dışarı çıksanız. Şurada sarı seramikleriyle altgeçit, bazen üstünden tren geçerken sarsılıyor, o zaman hep acele ediyorum, her şey tepeme yıkılacakmış gibi geliyor.

İkimiz de – almaz mısınız küçük hanım – şu güzel keçe astarlar – almaz mıydınız beyler – yapıştırıcı, harika bir porselen yapıştırıcısı. Şurada tavsiyeler, burada tavsiyeler – Friedenau, Wilmersdorf, Steglitz, bütün bu batılı kenar mahalle semtleri tavsiye mektuplarıyla beni deli ediyor – – – güzelimmm mimozalar, güzel, sarı, sabreden, üç çift demir ökçeli erkek çizmesine dayanan kış çiçekleri, almaz mısınız küçükhanım – küçükhanım – bu sokakta bir şeyler var, insana kendini hamile gibi hissettiriyor. Bir kere de beraber gelsek bu sokağa. Ama sabah şimdi, bu sokak sadece sabahları böyle – hayat var burada, insanlar var. Ve bu masmavi havaya karışan insanların hepsi işsiz ordusu, hiçbir şeyleri yok.

"Şu gördüğün sokağın hali, işsizliğin sonucu, başka bir şey değil," dedi Bay Schlappweisser – "havyar da var ringanın içinde – başka arzunuz? Limon da var şuracıkta – Franz, dikkat et, bu hanım senin güneyden gelen altın şaraplarına göz dikmiş, ona göre."

Bir mutluluk geliyor bana – şurada somon satan bir tezgâh, şurada da yaşlı Kreuzweisser, bekleme salonunda takıldığım zamanlarda çok iyi anlaştığım bir Karl vardı hani, onun babası işte. Oğlu hakkında biraz sohbet ediyoruz. Tıpkı Karl gibi çok tatlı ve ağzı bozuk. Kocaman bir göbeği var, beyaz bir gömlek giymiş, kürtaj yapan doktorlara ben-

5 "Im Prater blüh'n wieder die Bäume": Robert Stolz'un bir şarkısı – y.h.n.

ziyor. Hep Ernst için alışveriş yapıyorum. Artık cinsi neyse pespembe bir somon alıyorum – pazarlık yok burada. "Oğlunuza çok selam söyleyin, Bay Kreuzstange." – "Buyrun size bizim keratadan bir aşk mektubu, lütfen atmayın, oğlanın ayakta durabilmesi için dirayetli olması lazım, bugünlerde hepimizin öyle."

Karl bana şunları yazmış: "Hâlâ hedeflerin var, değil mi? – kıçımı yala..."

Hep aynı nezaketsiz teklifler, ki hepsine içtenlikle cevap veriyorum. Her ne kadar içinde benimle ilgili uygunsuz ifadeler olduğu için utansam da mektubu Ernst Bey'e de gösterdim, beraber güldük.

İnsan bir köşeye çekilip kendi kendine sessizce ağlayabilir tabii ama iki insan birlikte aynı şeye gülmüyor mu, dünyanın en harika hissi bu.

Aynı şeyleri güzel bulmuyoruz ama...

İçimde parıldayan bir arzu var, şarkı söylemek – *Bir kere gelir başına, bir daha...*[6] Çaykovski bilmem ben – sadece bunun gibi şarkılar, Schubert de bilmem – ama tüm ruhumla söylerim şarkıyı. Beni boynumdan öptü, en hassas noktamdır. Ve bir dolu harika söz – insan hatırlayamıyor bile, maden suyu gibi akıp gidiyor içinden. Kendimden geçtim, öte yandan yüksek ateşli, karın ağrılı bir hastalık gibi bu durum – Doris, sevgili, küçük Doris, küçüğüm benim – bunun gibi sözlerin ardı arkası kesilmedi.

Ardından yine hiçbir şey. İstediğim şeyi belli edemem çünkü bu onu korkutmaktan başka bir işe yaramaz – ama – ah tanrım – *şarkı söylemek istiyorum ben, dans etmek istiyo-*

6 Lilian Harvey'in şarkısının nakaratı: "*Das gibt's nur einmal, das kommt nicht wieder / das ist zu schön um wahr zu sein.*" (Bir kere gelir başına, bir daha yok/ bu gerçek olamayacak kadar güzel) – y.h.n.

rum – haykırmak istiyorum dünyaya – kadınların en güzeli benim – sadece benim...[7]

Bir keresinde bana hastalık kapmaktan ya da hamile kalmaktan korkup korkmadığımı sordu. Ne korkunç olmaz mıymış? Hey allahım, insan bütün bunları niye düşünür? Bir düşünmeye başlarsan, kafayı yersin. Her zaman şansının yaver gitmesini dilemelisin sadece – çünkü yapacak başka ne var ki? İnsan sürekli öleceğini de düşünebilir – aslında bunun mümkün olmadığını düşünür – diğerinin de – aynı kapıya çıkıyor. Gerçekten ölene kadar ölebileceğime inanmayacağım – öldüğüm zaman da iş işten geçmiş olacak ve isteyecek bir şey kalmayacak – ama o vakte kadar... yaşayacağım işte.

Beni boynumdaki o hassas noktadan öptü diyorum – hayat böyle bir şey işte. Artık onu inanılmaz yakışıklı buluyorum. Çocuk doktorları gibi yumuşacık gülümsüyor. Gözlerinde küçük, siyah noktalar. Bazen canını yakmak istiyorum, onu daha çok seveyim diye – eminim ki o zaman öfke vasıtasıyla gururunu gösterecek ya da yumuşaklık vasıtasıyla zarafetini – her ikisi de şahane olur benim için. Tabii ki gerçekte istemiyorum böyle bir şeyi.

Göklerdeki babamız, içimi öyle iyi ve güzel kıl ki beni sevebilsin. Ona bir kravat aldım, bu işi beceriyorum işte. Bir keresinde bana bu konuda erkeklerin zevkinden anladığımı söylemişlerdi. Galiba insanın bir geçmişinin olması zaman zaman işine yarıyor. Babamız, bir mucize yarat ve bana iyi bir eğitim bahşet – gerisini ben makyajla hallederim.

Bir sürpriz hazırlamak geldi aklıma ve mumlukları toprak sarısına boyadım. Çiçek desenli, dumanlı kırmızı renklerde

---

7 Emmerich Kálmán'ın "Die Csárdásfürstin" adlı operetinden:

Tanzen möcht' ich
Jauchzen möcht' ich
In die Welt es schrein:
Mein ist die schönste der Frauen,
Mein allein – y.h.n.

yumuşacık bir masa örtüsü – ayrıca soluk renklerde bir sürü mum. Mumları çok seviyor. Aslında bunu çok saçına buluyorum çünkü elektrik yakmamak için bu sefer de bir ton mum yakmanız gerekiyor. Ben bir odayı iyice aydınlatılmış seviyorum, tabii dört hafta önceki gibi korkunç göründüğüm zamanlarda değil. Ama artık öyle gözükmüyorum. Yanaklarımda gayet doğal, birinci sınıf bir pembelik var şimdi. Yarın yapacağım sürprizi ona, siklamenlerle dolu bir vazo eşliğinde. Para da biriktirdim hem. Büyük bir gayret göstererek, o altı marklık sigara paketlerinden onunu biriktirip Bay Kreuzweisser'a beş marktan sattım. O da somonlarıyla birlikte sigaraları altı marktan satıyor şimdi. Tanesini. – Böylelikle aydınlatıyorum etrafı.

Nakış da işlemek istedim ama olmadı. Yerde duran yastığa hafiften zarar vermiştim. Fark etmedi – en çok da buna sevindim. Bana karşı sabrı olsaydı keşke – bir eğitim alırım o zaman – allah aşkına birazcık sabrı olsa.

Joachimsthaler Sokağı'nda bir hazır-yemek restoranındayım. Adı "Quick" Amerikan modeli tabii. Her şey çok harika, çok güzel gidiyor. Bir saat sonra onu ofisinden alırken soruyorum: "Bir mahsuru var mı gelmemin?"

"Tabii ki hayır."

"Gerçekten mi?"

"Ben de hep beni işten almanızı isteyecektim sizden, ama şehirde o kadar yol gitmek size zahmet verir diye düşündüm," diyor. Bunu ne kadar çok istediğimin hiç ama hiç farkında değil. Bu farkında olmama hali de aşkın göstergesi olabilir mi acaba? Sonuçta insan birisini sevdiğinde kendine güvenemiyor bir türlü. Ve insan bir hata yapacağım diye çok korktuğunda her şeyi eline yüzüne bulaştırıyor, en azından gitmek istediğinden çok farklı bir yöne gidiyor, orası kesin çünkü hem aşk hem de korku duyuyor – iyi bir insan ol-

mak istiyor, plansız programsız, karmaşıklık ve yapmacıklık olmadan, gerçek beni ortaya koymak istiyor. Her zamanki mide bulandırıcı saçmalıkları, durmadan düşünmeyi değil, gerçekten aşkı ve iyi olmayı istiyor. Başka bir şeyi değil. Kaldırabilir mi bir erkek bunu? Aşkımla bunu yapmaya cesaret edeceğim.

Her şeyi hazırladım. Masanın üzerinde kürkün sahibi kadına yazdığım mektup ve gri-mavi takımına uyan kravat duruyor. Gömleklerini onaracağım diye epey uğraştım ama onları çıkarmadım ortaya. Şimdi onu öyle seviyorum ki onları onarmak için bu kadar uğraştığımı fark edip etmemesi umurumda değil. Belki de gerçek aşk budur. Ve siklamenler – soğuğa pek dayanıklı olmaz bunlar – ama güzellerdir. Ve yeni boyanmış dokuz mumlukta mumlar. Kapıda karşılıyorum onu: "Bir dakika lütfen." Sonra önden gidip mumları yakıyorum – "Buyrun." Soğuk bir yemek hazırladım, domatesleri kendi ellerimle doldurdum, biraz mayonezle taçlandırdım, ama ne olursa olsun dükkânlardakinden daha ucuza geldiler. Kuru köfte, çeşit çeşit kanepeler, bir kısmı hiçbir işe yaramayan maydanozla, bir kısmı da marulla süslü. Şıklık olsun diye. Bu kadar mutlu olmayı neyle hak ediyorum ben?

Şimdi Quick'teyim – bu hazır/hızlı-yemek restoranlarını acayip seviyorum, karides ve Vestfalya domuzunun cazibesine kapılıyorum hemen – sırf uzaklardan geldiği için insana lezzetli gelen öyle çok çeşit var ki, böyle şeyler Almanlara bir seyahat ve üstünlük duygusu verir çünkü. Böyle erkekler tanıdım ben, sırf bir İtalyan salatası ısmarladılar diye sanki görünmeyen bir el kıçlarının altına bir yastık koyar ve yükseliverirler – sırf İtalyan kelimesinden dolayı. Sandviçimi bitiremedim bile – nasıl da bir peri masalı Berlin – böyledir işte hazır-yemek restoranları. Yalnız başıma oturuyorum burada, sadece şunu hissediyorum: Birazdan eve gideceğim.

Restoranı dolduran bütün insanlara bakmalıyım – eve gidiyorlar mı? Lütfen, çok az zamanım var, birazdan eve gitmek üzere birisiyle buluşacağım, ben düzgün bir kadınım, ağzımdan çıkan her kelime de hayatımdaki erkeğe dair.

Bir kahve içtim ve tuvalette çalışan hanıma saçımı yaptırdım. Ne olur ne olmaz. Yirmi fenik de bahşiş verdim – bunu ona söyleyeceğim. Bana beş mark vermişti – ama dört markını geri vereceğim. Aksi halde ondan istifade ediyormuş gibi hissedeceğim. Erkeklerin nasıl para kazandıklarını hiç düşünmezdim önceden. İnsan hep şöyle diyor: Birtakım işlemler ve benzeri şeyler yapıp kazanıyorlar işte. Umurunda da olmuyor. Ama birisinin parayı nasıl kazandığını bildiğinde, sabahları nasıl erkenden kalktığını vesaire gördüğünde artık dikkat ediyorsun. Sevgili tanrım teşekkür ederim – gitmem gerek şimdi.

Kar yağıyor Berlin'de. Sarhoş ediyor insanı hemen. Bir kalkıyorsun her yer toz şekere bürünmüş. Kar yağıyor, üstelik bedavaya ayağına geliyor. Öyle güzel ki... Titretiyor. Bazen beni iğrenç bulduğunu düşünüyorum. Bütün o mumlardan vardı masamızda – ve kürk mektubu. Dedi ki: "Doris, bunu benim hatırım için mi yapıyorsunuz?"

O zaman sinirlendim işte. "Evet, başka neden olacaktı? – O yaşlı şişko kadının hatırı için mi yapacaktım?" Bunun üzerine havaya bir ağırlık çöküyor, korkunç, yürek burkan bir gerginlik, iliklerinde hissediyorsun: Bir şey oluyor. Her şey bulanıklaşıyor.

"Hayır," diyor. "Hayır, hayır, hayır – sizden hayli hoşlanıyorum küçükhanım." Hayli aşağı hayli yukarı – Ama Bay Ern – ismini söyleyemedim – bütün siklamenler bana bakıyor, hava kaskatı kesiliyor – "Bayım, siz – ben masum değilim, benim mesuliyetimi alacak değilsiniz, size duyduğum şey minnettarlık ve aş... – Biliyorsunuz işte – benimle evlen-

mek zorunda değilsiniz, beni unutabilirsiniz de – ve siz – yani – ne büyük mutluluk olur sizin olsaydım."

Kelimeler ağzımdan coşkulu bir dua gibi dökülüverdi, ama kollarım, kalbim güçsüz, yardıma muhtaçtı. Sesim titriyordu, ağlayacaktım, istiyordum da bunu, çünkü böyle bir şey her zaman bir erkeğin size yanaşmasını sağlar. Sonra mutluluktan ölene kadar birbirimizi teselli ettik ve ilk kez birlikte güne uyandığımız bu sabahta karı birlikte seyrettik.

Aşk bundan ibaret değil elbette ama bu da aşkın bir parçası ve çok güzel bir parçası.

İlkbahar. Bu durum beni çok rahatsız ediyor ama ayın on beşinde bana bir manto almak istiyor. En ucuzunu aldıracağım. O zamana kadar kürkümü tutuyorum. Yoksa sokağa çıkamam. Hava hâlâ çok soğuk. Bana çiçeklerin şimdiden açtığı ülkeleri anlatıyor.

Çok az konuşuyorum. Çok dikkat ediyorum buna. Kadın için durum farklıdır, bir erkek için çıldırıyorsa hiçbir şeyi umursamaz. Oysa küçücük bir sözünüzle bir erkekle yaşadığınız her şeyi mahvedebilirsiniz. Cehaletimden çok korkuyorum. İşin içine bir kez cinsellik girdi mi, iki insanı birbirinden soğutabilir bu. Çünkü birbirinizi uzun zaman bunsuz tanıdınız. İnsanı utandırıyor.

Bana bir sürü çiçek getirmiş. Hayat öyle güzel ki ilk defa ilahî geliyor bana. Dindar kesildiğimi söylemiyorum – ama mutluluktan ilahî bir duygu hissediyorum.

Anneciğim! Parçalandım ben. Canım annem. Geçer. Artık ağlayamıyorum da. Bu akşamdı – elim tutmuyor – sevgili defter – her şeyi dökeceğim şimdi ortaya. Mutsuz olduğum zamanlar çoktu ama hep geçtiler. Bu da geçer mi gerçekten?

Bu ne acı! Belki de hayatıma son vermeliyim. Ama sanmıyorum. İntihar edemeyecek kadar yorgunum ve kendimle ilgili hiçbir şey yapasım yok.

Friedrich Sokağı'ndaki tren istasyonunda oturuyorum. Burası uzun zaman önce siyasetçi adamlarla geldiğim yer ve her şey yine burada sona eriyor – kahretsin, hayır, bunu düşünmeyeceğim bile. Üç gün daha acıkmayacak kadar yemek yedim.

Sevişmek bazen şu açıdan iyi, birbirine "sen" diye hitap etmeyi öğreniyorsun – bu bana her zaman zor gelmiştir. Bu bir işaretti. Bu akşam saat yedide, beni öptü – oldukça dikkatle, kolumdan – şehvetli olmayan başka türlü bir aşkla. Hemen dua etmeye başladım – şükürler olsun tanrım, şükürler olsun – ben bu muyum şimdi? – Öyle mutlu – "sevgili" – ve bende korku – beni böyle mi öpüyorsun? – Bir yanlışlık olmalı – "Hanne" – dedi – "Hanne" – kaskatı kesildim, bozuntuya vermemeye çalıştım. İçimdeki aşk, öfke, nefret bir kaya parçası olup yüzüme yerleşti. Ağlıyor – Trapper'ınki gibi bir boşalmayla – saçlarına dokunuyor ve "canım" diyorum. Kimilerini bir dakika içinde yüz yıl yaşlandırır bu durum. Öyle seviyor onu. Yapılacak hiçbir şey yok. Beni unutmasını da anlarım – ben de hepsini onun uğruna unutmaya hazırdım. Acım öyle büyüktü ki daha fazla acıtamazdı artık, bütün gün ışığı gitmişti. Her şey benim suçumdu. Ne de olsa düzgün bir erkek bir çocuktur, âşık bir kadına ise erkeksi sorumluluklar düşer. O iyi biri. Her şeyi ben mahvettim. Hem de aşkla. Bu ne boktan bir dünya böyle? Tabii ki mutsuzdu. Ona kendimi sevdiremiyordum madem, o zaman başka birini sevdirmeliydim. Başım dönüyor.

"Bir dakika," diyorum. Gizlice bavulumu alıp kapının önüne koyuyorum. Birkaç parça eşyamı almayı unuttum, onları tekrar alacak param da yok. Ama şu anda kendimi hiçbir duyguya kaptırabilecek durumda değilim. Şu an gece.

Bir zarfın üzerine onun adresini yazdım, bir zamanlar benim de olan adresi. Döşemenin altındaki mektubu aldım. Kalbim çarparak zarfı tekrar kapattım. "Pulunuz var mı, Ernst Bey?" diye soruyorum, "posta kutusuna bir koşu bir mektup atıp geleceğim – hayır, lütfen, bırakın da yalnız gideyim."

Bir daha asla yürüyüşlere çıkmayacağız, bir daha asla ona böbrek sote pişirmeyeceğim – tantana etmek istemiyorum ama bir kez olsun elini öpmem şart: Hayatımın en güzel zamanlarını yaşattın bana. Evet çok adi olabiliyorum ama yeri geldiğinde gayet düzgün de olabiliyorum. Düpedüz aptallık da olsa bu. Beni bir sevseydin paralardım kendimi – ah tanrım. Seni görmeyeceğim bir daha. Sabahın köründe, kapının önünde öldürmek istiyorum kendimi. Saçmalık bu ya. Şimdi tüm bunları sana mektup yazar gibi yazıyorum – belki gönderirim, belki göndermem – ne fark eder ki? Ne olursa olsun, seninle bu şekilde konuşmak bana iyi geliyor. Bu ne acı. Sen de karın yüzünden yaşadın aynı acıyı. Ama yarın kimin için yaşamak zorundayım onu da bilmiyorum ben, aramızda böyle bir fark var. Ben ezeli bir bekleme salonu kızıyım sadece. Öptüm ellerini, öyle dikkatliydi ki parmakların, bir kadına dokunmaya çekinirdi, dokunacak olsa kıracakmış gibi. Ve gittim. Merdivenlerde kusacaktım neredeyse, öyle felaket hissediyordum kendimi.

Bir daha asla. Her şey bitti. Sonsuza kadar. Kapıcı kadından biraz ödünç para aldım, birtakım planlarım vardı, onlar için lazımdı. Sen yarın ona verirsin, öyle dedim kadına da. Sana yemin ediyorum, senden faydalanmaya çalışmadım. Birazı arttı bile. Yarısıyla kendime alkollü bir şeyler aldım, kalanı da yarın sana gönderirim. Tabii acıkmazsam, o zaman umurumda olmaz işte bir adamın benim hakkımda ne düşündüğü. Buyrun bakalım, bütün domuzluklar başladı yine.

Sonra döşemenin altında saklı adrese gittim. Batıda, gayet şık bir restorandı burası. Erkeğiyle dans ediyordu. Taş kesi-

lip oturdum. Hiçbir şey umurumda değil – garsonun bakışları, şu, bu... Hanne'yi görebiliyorum. İyi bir dans eğitimi aldığı, düzgün bir ailesinin olduğu belli, annesinin onu küçükken balıkyağıyla beslediği, ardından da ödül niyetine çikolata verdiği o kadar belli ki. Böylelerinden işte. On yaşındayken üç günlük bir arkadaşım olmuştu, Hertha'ydı adı, "th" ile, benimle arkadaşlık etmesine izin vermediler çünkü ben devlet okuluna gidiyor ve bebeklerin nereden geldiğini biliyordum. Benden büyüktü ama hep beni sayıklamış durmuş.

Hanne çok tatlı dans ediyordu, valsler, Tuna nehirleri – ve sarışındı. Orada oturmuş, erkeğimi, evimi düşünüyordum, ona ait olanları. Çok komikti. Bol plili, kırmızı askılı, kemerli, fildişi renginde bir *Georgette* elbisesi vardı. Çok şık değildi ama o ne masumiyet. Öyle güzel müzel de değildi ama sarışın işte. Bacakları aman aman uzun değil. Erkeğine öyle bir gülümsüyor ki üzerine azıcık güneş ışığı vurmuş mezartaşı sanırdınız. Adam çok şık, siyah jöleli saçları var, hep başkalarına da parıldayıp durdukları için asla mutlu olamayacağınız adamlardan. Konyak içiyorum üst üste – hızlı hızlı. Öyle çok şey kırılmış ki içimde, cevelan. Böyle devam edemem. Ara verdiklerinde yanına gidiyorum. Küçük bir oda, oturuyoruz, dip dibe.

"Kocanız gönderdi beni, ona geri dönmelisiniz – hemen gidin lütfen, hemen."

Önce şunu da söylemek istiyorum: Yakında ölecek – ama o zaman niye hemen o kibirli, iddialı haline bürünür, Ernst de bir türlü ezilmekten kurtulamaz. Ağzının kenarında kırışıklıklar var ve Tilli gibi, her an ağlayacakmış gibi duran korku dolu bakışları. Aman yarabbim, bu kızlar, insan nasıl ciddiye alsın bunları? Öyle süt kuzuları ki – hele de sarışın olmayagörsünler.

Param yetiyor – bir konyak daha içiyorum. Birazdan kendimi tutamayıp kahkahayı basacağım – tek kelime edemedi

kız! İyi hissetmiyordu herhalde, canıma değsin! Ve kıskanç bir bakış geldi hemen – hoşuma gitti tabii ki, güzelliğim geri gelmiş olacak. Hiç ama hiç kıskanmıyordum onu, insan bir acuzenin neresini kıskansın?

Sadece şunu soruyorum: "Gideceksiniz, değil mi?"

"Evet." Rüyaydaymış gibi konuşuyor benimle, kendinde olsaydı bu kadar dürüstçe konuşamazdı çünkü. "Böyle yaşamaya devam edemem – hayatını garantiye almış, sen onu o kadar sevmesen de seni seven bir adam hayatın zorluğunu biraz olsun hafifletiyor, hem birisine mutluluk vermek de güzel bir duygu."

Ben de – deli gibi sevmedim onu. Mutlu da edemedim. Ama bu döşeme kadınının acı çektiğimi görmesine izin verecek değilim. "Dışarıda hayat çok zor," deyivermez mi?

Öyle ya. Odadan çıkıp kapıyı arkamdan kapatırken üzüntüye boğuluyorum yine. Zor, tabii. Bir zamanlar yıldız olmak istiyordum ve hâlâ olamadım. Şimdi ise her şey düzenli, hazır, mumlarım yanıyor – bana yine geliyorlar – ben – para yeter daha – bir konyak daha içiyorum – ah tanrım.

Sohbet ettim birileriyle. Kart oyunları oynatan genç bir adam kutusuyla geliyor yanıma. Acımla baş başa kalmak istiyorum. Ohligs'e gidiyormuş, Köln'ün oralarda, amcasının demirci dükkânı varmış, ona yardım edecekmiş.

"Neden ağlıyorsunuz?" diye giriyor söze.

"Ağladığım falan yok."

"Hayır, ağlıyorsunuz." Derken sohbet başlıyor.

"Bir arkadaşımın bahtsızlığına üzüldüm sadece, az önce anlattı da ne olduğunu –" Ve ona kendimden bahsediyorum. At gübresi kokuyor, güven veriyor bu bana.

"Tam delilik," diyor. Bir bira ısmarlıyor – "Deli olan sizsiniz vallahi, na şuraya yazıyorum – öyle bir muhallebi çocuğuyla ne işiniz var, nasıl olur da bir şeyler hissedersiniz?"

Bir kız kardeşi varmış, onun da başına aynısı gelmiş. Şan-

sıma, ben bu durumdan paçayı çabuk kurtarmışım. Giderek daha can sıkıcı bir hal alacaktı yoksa, kuruyup gidecektim, aynı şeylere ilgi duymayacaktık, hep eğitimsizliğimin eksikliğini hissedecektim, o da günün birinde bıkacaktı. Özellikle de o kibar olanlar, hep zekâ isterler – ben ise bu cahilliğimle – bir de bakmışım en güzel yıllarım geçip gitmiş. Bir kızın paralı ve öyle biriyle birlikte olması hatasını çok iyi anlayabiliyordu. Çünkü çok kötü zamanlar yaşıyorduk. Ama hakiki duygular – onları sadece senin gibi olanlarla yaşamalısın, yoksa işler yürümüyor. Benim sorunum tam da bu işte, kendim gibi olanlar yok hayatımda, hiçbir yere ait değilim. Üstelik kullanılıyor insan. Ama o şüphesiz bunu yapmadı, düzgün bir insandı. Sonuçta fark etmedi, çamura ben saplandım her türlü ve kendi hatamdı.

Karton kutusunda dört tane jambonlu sandviçi varmış – annesinin sağlığı hiç iyi değilmiş ama yine de gecenin bir vakti, yolculuk hali diye onun için bu sandviçleri hazırlamış. İki tanesini de bana verdi. İstemedim – karşı çıktı, almazsam bozulurmuş, biz aynı çöplüğün horozlarıymışız, insanın bir noktada paylaşmaya başlaması gerekirmiş ve ona hiç hesap kitap yapmadan gerçek hislerle yaklaşabilirmişim. Hisler derken uygunsuz olanlarından bahsetmiyordu. Sırf meraktan, benim gibi biriyle evlenir miydi diye sordum. Geçmişimle ilgili onu rahatsız eden çok nokta olduğunu söyledi, o eğitimli tipler bu konularda daha hoşgörülü olurlarmış, ama yine de bir ihtimal olabilirmiş. Sohbete koyulduk. Şimdi ne yapmam gerektiğini sordum, yine sokağa düşüp malum yolun yolcusu mu olsaydım, bundan yana değildi. Çalıştığım büroyu ve kürk hikâyesini de anlattım. Kürkü geri vermenin her halükârda aptallık olacağını söyledi – en iyisi satmaktı, annemden resmî kâğıtlarımı istemeli ya da yenilerini çıkartmalıydım. Bu işleri hayrına yapan birinin adresini verdi. O da ne badireler atlatmıştı, şimdi ise tek istedi-

ği huzurdu. Belki bir arkadaşıyla kendi işini kurarmış – benim durumumun çetin olduğunu söyledi. Nihayetinde doğru yoldan gitmek ona göre en iyisiydi.

Hâlâ ona sormak istediğim bir dolu soru vardı – ama trene yetişecekti. Dudaklarını ısırıyordu, bugünlerde kimsenin parası olmadığı için etrafına yardım edememesinin çok can sıkıcı olduğunu söyledi, öfkeden yüzünün rengi atmıştı. El sıkıştık. Üç defa suratına tükürdüm, tiyatro yönetmeninden öğrenmiştim bunu – "Keser misin şu saçmalığı, bu da neyin nesi?" dedi.

Ona yolculuğu için ben de bir şeyler vermek isterdim ama otuz fenikten ve tükürüğümden başka bir şeyim yoktu. Otomata bir on fenik atıp kuru badem alıp verdim. "Zırvalamayı kes de bekleme salonuna koş, zaten içinde bir bok olmayan bavulunu da çaldıracaksın yoksa."

Karl da aynı böyle konuşuyor işte. Hep beni istemedi mi? Defterime döndüğümde bir sayfanın üzerinde bir mark buluyorum. Nasıl da koymuş oraya, nasıl fark etmemişim? Halbuki o da ne kadar parasızdı. Utançtan kızara kızara bir teşekkür yolluyorum ardından. Birilerine karşı da iyi olmak istiyorum.

Belki de şimdi evde benim mumlarım yanıyordur, özene bezene boyadım o mumlukları. Sayfalardır bunu düşünmemeye çalışıyorum ama düşünmek zorundayım – bütün o mutluluğu içinde benimle ilgili, bir kerecik, tek bir üzücü düşüncesi bile belirse ne mutlu olurdum. Bir defa olsun telefonla aramak istiyorum – ama neye yarar? Uygunsuz bir zamanda arayıp rahatsız edebilirim kendilerini, düzgün bir insan böyle bir şey yapmaz. Keşke pisliğin teki olarak görebilsem onu, daha kolay olurdu benim için – ama düzgündü işte. Güzeldi de. Acı acıdır, mutluluk verme ihtimali olan her şeyi yok eder, ama gerçekten olmuş güzel bir şeyin içine edemez. Eder mi yoksa?

Hayvanat Bahçesi İstasyonu'nun bekleme salonuna gitmek istiyorum – belki Karl gelir, Kreuzstanger. Sevişmenin s'sinin olmadığı bir süre vermesini isterdim ondan. Özellikle de bir kadın söz konusu olduğunda insan onun kendiliğinden gelmesini beklemeli. Anlar mı acaba? Bir daha asla eğitimden nasibini almamış birisine ki aslında ait olduğum yer, alışmayacağım – eğitimlisi de bana alışmayacak. Ama Tauentzien'de sürtemem şimdi, işadamlarıyla takılamam, olamam bir erkekle. Hubert'le olduğu gibi – çünkü bedenim benden çok daha sadık. Yapacak bir şey yok. Ama geçecektir, eminim. Şimdilik bütün şehvetli duygular kodese tıkılı. Aşk bu. Günün birinde salıverecek kendini.

O kadar da önemli değil ya – sarhoşum biraz – belki gitmem Hayvanat Bahçesi İstasyonu'nun bekleme salonuna – belki de şık ve karanlık bir bara, ağlamaktan ölmüş gözlerimin görülemeyeceği bir yere gider – birilerinin bana bir şeyler ısmarlamasına izin veririm, daha fazlası değil ama – dans eder, içer, dans eder – öyle canım istiyor ki – dans eder – *Gemicilerin Aşkı Bu* – âşık olduğumuzda iyiyizdir, aşk olmadığında ise ya kötüyüz ya da hiçbir şeyizdir – aşkı da hak etmiyor, yersiz yurtsuz kalıveriyoruz.

Gidip Karl'ı bulacağım, hep istedi beni – diyeceğim ki ona: Karl, beraber çalışalım mı, keçilerini sağarım, minik oyuncak bebeklerinin gözlerini dikerim, sana dair ne varsa her şeye alışırım – sadece rahat bırak beni, zaman ver – su akar yolunu bulur – eğer istemezsen de, istemezsen eğer – o zaman tek başıma sırtlanırın her şeyi – nereye gideyim? Kimse öpmemeli beni. Büro da burama kadar geldi – istemiyorum artık eskiden sahip olduklarımı, çünkü iyi değildi. İstemiyorum çalışmak, ama mantar tıpalar saplanmış mideme, batmama izin vermiyorlar.

Sevgili Ernst, masmavi bir gökyüzü gönderiyorum düşüncelerimle sana, sevdim seni. İstiyorum ki – şeyi istiyorum –

bilmiyorum – Karl'a gitmek istiyorum. Her şeyi onunla birlikte yapmak istiyorum. Beni istemezse de – çalışmayacağım, hayır. O zaman iyisi mi Tauentzien'e gider, bir yıldız olurum.

Bir Hulla'ya da dönüşebilirim – yıldız olursam, gayet iyi bir insan olan Hulla'dan daha kötü bir hale de gelebilirim. Belki de yıldız olmak o kadar da önemli değildir, kim bilir.

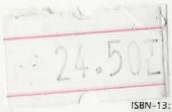
Beyazperdede anlatılan şaşaalı hayatlara bir cevap olarak yazılan *Yalancı İpek Kız*, Weimar döneminin altın yıllarında Berlin'de bir genç kadın olmayı hem eğlenceli hem de hüzünlü yönleriyle anlatıyor.

On sekiz yaşındaki Doris, taşradan kaçıp zengin ve başarılı olma hayaliyle Berlin'e gider. Şehrin umduğu gibi görkemli ve pırıltılı değil, karanlık ve kasvetli yüzüyle karşılaşan Doris'in başarıya ulaşmak için güvendiği tek şey yalancı ipekten elbisesidir. Irmgard Keun, bu karanlık dünyayı Isherwood'un *Hoşça Kal Berlin*'ini ya da Brecth'in *Üç Kuruşluk Opera*'sını aratmayan bir gerçeklik ve empatiyle resmeder. Yayımlandığında büyük beğeni toplayan eser, Nazi rejimi tarafından yasaklanarak ortadan kaybolur ve ancak yıllar sonra tekrar keşfedilir. Keun'un, modern kadının hayatını dürüstlükle anlatan şehir edebiyatının ilk ve en iyi örneklerinden bir tanesi olan romanı *Yalancı İpek Kız*'la ilk defa Türkçede.

"Nazi sansür heyetlerini kızdıran şey romanın çarpıcı gerçekliği değil, insanlığın ortak olduğuna dair verdiği mesaj olmuştur."

MARIA TATAR

iletişim

ISBN-13: 978-975-05-2406-6

